01-KAPAK.qxp_Layout 1 26-05-2025 18:55 Pagina 1

yaşamınızda yeni bir sayfa

Newaya Jin

Haziran 2025 SAYI: 243

Kadının Sözü

Hayat hem kendini geliştirmek hem de aşmaktır.
Eğer bir şey sürekli aynı durumda kalıyorsa,
o zaman yaşamak sadece ölmemektir.

Simone de Beauvoir

Yeni bir zihniyetin kapıları aralanıyor

Rêber Apo'nun ilk yoldaşları olan, hareketin kurucu üyeleri Haki Karer, Kemal Pir, Sakine Cansız, son olarak da Ali Haydar Kaytan ve Rıza Altun gibi devrimci öncülere minnet, saygı ve sevgimiz büyüktür. 3'te

Her anına acı, direnç, umut, sevinç ve iddia yüklenmiş upuzun bir yol yürüdüler. Engereklер ve çıyanlar çıktı karşılarına. Düşkünlüğün en dibini, yiğitliğin en hasını gördüler. Hepsiyle savaşacak kadar gözü pektiler. 4'te

Zilan çizgisi
'Kadın Rönesansı'nın kendisidir 6'da

Bêyî jinan pêvajoya nû sernakeve

Rêber Apo bi tevahî pêngavên xwe ji bo çareseriya siyasî û aşitî li Kurdistan û Rojhilata Navîn re ristekî stratejîk daye têkoşîna azadiya jinê. **Şervin Nûdem /Rûpel 9**

Kolektîva Kezî û

I. festîvala navneteweyî ya fîlmên jinê **Dêrsim Zêrevan /Rûpel 13**

Non Una Di Meno: Eksilmeyeceğiz, çoğalacağız

Hareket, bölgesel-yerel ağlar, inisiyatifler halinde organize oluyor. Amacımız, çeşitlilikleri biraraya getirerek akışkan ve kapsayıcı bir hareket olmak. **Aylin Acar /Sayfa 15**

Yeni anlamların koşucusu: Pelin Zozan

Özgür bireye dayalı kolektif yaşam yeni sinerjilere, yeni anlamlara dönüşüyor. Pelin yoldaşımız hep yeni anlamların peşinden koştu. En başta da kendi yaşamında akışkan, arayışçı ve aktifti. Egemen erkek düzeni tarihten günümüze kadar kadını köleleştirerek; kadının toplumsal yaşamda yapıcı özelliklerini yok etmeyi hedeflemiştir. Bunun tersine mücadeleci kadın ise, yaşamda kendi varoluşunu tanımlayabilen, toplumsallaşan ve örgütlenen iradeli kadın olmak demektir.

Besê Erzincan /Sayfa 5

Tiryak perçeyekî şerê taybet e

Roza Metîna /Rûpel 11

Aştî ne tenê bêdengkirina çekan e. Aştî jiholêrakirina madeyên hişberê ya ji kolanan, zindîbûyina îradeya jinan û vegera civakê ya ji bo xwe ye. Ji ber vê yekê, têkoşîna azadiyê niha li taxan, malan, dibistanan û heta di kûrahiya hişan de jî tê meşandin.

Dağların Sosin Çiçeği

'Gulan' isminde karar kıldı. Yeni bir isim, yeni bir yaşam anlamı, yeni bir kimlik. O andan itibaren son nefesine kadar aldığı bu isme uygun yaşayacak, baharın ilk müjdecisi gibi her yere yaşam taşıracaktı. **Newaya Jin /Sayfa 7**

Dîrok û civak yekhelwestiyê ferz dike

Nûrhaq Gulbahar /Rûpel 10

Rêwiyên rêya aqil: Dûrzî

Rojbîn Deniz /Rûpel 12

Kendini örgütleme en büyük savunmadır

PAJK Koordinasyonu /Sayfa 16

Devletler ve erkekler kullandıkları fiziki, psikolojik, cinsel, ekonomik, sözlü şiddet yöntemleriyle kadınları savunmasız yakalamaya, savunmasız bırakmaya odaklanır. Kadınlara ataerkilliği, erkek egemenliğini, faşizmi kavratırken, onlara karşı kendini savunabilme stratejilerinin öğretilmesi kelimenin gerçek anlamıyla hayatidir.

Pestisit nedir?

Pestisitler, tarımda bitkilere zarar veren böcek, ot, mantar gibi canlılarla savaşmak için kullanılan kimyasallardır. Eskiden bitkisel ilaçlarla sınırlı kalınırken, günümüzde gıda üretimini korumak için daha sık başvurulmaktadır. Ancak bu kimyasallar dikkatli kullanılmalıdır.

Sentetik pestisitlerin keşfi

İlk sentetik pestisit olan DDT, 1939'da Paul Müller tarafından bulundu. Bu madde sayesinde sivrisinek, pire gibi hastalık taşıyan böceklerle mücadele edildi ve milyonlarca insanın hayatı kurtarıldı.

Pestisitler nasıl onaylanır?

Bir pestisitin kullanıma sunulmadan önce insan ve çevre sağlığına zarar verip vermediği çok sayıda testle araştırılır. Güvenli dozlar belirlenir ve bu dozun çok alt seviyelerinde kalıntı olarak kabul edilir. Üründe bulunan pestisit miktarının yasal sınırları aşmaması gerekir.

Organik tarımda pestisit kullanımı

Organik tarımda da bazı doğal pestisitler kullanılır. Önemli olan pestisitin türü değil, ne kadar kullanıldığıdır. "Zehiri belirleyen dozdur"sözünde de olduğu gibi.

Dozlar gerçekten güvenli mi?

Her pestisitin uygulanmasından sonra hasat için belli bir süre beklenir. Bu süre sonunda pestisitler parçalanır ve zararsız hâle gelir. Bu süreç bilimsel ölçümlerle kontrol edilir ve 60 yıldır güvenli kabul edilmektedir.

Meyve ve sebzeleri temizlemek

Meyve ve sebzeler bol suyla yıkanmalı. Ancak bazı kalıntılar sadece yıkamayla temizlenmez. Bu yüzden asıl çözüm tarlada doğru ilacın, doğru dozda, doğru zamanda uygulanmasıdır.

■ **Bilimgenc**

Kortizol ne işe yarar?

Kortizol, böbreküstü bezleri tarafından salgılanan ve vücudun birçok sisteminde rol oynayan hayati bir hormondur. Metabolizma, bağışıklık, kan basıncı kontrolü ve uyku-uyanıklık döngüsü gibi işlevlerde görev alır. Genellikle "stres hormonu" olarak tanımlansa da, yalnızca stresle ilgili değildir.

Stres anında kortizol artışı

Stresli durumlarda kortizol seviyesi doğal olarak yükselir. Bu artış, vücudun kendini koruması için gereklidir; kalp atışı hızlanır, enerji seviyesi artar. Ancak bu durum sürekli hâle geldiğinde sağlık üzerinde olumsuz etkiler yaratabilir.

Yüksek kortizolün etkileri

Uzun süre yüksek kortizol seviyeleri; kilo alımı, uyku bozuklukları, yüksek tansiyon, kan şekeri dengesizlikleri ve bağışıklık sisteminin baskılanması gibi sorunlara neden olabilir. Kortizol seviyesinin anormal derecede yüksek olması "Cushing sendromu", çok düşük olması ise "Addison hastalığı"na yol açabilir. Bu hastalıklar ciddi tıbbi durumlardır ve uzmanlar tarafından takip edilmelidir.

Böbreküstü bezi tükenmesi

Son yıllarda sıkça duyulan "böbreküstü bezi tükenmesi" kavramı, bilimsel olarak tanınan bir teşhis değildir. Bu tür tanımlarla sunulan tedavi ve takviyeler çoğu zaman bilim dışıdır ve yanıltıcı olabilir. Kortizolü doğal yollarla dengelemek için düzenli egzersiz yapmak, kaliteli uyku uyumak, sağlıklı beslenmek ve stres yönetimi tekniklerinden yararlanmak önerilir. Gerekli durumlarda bir sağlık profesyoneline başvurmak en doğru adımdır.

■ **Scientias**

Kulak kiri sadece kir değildir

Kulak kiri (serumen), yalnızca kulağı koruyan bir madde değil, aynı zamanda sağlık teşhisinde yeni bir araç olabilir. Yapışkan yapısıyla kulağı nemli tutan ve mikroplara karşı koruyan bu madde, genetik ve sağlıkla ilgili önemli ipuçları da taşıyor.

Genetik farklılık

Bilimsel araştırmalara göre, kulak kirinin yapısı genetik farklılıklar gösterebiliyor. Avrupa ve Afrika kökenlilerde genellikle "ıslak", Doğu Asyalılarda ise "kuru" yapıda oluyor. Bu fark, "ABCC11" adlı gen tarafından belirleniyor ve aynı gen ter kokusuyla da ilişkili.

Kulak kiri ve sağlık durumu

Bazı çalışmalar, kulak kirinin meme kanseri, diyabet, kalp rahatsızlıkları ve hatta Covid-19 gibi hastalıklarla ilgili belirteçler taşıyabileceğini gösteriyor. Brezilya'da geliştirilen "cerumenogram" adlı yöntemle, kanser teşhisi yapılabildiği bildirildi. Uzmanlar, gelecekte kulak kirinin rutin sağlık kontrollerinde kullanılabileceğini ve evde yapılabilecek test kitlerinin geliştirilebileceğini öngörüyor.

■ **BBC**

Tarihte bu ay

30 Haziran 1996 Kürt Özgürlük Hareketi öncülerinden Zeynep Kınacı (Zilan) Dersim merkezde, Türk ordusunun askeri tören birliğine yönelik fedai eylem gerçekleştirdi.

17 Haziran 1998 Sema Yüce 21 Mart 1998'de bedenini ateşe verdi ve 17 Haziran günü yaşamını yitirdi.

7 Haziran 2022 Kürt Özgürlük Hareketi öncülerinden Gulan kod adlı Filiz Yerlikaya Kandil'de şehit düştü.

1 Haziran 1906 Finlandiya, kadın haklarını kabul eden ilk Avrupa ülkesi oldu.

20 Haziran 1933 Devrimci sosyalist, Alman politikacı ve kadın hakları savunucusu Clara Zetkin yaşamını yitirdi.

2 Haziran 1919 Kürt Kadınları Teali Cemiyeti kuruldu.

25 Haziran 1903 Marie Curie, Paris Üniversitesine sunduğu tezde radyumun keşfini açıkladı.

21 Haziran1909 Londra'da 500 bin kişinin katıldığı gösteri ile kadınlara oy hakkı istendi.

Haziran 2020 Kürt Kadın Hareketi öncüsü ve KJK YK Üyesi Filiz Aslan (Leyla Agirî) gerçekleştirilen hava saldırısı sonucu şehit düştü.

Pandalar etçil oldukları halde neden bambu yiyor?

Belgesel ya da videolarda gördüğümüzde genellikle yuvarlanan, miskin miskin dolaşan ve bambu kemiren pandalar, aslında biyolojik olarak etçil memeliler sınıfına aittir. Ancak neredeyse sadece bambu ile beslenmeleri, bu sınıflandırmayla çelişiyor gibi görünüyor.

Etçilden otçula evrimsel yolculuk

Pandalar, milyonlarca yıl önce hem bitki hem de etle beslenen hepçillerdi. Ancak zamanla yaşadıkları bölgelerde bambunun bol ve ulaşılması kolay olması, onların bu bitkiyle daha fazla beslenmesine yol açtı. Bambu her ne kadar sert, lifli ve düşük besin değerine sahip olsa da, doğada bolca bulunuyordu. Bu da pandaların avlanmak gibi enerji isteyen faaliyetlerden uzaklaşıp daha az hareket eden, enerji tasarruflu bir yaşam biçimi geliştirmelerine neden oldu.

Sindirim sistemi hâlâ etçiller gibi

İlginç olan şu ki; pandaların sindirim sistemi hâlâ tipik bir etçile ait özellikler taşıyor. Bağırsakları kısa, mideleri tek bölmeli ve selüloz gibi bitkisel lifleri sindirmeye uygun bakterileri yeterince barındırmıyorlar. Bu yüzden yedikleri bambunun çoğunu sindiremeden dışkılıyorlar. Bu verimsiz sindirim sistemi, onları günlerinin yaklaşık yarısını yemek yemeye ayırmak zorunda bırakıyor. Bir panda günde 12 ile 38 kilo arasında bambu tüketiyor.

Evrim parmaklarına da yansımış

Pandalar, bambu saplarını tutmak için özel bir yapıya sahipler. Aslında gerçek bir başparmakları yok ama bileklerinde bulunan "radyal susamsı kemik" zamanla başparmak benzeri bir yapıya dönüşmüş. Bu yapı, bambuyu kavramalarını sağlıyor. Yapılan fosil araştırmaları, bu yapının milyonlarca yıl önce yaşamış panda atalarında da bulunduğunu ve modern pandalardakinden daha uzun olduğunu gösteriyor. Bu da pandaların bambu diyetine çok erken bir dönemde uyum sağlamaya başladıklarını gösteriyor.

Bir evrim zorunluluğu

Sonuç olarak pandalar genetik ve anatomik olarak etçil sınıfa ait olsalar da, yaşam tarzları tam anlamıyla otçul bir hayvana dönüşmüş durumda. Sindirim sistemleri etçil özelliklerini korurken, davranışları ve yaşam biçimleri bambuya bağımlı hale gelmiş. Bu dönüşüm, bir tercih değil; milyonlarca yıl süren evrimsel baskıların bir sonucu. Pandalar, düşük enerjili bir besinle hayatta kalmak için vücut yapılarını ve davranışlarını zamanla değiştirmişlerdir. Bu da evrimin ne kadar ilginç ve uyarlanabilir bir süreç olduğunu bir kez daha gösteriyor.

■ **Popsci**

Yeni bir zihniyetin kapısı aralanıyor

Kürt halkının son elli iki yıllık mücadelesi, birkaç kuşağa geleceğin an'da, bugün de nasıl şekillendiğini büyük bedellerle de olsa muazzam kazanım, değerlerle gösterdi. Ne mutlu bize ki, bu tarihin hem tanığı hem de parçası olduk. Kürt halkı kuantum temelli kaotik ortamların gerçekten de bir "yaratılış anı" olduğunu en çok Kürt Özgürlük Hareketi öncülüğünde deneyimledi. PKK'nin 12. kongresine de buradan bakmak gerekirse, birinci yani kuruluş kongresi ile son kongre arasında birçok ortak yön bulunmaktadır. Rêber Apo, PKK'nin ilk kongresinden bu yana, özgürlük olasılığının her an'da gerçekleşebileceğinin büyük farkındalığıyla yol aldı. Hiçbir bireye ya da an'a sıradan yaklaşmadı. Gün'ü ya da an'ı ele alma biçimi, daima yarını mayaladı. Bu temelde, Rêber Apo her zaman en cüretkâr ve cesur olandı. Yaptıklarını beğenilmek ya da onaylanmak için yapmadı. Yarınları -aslında bugünleri- hakikati ortaya çıkardıkça buna göre önce kendisinden başlayarak, tüm harekete ve topluma yayarak, yeniden ve yeniden yaratarak açığa çıkardı. Aslında, PKK'nin ilk kongresi günlerinde de büyük belirsizlikler ve imkânsızlıklar mevcuttu.

Havin Güneşer

Rêber Apo'nun babasının da dediği gibi Seyid Rıza ya da Şeyh Said gibi arkasından gidecek bir aşireti yoktu. Ancak bugünleri belirleyecek düzeyde sağlam yoldaşlıkları vardı; ona bağlı olan, özgürlük tutkunu ve aşığı yoldaşlıklar... Onlar genç yaşlarına rağmen, büyük tehlikeler barındıran ve hiçbir şeyin net olmadığı bir ortamda bu yola baş koydular. vBilimsel sosyalizm üzerine inşa edilen PKK, bu anlamda Apocu ruhun 1970'li yıllarda aldığı form haline geldi.

PKK'nin 12. kongresi de bu yönüyle birinci kongreye oldukça benzemektedir. Büyük belirsizlikler, hem de Üçüncü Dünya Savaşı'nın tam ortasında gerçekleştirilmiştir. Tıpkı birinci kongrede olduğu gibi, bu kaotik ortamda tek güvendikleri kendileridir. Yine o dönemdeki gibi büyük bir vizyon söz konusudur. Büyük bir cesaret ve cüretin yanı sıra, Rêber Apo'ya duyulan derin ideolojik ve felsefi bağlılık da güçlü şekilde hissedilmektedir.

Sürekli gelişen devrimci gelenek

Farklı olan ise, artık bu yolun sadece dar bir gruptan ibaret olmamasıdır. Kürt halkının, hatta onu aşan düzeyde tüm dünyanın tanıklığı, anlama çabası ve hatta bazı kesimlerin doğrudan katılımı mevcuttur. Ancak, ilk kongreden bu yana geliştirilen anlayışa uygun şekilde dar ve sığ olmamak, sorgulayan ve sorgulatan olmak; sisteme entegre olan değil özgür yaşamı açığa çıkaracak ölçü ve ilkeleri geliştirmek ve yaşamsallaştırmak şimdi her zamankinden daha önemlidir.

Bu süreç, önemli bir devrimci gelenek üzerine inşa edilmektedir. Ancak diğer birçok hareket gibi, kuruluş anında çakılı kalan ve dogmatikleşen bir devrimci parti olmak yerine kendini sürekli aşan ve geliştiren bir karakter kazanmıştır. Kürt toplumunun, kadınların ve genelde insanlığın hakikatini ve ihtiyaçlarını gören, buna göre de kendini yeniden sorgulayan, dönüştüren bir gerçeklik açığa çıkarılmıştır.

Modern mülksüzler hareketi

Bu noktada başta Rêber Apo'nun emekleri olmak üzere, hayatını bu uğurda adamış binlerce şehit devrimciyi anmadan geçemem. Rêber Apo'nun ilk yoldaşları olan, hareketin kurucu üyeleri Haki Karer, Kemal Pir, Sakine Cansız, son olarak da Ali Haydar Kaytan ve Rıza Altun gibi devrimci öncülere minnet, saygı ve sevgimiz büyüktür. Onlarsız bugüne gelmek, hatta bir Önderlik gerçeğinden bahsetmek mümkün değildir. Onlar ve onların yoldaşları, Kürt halkının, Ortadoğu'nun ve dünyanın 'modern mülksüzler hareketidir' aynı zamanda. Bu nedenle bir yanımız bahar, bir yanımız kıştır. Ama kışın sonu bahardır. Elli iki yılın her anında ekilen tohumlar, bugün yalnızca Kürtlerin değil, kadınların ve insanlığın baharını da müjdelemektedir.

Demokratik uygarlık kuramcısı Rêber Apo büyük bir sabır ve emekle -başta kendisi olmak üzere- her şeyi sorgulamıştır. İlk etapta, "Kürt toplumu var mı, yok mu?" tartışmalarına müdahil olunmuş; Kürtlerin varlığı kesin bir şekilde ortaya konmuştur. Bununla kalınmamış, Türklük olgusu da ideolojik, sosyolojik ve siyasal yönleriyle kapsamlı şekilde çözümlemeye tabi tutulmuştur.

Sınıf değil toplumu esas alan sosyalizm

Yine 1968 gençlik hareketleri, Sovyetler deneyiminden devlet sosyalizminin çözülüşüne; feminizmin yükselişi ve daraldığı yıllardan, ulusal kurtuluş mücadelelerinin devletleştiği süreçlere kadar pek çok dönemi birebir yaşamış, ancak bunların birebir uyarlanması yerine çözümlemesine gidilmiştir. Bu çözümlemeler sonucunda, Rêber Apo'nun da ifade ettiği gibi, demokratik sosyalizme giden yolu adım adım döşemiştir. Demokratik sosyalizm sınıf değil, demokratik toplumu esas alır. Demokratik toplum ise, "ilk ve son sömürge, sınıf, ulus olan kadın" özgürlüğü ekseninde gelişir. Apocu ruhun 2000'li yıllarda aldığı form demokratik sosyalizmdir ve bu formun açığa çıkarılması için çaba sarf edilmektedir. Rêber Apo, "Çıkış noktamız sömürgecilikti" diyerek 1970'lerde harekete antikolonyal bir karakter kazandırmıştır.

Ancak pratik deneyimler göstermiştir ki, sadece karşıtlık üzerinden kurulan bir mücadele, zamanla savaşılan yapıların benzerine dönüşme riski taşır. Rêber Apo'nun en belirgin özelliği sosyalizme yani toplumculuğa ve özgürlüğe olan derin inançtır. Bu nedenle 'devlet sosyalizmi'nin Sovyetler şahsında çözülüşünü "Sosyalizmde ısrar, insan olmakta ısrardır" şiarıyla karşılamıştır. Devlet olgusunu tarihsel kökleriyle de analiz ederek, toplumu esas alan bir sorgulama süreci başlatmıştır.

Yeni çıkış noktası demokratik uygarlık

Bu sorgulama, 1993 yılında büyük bir cesaretle ilan edilen ilk tek taraflı ateşkese ve Türkiye sınırları içinde çözüm arayışına götürmüştür. Hareket içindeki iktidar, bürokrasi, devrimci şiddet ve kadın özgürlüğü gibi temel başlıklardaki sorunların daha da belirginleşmesiyle birlikte Rêber Apo, kadın köleliği ve erkek egemenliği çözümlemelerini derinleştirmiştir. Bu çözümlemeler, ideolojik ve politik mekanizmalarla ete kemiğe bürünmüş; hareketin çizgisi, toplum içine yayılarak genişlemiştir.

1999 öncesinde kadın özgürlüğünün sosyalizmin temeli olduğu gerçeğine ulaşılmış olsa da, uluslararası komplo sonrası devlet olgusuyla olan bağlantısı daha da net bir şekilde ortaya konuldu. Rêber Apo, 1996 yılında "erkeği öldürmek" kavramını sosyalizmin temel ilkesi olarak ortaya koymuştur.

Devletçi ve sınıf temelli uygarlıkla bağlar koparılmış; demokratik uygarlık yeni çıkış noktası olarak tanımlanmıştır. Rêber Apo, böylece kendisini yalnızca bir karşıtlık üzerinden tanımlamayı reddetmiş; demokratik uygarlık sisteminin bir öncüsü olarak konumlandırmıştır. Bu sistem, devlet karşıtlığını ayrı bir iktidar alanına dönüştürmek yerine, toplumun ahlaki ve politik temelde yeniden inşasını ortaya koymuştur. Bu anlayışta "devlet artı demokrasi" formülü, demokratik toplumun yanında yer alarak yeniden yorumlanmaktadır.

Sosyalizme kadın özgürlüğünden gidilir

Mart ayındaki yazımızda bu konuyu belirli työnleriyle ele almıştık. Tarihin derinliklerine baktığımızda, Rêber Apo'nun yeni paradigmasının özünü oluşturan gerçek, asıl sapmanın kadın öncülüğünde ortaya çıkan ahlaki ve politik toplumdan kopuş olduğu gerçeğidir. Bu kopuş, kadının gözden düşürülmesi, kötülenmesi ve egemenlik ilişkileriyle örülü zihniyetin meşrulaştırılması ile mümkün kılınmıştır.

Ataerkil sistem egemen erkek üzerinden kendini yeniden üreten ama bununla birlikte erkekleri de sömüren bir sistemdir. Erkeğin özgürleşmesi için de sistemin bu karakterini çözümlemesi elzemdir. Kadın köleliği ve onun derinleştirilerek sürdürülmesi, Rêber Apo'nun deyimiyle, toplumun on iki bin yıllık ahlaki ve politik yapısının darbe alarak toplum kırım noktasına gelmesi durumudur. Bu sömürüsüz, adil, farklılık içinde eşitlik ve özgürlük tahayyülünün yok edilmesi anlamına gelir. İşte yeni paradigma ile yapılmak istenen ya da demokratik toplumdan kasıt, toplumun ahlaki ve politik işlevselliğinin yeniden inşasıdır. Yani toplumun kendi yaşam ilkelerini, ölçü ve değerlerini (ahlak), diğer yandan toplumun hayati meselelerde kendi karar alma mekanizmalarını (politika) oluşturabilmesidir.

Bu bir ütopya değil, tüm çeşitliliği bağrında taşıyan bir yapıdır. Ancak bunun gerçekleşebilmesi için kadın köleliği ve sömürüsü, doğanın ve diğer ezilen kesimlerin maruz kaldığı sömürü biçimlerine karşı ideolojik, politik ve örgütsel mekanizmaların kurulması gereklidir. Aksi halde özgür bir yaşamın inşası imkânsız olur.

Yeni bir zihniyetin kapıları aralanıyor

Tarihteki özgürlük mücadelelerinde bu bağlantının kurulmaması, birçok hareketin hızla sisteme entegre olmasına neden olmuştur. Zihniyet değişikliği yaşanmadan sadece iktidarın el değiştirmesi, eski düzenin tekrarına yol açar. Ancak Rêber Apo için bu örnekler ders çıkarılacak zengin bir miras olmuştur. Bilimsel sosyalizm yerine demokratik sosyalizm formülünü, "demokrasi olmadan sosyalizme ulaşılamaz" gerçeğini bu bağlamda kavramak gerekir. Sosyalizm, eğer toplumculuksa, hangi toplumculuğu kastettiğimiz açıktır: Ahlaki ve politik temelde kurulan demokratik toplum.

Ve bu toplumun özünde kadın özgürlüğü yer alır. Buna inanan, kendini bu mücadeleye adayanlar için yeni bir zihniyetin kapıları aralanmaktadır. Rêber Apo bunun en güçlü örneğidir. "Neyi istemediğimizi" az çok tarif edebilsek de, "özgür yaşamın" tarifini henüz tam yapamıyoruz. Devletçi, sınıf ve kent temelli uygarlık zihniyetinden kurtuldukça ve ezilen kesimlerin örgütlü mücadelesi büyüdükçe, özgür yaşamı hep birlikte şekillendireceğiz.

Bu konuda en çok sorumluluğa ve örgütlülüğe sahip olması gereken kesimlerin başında kadınlar, ezilen halklar ve gençler gelmekte. Demokratik modernite öncüsü Rêber Apo, 8 Mart mesajında demokratik toplum paradigmasının özünü oluşturan temel ilkeye bir kez daha vurgu yaptı: "Sosyalizme kadın özgürlüğünden gidilir. Kadın özgürlüğü olmadan sosyalist olunmaz. Sosyalizm olmaz. Demokrasi olmadan sosyalizme gidilemez." Toplumun bu temeldeki dönüşümünde 50 yılda azımsanmayacak bir yol kat edildi. Şimdi, en kapsamlı toplumsal dönüşüm aşamasına gelinmişken, "barış ve demokratik toplum çağrısını" sosyalizm-kadın özgürlüğü-demokratik toplum bağlamında anlamak ve uygulamak gerekir.

Hakikate çağıran ışıklı yol

Her anına acı, keder, direnç, umut, sevinç ve iddia yüklenmiş upuzun bir yol yürüdüler. Engerekler ve çıyanlar çıktı karşılarına, pençelerini Kürdün yaşamına geçirmiş canavarlar. Her şeyi zirvede yaşadılar. Düşkünlüğün en dibini, yiğitliğin en hasını gördüler.

Haskar Kırımızıgül

"Yarım kalan hiçbir yolculuk yok bu yaşamda..." Otuz yıl önce okuduğum bir şiirden zihnime çakılı kalan bu dizeler bugünü bekliyormuş gibi sürekli dilimin ucunda. Öyle ya, bugüne dek hep yarımlıklardan bahsettik gidenlerimiz ardından. Bizi yarım bırakmalarına sitemlerimiz, kendi yarım bıraktıklarına karşı hayıflanmalarımız menzilini şaşırmış bir ok gibi idi. Tanrıların gazabına mı, evrenin erişilmez sırrına mı, yoksa şu yeryüzünde bize var olmayı bile çok gören sömürgeciye mi yöneldiğini bilmediğimiz bir öfke? Kim bilir belki de acıya dayanmanın bir biçimiydi. Ama bu kez farklı. Yarımlık desem olmuyor. Tamamlamak desem, o da yerini bulmuyor. Kim bilir belki de hepimizi içine alan büyük bir boşluktur.

Hepimizin çözmekle yükümlü olduğu bir sırdır. Bizi hakikat kapısına çağıran ışıklı bir yoldur. Bu muammayı çözmek bize mi düşüyor. Yoksa her zamanki gibi makus talihimizi değiştirmek yükünü yine onların omuzlarına mı yüklüyoruz? Kafam bu sorularla meşgul ve cevaplar göz kırpıyor zihnime. Yarım asırdan bu yana olduğu gibi bir kez daha onlara düşüyor bize güç vermek. Yarım asırdan bu yana hepimizin yarası bir iken bin oldu. Altında ezilmedik. Acıyı, hafızayı, anlamı, bilinci kolektif hale getirdikçe öğrendik, güçlendik. Her seferinde onlar tuttu elimizden. Derya kadar acılarımızı, merakımızı, yanılgılarımızı onların deryaları dolduracak sözleri, tecrübesi sayesinde yenebildik. Kim diyebilir ki ben bu deryaya akan bir göl, ırmak, bir damla yağmur suyu değilim.

Acıda, hafızada, dirençte birleşmek

Varlıkları ve şimdi bu boyuttaki yokluklarıyla yine öğretiyorlar. Bizi acıda, hafızada, dirençte birleştiren bu anın yaratıcısı hep onlar. Rıza Altun ve Ali Haydar Kaytan...

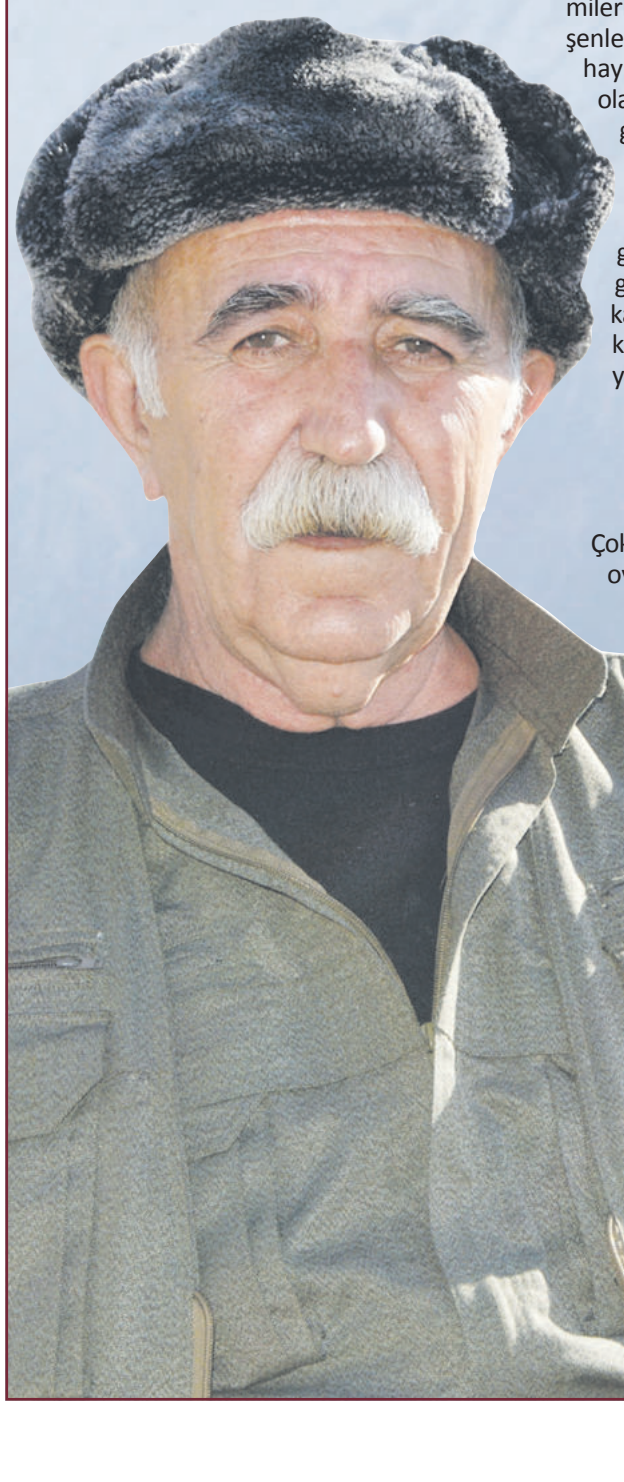

Kürdistan'dan Avrupa'ya kadar uzanan taziye çadırlarında asılı fotoğraflarına bakan herkes bu kavganın büyüklüğünü idrak ediyoruz. Kısacık bir anda (birkaç saatlik anmada) dün, bugün ve geleceğin saklı olduğunu anlıyoruz. Onların sözler, şiirler, dersler ve anılarla örülü koca mirası omuzlarımıza yükleniyor.

Kimisi onları tanımanın, eğitim almanın ve birlikte çalıştığı binlerce Kürtten biri olmanın gururunu taşıyor. Kimisi hep başkalarından dinlediği bir efsaneye yakınlaşmanın merakını yaşıyor. Kimi de hepimizi aynı dirençte, hafızada, acıda buluşturan o kısa anda anlıyor sözlerinin değerini.

Hakikatin sırrına ermek

Kelimeleri incitmeden; gerçeğe boyun eğmeden hakikatin gücüne sığınarak anlatmak istiyorum onları. Bizim yaşamımızın sırrına eremeyen zır cahillere, ihanetini, oportünistliğini, savaş rantçılığını Kürtçülük kılıfında gizlemeye çalışan biçarelere, sözle kalp arasındaki köprüyü yıkmışlara inat 'kutsallarımız' diyorum onlara. Sarf ettiği her kelimenin yoluna ömrünü ve tüm ailesini adayan bu iki devrimciye yaraşır sözleri arıyorum.

Rıza Altun ve Ali Haydar Kaytan...

Her anına acı, keder, direnç, umut, sevinç ve iddia yüklenmiş upuzun bir yol yürüdüler. Engerekler ve çıyanlar çıktı karşılarına, pençelerini Kürdün yaşamına geçirmiş canavarlar. Her şeyi zirvede yaşadılar. Düşkünlüğün en dibini, yiğitliğin en hasını gördüler. Hepsiyle savaşacak kadar gözü pektiler. Yolu terk-i diyar eyleyenlere ince bir sitem göndermek dışında naiftiler. Ne yaptıklarını sorarlardı, çünkü gidene vefa göstermekle bu değerleri yaratmışlardı. Bu uzun yolun her anına tanıklık ettiler. Her yıl binlerce genci eğittiler, çoğalttılar Kürdü. Her yıl binlerce genci uğurladılar, Kürdistan'ın dört bir yanına. Ve dönemeyişlerine tanıklık ettiler. Gönderdikleri kimilerinin başarılarını takdir ettiler. Erken düşenlerin onları hayal kırıklığına uğratmasına hayıflandılar. Oğulları, kızları ve torunları olacak yaştaki gençlerle yoldaşlık ettiler. Saygıda, sevgide kusur etmeden ve kimselere göstermedikleri yalnızlıklarıyla baş etmeye çalışarak. Kağıda değil zihne yazılı o altın kuralı hiç unutmadılar; yolu dağlarla, kavgayla kesişen herkesi kendinden ayrı gayrı görmediler. Maddi yaşamın aldatıcılığına kapılmadılar. Önlerine dünya serilse mekaplarından, gerilla elbiselerinden ve kefiyelerinden başka kalıcı bir varlıkları olmadı.

Her duygu ve tutum keskindi onlarda

Çok yol yürüdüler. Dağlara, nehirlere, göllere, ovalara, yollara aşinaydılar. Bilmem kaçıncı kez aştıkları sınırlara da. Beşer-i zaafları yoktu sanki. Yoruldular mı bilinmez. Mesela neden korkarlardı? Hiç ağlarlar mıydı? Hangi yemeği severlerdi? Acıktıklarında dağ başlarında bir kuru ekmeğe talim ederken de, baş tacı edildikleri sofralarda otururlarken de aynı tadı alırlardı. Her duygu ve tutum kesin ve keskindi. Apocu kültürü yaratamayanlara, anlamsızlığın girdabında debelenip duranların, işini aşkla ve özenle yapmayanların kaçacak delik aradıkları öfkelerine tanıklık edenler de çoktu, bir şehit anasını ve gaziyi sükunetle ve sabırla dinlediklerini gören de. Onların olduğu yerde sırtınızı bir dağa yaslamış, bir çınar ağacının gölgesindeymiş gibi serinlerdiniz. Onlar yakınınızdaysa eğer siz güvendeydiniz. Acıdan kavrulduğunuzda soğuk bir su içer, üşüdüğünüzde dağ başlarında göğe ulaşan bir gerilla ateşiyle kemiklerinizi ısıtır gibi olurdunuz. Zamanın uzunluğundan değil, yoğunluğundan olsa gerek hiç ölmeyecekler sanırdık onları. Hepimiz inanmıştık buna.

İki söz ustası

Toplumsal hafızamızda böyle yer etti Rıza Altun ve Ali Haydar Kaytan. Herkese pay ettikleri yaşamlarının bendeki izlerine gelirsem...

Ali Haydar Kaytan ve Rıza Altun söz ustasıydı. Rıza Altun, isabetli analizleri, çözüm odaklı perspektifleri, hiç sakınmadığı eleştirileri ve seni sana anlatır gibi güçlü gözlemleriyle yüzünüze tuttuğu aynada kendinizden kaçamaz, gerekçelere sığınamazdınız. Doğal otorite ve yazısız kanunlarla kendinizi hem güvende hissederdiniz. Bir o kadar disipline etmeniz gerektiğini de bilirdiniz. Aldanmak yoktu onun kitabında, dolayısıyla aldatamazdınız. Ali Haydar Kaytan ise sözleri bir dantel gibi işler, körelmiş duyguları, vicdanı ayaklandırırdı. Rıza Altun konuşurken düşünce ufkunuz, Ali Haydar Kaytan konuşurken kalbiniz açılırdı. İkisi farklı patikalardan ilerlediler sonuçta devrime çıkan. İkisi de en kestirme yolu keşfetmişti. Düşüncenin ve duygunun gücüydü bizi bugüne taşıyan.

Yürüdükleri yolun sevdasıydılar

Ali Haydar Kaytan ve Rıza Altun bu yolu çok sevdi. Sevdiklerini de bu yüzden yola kattı. Devrimi önce ailelerinde başlattı her ikisi de. Hatice ve Gülizar ananın kendi evlatları gibi gördüğü her devrimciye pay ettiği şefkati ve elde avuçta ne varsa önlerine koyduğu ekmeğin karşılığını ölçecek bir değer yoktu. Tek istekleri kendi öz evlatlarından ayrı tutmadıkları bu devrimcilerin kapılarını her daim çalmasıydı. 'Kan kusup kızılcık şerbeti içtim' dedikleri türden bir direnç vardı hepsinde. Sürgünü, işkenceyi, zindanı vakur ve sebatla karşılamaları bundandı. Ailelerinde böyle bir dönüşümü yaratmalarından bilirdiniz devrime katkılarını.

Bu anlattıklarım sır değil. Apocu geleneğin kaynağının berrak, gür ve kesintisiz akışını bilen herkes bunları görebilir. İlk tohumun yeşerdiğini, allı yeşilli morlu bir çiçek bahçesine ve giderek göğü delen ağaçlardan bir ormana dönüştüğünü. Onlar yaşamına yakından tanıklık edeni de, dilden dile dolaşan hikayelerini dinleyeni de aynı biçimde büyüleyebilir. Bir muamma dedim ama çözüyoruz böylece. Rojava'dan Bakûrê Kurdistan'a, Avrupa'da Kürdün yaşadığı her şehirden, uzak bir kıtaya kadar bizleri ortak acıda, kederde ve gururda birleştiren o devrimcileri anarak, hatırlayarak.

Değerlerimiz ekmek su kadar vazgeçilmez

On binlerce Kürdü buluşturan anmalardan birindeydim. Anladım ki hepimizi içine alan o şey boşluk değilmiş. Aydını, sanatçıyı, siyasetçiyi, şehit anasını, yol arkadaşlarını, yurtseverleri, aleviyi, êzidîyi, genci ve enternasyonali birleştiren ortak payda tarihin yapıcısı ve yazıcılarından öğrenmekmiş. Bizi biz yapan esas şeyi direniş kültürünü hatırlamakmış, düşmanını sevindirmemek için bugüne dek ağlamayan şehit analarının biriktirdiği gözyaşları imiş. Yoldaşlarının yasını yeterince tutamayanların yüzleşmeye korktuğu o yüzyıllık acının artık kapımızı çalmasıymış.

Affetmekmiş... Birlikte yola çıkıp da seni terk-i diyar eyleyenleri sitemkar bir bakışla, belli belirsiz bir gülümseyişle selamlamakmış. Rıza Altun ve Ali Haydar Kaytan'ın herkesi anlayabilecek sabrı, özgüveni ve iddiasının kaynağının kendi yollarından emin olduğunu anlamakmış. Affetmenin ve anlamanın bizim yola güvenmekle, yolda yürümekle ilgili olduğunu idrak edebilmekmiş. Bu yolda alnı açık başı dik olan yoldaşlarına sarılmak, onları ne kadar sevdiğini onların yüzüne söyleyebilmekmiş.

Bizi bu denli kudretli kılanın o ilk tohumun meyvesi, çiçeği, dalları ve ağacı olan bu topluluk olduğunu görmekmiş. Şimdi artık onların tarihte taşları yerli yerine oturttuğu gibi kelimelerim yerli yerine oturuyor.. Tarih canlandı onları anarken. Tarih anlatısıydı her bir anma. Herkes, her şey birbirine doğru aktı. Bizim neyi sevdiğimiz, neye bağlandığımız netleşti. Köşesine çekilenleri, hakikatin gücü çekti bu topluluğa. Daldığı gaflet uykusundan uyananlar oldu. Acısını başkasının yarasına merhem kılmaya gelenler. Bizi biz yapan değerlerin kesiştiği o tarihsel andaydık hepimiz. Tamamlandık ve yarım kaldık..

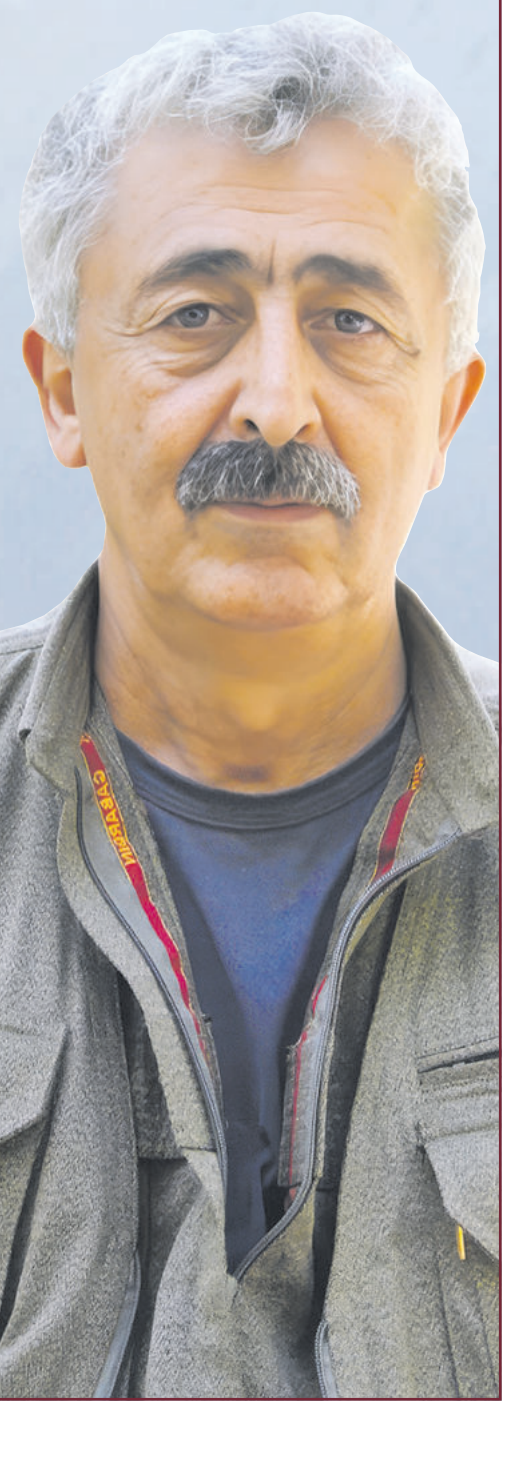

Onlar yakınınızdaysa eğer siz güvendeydiniz. Acıdan kavrulduğunuzda soğuk bir su içer, üşüdüğünüzde dağ başlarında göğe ulaşan bir gerilla ateşiyle kemiklerinizi ısıtır gibi olurdunuz.

Yeni anlamların koşucusu: Pelin Zozan

● *Besê Erzincan*

Gençliğin bitimsiz özgürlük arayışı rüzgarıyla gelip katıldı aramıza. Amaçlı ve anlamlı yaşamanın kavgasını verdi. 23 yıllık soluksuz mücadelenin sahibi olan Pelin Zozan yoldaş 2001 yılında kardeşi Azad Serbilind ile beraber yönünü özgürlük mücadelesine verdi. Pelin yoldaşa dair çokça şey söylemek mümkün. Kararlı, azimli, güçlü ve iradeli kavramları O'nu en doğru tanımlayacak sıfatlar olur sanırım. Pelin yoldaş, KJK Yürütme Konseyi Üyesi olarak birçok çalışma alanında görev yürüttü. O'nu çalışkanlığı, disiplinli, ilkeli duruşu ve yoldaşlığı ile hatırlayacağız daima.

Özgürlüğe doğru sürekli adımlar atmak

Kadın özgürlük mücadelemiz, ona katılan bireylerin özgürlük düzeyleri ile içerik kazanmaktadır. Bu mücadeleye katılan bireylerin özgürleşme arayışları, çabaları, amaca bağlılık ve bu temelde kendini sürekli eğitmeleri söz konusu içeriğin güçlenmesinde önemli bir faktör olmakta.

Ancak özgürleşme yolunda sürekli kendini yeniden yeniden yaratıp ilerleyenler çekici ve örgütleyici olabilir. Kürt kadın hareketimizin üyeleri özgürlük perspektiflerini kendi kişiliğinde somutlaştırarak harekete ivme kazandırmakta, büyütmektedir. Özgürlük hareketimizin temel bir yöntemi, her kadında özgürlük düzeyini yükseltmektir. Kendini özgürleştirmeyen, geliştirmeyen, örgütlü ve iradeli kılamayan kadınların çevresini etkilemesi, örgütlemesi, öncülük yapması imkansızdır.

Geliştirilmek istenen özgür kadın kimliğinin, duruşunun, hareketin her bir ferdinde somutlaşması temel kıstastır. Kürdistan kadın hareketimizin temel hedefi özgür bireyler ve toplum yaratmaktır. Değişim ve özgürleşme ancak bireyden topluma doğru dalga dalga gerçekleşebilir. Kadın köleliğinden kurtulmak özgürlüğe doğru sürekli adımlar atmaktan geçer. Pelin Zozan arkadaşın yürüyüşünde, hikayesinde, mücadele yaşamında, duruşunda tüm bunları görmek mümkündür.

Özgürlük tutkunuydu Pelin Zozan

Özgürlük mücadelesine katılan bireylerin duruşları, özgür yaşam ve ilişkileri büyüyüp geliştikçe yeni bir çağın, yeni toplumsal formun kapıları aralanıyor. Özgür bireye dayalı kolektif yaşam yeni sinerjilere, yeni anlamlara dönüşüyor. Pelin yoldaşımız hep yeni anlamların peşinden koştu. En başta da kendi yaşamında akışkan, arayışçı ve aktifti.

Egemen erkek düzeni tarihten günümüze kadar kadını köleleştirerek; kadının toplumsal yaşamda aktif, enerjik, akışkan, yapıcı özelliklerini yok etmeyi hedeflemiştir. Bunun tersine mücadeleci kadın ise, yaşamda kendi varoluşunu tanımlayabilen, toplumsallaşan ve örgütlenen iradeli kadın olmak demektir. Böyle bir kadının yaşamda varoluşu, rengi, sözü belirleyicidir, esastır. Yaşam içerisindeki varlığı, rengi ve sözü özgürlüğün varoluşu, toplumsallaşması içindir. Pelin Zozan arkadaş; güzel bakışları, gülüşü ve içtenliği, sürekli kavgacı yanı ile kendinde özgür varoluşu gerçekleştirmek isteyen bir kadın yoldaşımızdı. Toplumsallığa önem veren, bunun için kendinden ödün veren bir karaktere sahipti.

Kadınlarla kopmaz bağlar kurdu

Gençlerin eğitilmesinde, Onlarla doğru yoldaşlık bağlarını örme, özgürlük ölçülerini kazandırma gibi konularda kendini sorumlu görürdü. Gençlere yol ve yöntemi sadece söz ile değil duruşu, üslubu ve ilişki tarzı ile gösterir, örnek olurdu. 2011 yılında Botan'da ölümsüzleşen kardeşi Azad'ın mücadelesinin takipçisi, anılarının yaşatanı oldu. Eleştirel olmak kadar uyum ve yoldaşlığı esas alan, saygı ve yoldaşlık sınırlarını hep koruyup geliştiren bir yapıya sahipti Pelin yoldaş. Kendisinden önce yoldaşını düşünen, O'na yol veren bir karakteri vardı. Hemen her sınıftan, yaştan, ulustan, Kürdistan'ın her coğrafyasından arkadaşlıkları vardı. Erkek arkadaşlara değer veren, ölçü kazandıran, doğru yoldaşlığı sürekli geliştiren çaba ve özelliği belirgindi. Çalışmalarında ciddi, yaşamın her anında sorgulayıcıydı. Önderliğimizi anlama konusunda büyük bir çaba içerisinde, istekli ve tutkuluydu. Önderlik gerçeği ile buluşma, Önderliğin yoldaşı olma çabası sürekli ve sınırsızdı. Süleymaniye'de 3. Kürt Kadın Konferansını yapmak üzere bir araya gelen heyetteydik. Pelin yoldaş bu çalışmada da Kürt kadınlarının birliği için büyük çaba gösterdi. Başûr, Rojhilat ve Rojavalı kadınlarla kopmaz bağlar kurdu. Birleştirici özellikler gösterdi; sabırlı, mütevazi, içten duruşu, konuşmaları ile oldukça olumlu rol oynadı. Güzel gülüşlü yoldaş, kalbimizde ve özgürlük mücadelemizde her daim yaşayacaksın.

***27 Ocak 2025'te Medya Savunma Alanları'nda Türk SİHA saldırıları sonucu ölümsüzleşen Pelin Zozan (Yılmaz)'ın anısına.**

Kürdistan'ın çağdaş bilgeleri

● *KJK Koordinasyonu**

"Mayıs ayı, şehitlere layık olmanın ve onların anılarına en anlamlı cevabı nasıl vereceğimizin ilk adımının atıldığı bir aydır. Önder Apo 18 Mayıs 1977 yılında 'Gizli Ruhum' dediği Haki Karer yoldaşın şehit edilmesiyle, şehide bağlılığın bir gereği olarak PKK'yi kurma kararını almıştır. Türkiye devrim öncüleri olan Deniz, Yusuf ve Hüseyinler idam sehpasında, Sinan, Alpaslan ve Kadirler Nurhaklar'da, İbrahim Kaypakkaya işkence odalarında ölümsüzleşirken, Gezi eylemlerinin sembolü olan Destan, Ulaş Bayraktaroğlu ve Gezi şehitleri de onların takipçileri olarak büyük bir miras bıraktılar. Kürdistan devriminde Haki Karer yoldaştan başlayarak Halil Çavgunlara, Ferhat, Eşref, Mahmut ve Necmi yoldaşlara, Mehmet Karasungur ve İbrahim Bilginlere, Gurbet Aydın, Ayten Bagok, Rojbin Serhat, Helin, Melsa Munzur ve Şirin Elumhulilere, Erdal, Eriş ve Andok, Ferzad Kemanger ve Kasım Enginlere kadar yüzlerce şehidimiz Kürdistan devrim değerlerini yaratarak ölümsüzleştiler. Türkiye ve Kürdistan devrimcileri ölümsüzlükleriyle birleşik devrim ve demokrasi değerlerini yaratmışlardır. Mücadele tarihimizde mayıs ayı şehitler ayı olarak böyle bir anlam ve değer kazanmıştır.

Yolun kendisi olmayı başardılar

En son, PKK 12. Kongresi vesilesiyle farklı tarihlerde ölümsüzleşen Ali Haydar Kaytan (Fuat) ve Rıza Altun arkadaşların şehadetleri ilan edildi. Fuat ve Rıza arkadaşlar şahsında tüm mayıs ayı şehitlerimizi saygı ve minnetle anıyor, anıları önünde saygıyla eğiliyoruz. Şehitler; hayatlarını, hayallerini, umutlarını, iradelerini ve özlemlerini ortaya koyarak savaştılar, yaşadılar, ama buna rağmen halka karşı kendilerini hep borçlu bildiler. Her biri özgür ve onurlu bir yaşam uğruna bu yola koyuldu ve mücadelesiyle, yaşamıyla yolun kendisi olmayı başardı. Bizler de mücadele gücümüzü ve irademizi bu kahraman yoldaşlarımızdan aldık. Önder Apo'nun ifade ettiği gibi "bizim mücadelemiz bir anlamda şehide layık olma mücadelesidir." Bizim mücadelemiz, gerçek partili olmayı başarmış olan bu kahraman yoldaşların mücadelesini büyüterek, onlara layık olma mücadelesidir.

Hakikat arayışçısı Ali Haydar Kaytan

Bu değerler halkasının en son ilan edilen şehitlerinden, PKK'nin kurucu önder kadrosu, 'Önderliğe bağlılık, Hakikat ve Kutsal Yaşam' sembolü olan Fuat yoldaş tüm yaşamını bir derviş gibi yaşadı. Yaşamını bir hakikat arayışçısı olarak, anlamın peşinde koşarak geçirdi. Heval Fuat demokratik, ekolojik ve kadın özgürlükçü paradigmamızla kendisini donatırken, kadının yoldaşı olmak için yaşadı. Kendisinde hegemon erkek özelliklerini aşarak, Önder APO'nun ifadesiyle kendisindeki erkeği öldürerek, en temiz ve anlamlı kadın yoldaşlığını geliştirmek için mücadele etti. Ahlaki ve politik toplumun öncü kadrosu olan Heval Fuat ahlakın moralle ilişkisini açığa koyarak hayatı büyük bir moralle yaşadı. Devrimcilik ana cevap olmaksa, heval Fuat tüm yaşamını anın devrimcisi olarak yaşadı. Duygulu, aklın ve hissin yürüttüğü büyük bir devrimciydi. Önder Apo "savunmalarım neredeyse ben de oradayım" dedi. Heval Fuat 24 saatini savunmaları okuyarak geçirerek aslında 24 saat Önder Apo ile yaşamayı başarandı. En önemlisi de bu değerleri sadece kendisinde geliştirmedi, toplumsallaşması için çabaladı.

Yılmaz bir devrimci Rıza Altun

Önder Apo'nun ilk yol arkadaşlarından, 'Özgürlük Yoldaşlığı' olan Rıza Altun yoldaş, Kemal Pir arkadaş aracılığı ile Önder Apo'yu tanıdı ve son anına kadar da Önder Apo'ya bağlı olarak yaşadı, mücadele etti. Sürekli kendisini geliştiren, nerede ihtiyaç varsa orada olan büyük bir Apocuydu. Yaşamı, mücadeleyi, yılmamayı, direnmeyi ve başarmayı, bir kahraman olan annesinden öğrendiğini her zaman ifade etti.

Heval Fuat ve Heval Rıza, her zaman kadınla sosyalistçe yaşamayı esas aldılar. Onlar insan olmakta ısrar etmenin sosyalizmde ısrar etmek olduğu bilinciyle, çağımızın sosyalizm gerçeğini yaşayıp yaşattılar. "Her şey değişse de Apoculuk kalıcı olandır" diyerek kendilerini her zaman Apocu olarak ifade ettiler. Onlar fikirleri, zikirleri ve eylemleri bir olanlardı. Özgürce düşündüler, korkmadan söylediler ve söyledikleri kadar yaptılar. Onlar dağların, Kürdistan'ın çağdaş bilgeleridirler.

Onların izinden yürüme sorumluluğu

Heval Fuat ve Heval Rıza, Dersim'in asi dağlarının katliamlarla kaybettirilen anahtarını bulmak için yollara düştüler. Bugün çok rahat bir biçimde söyleyebiliriz ki kaybolan anahtar bulundu ve artık sadece Dersim dağlarının değil tüm güzelliklerin kapısını açacak güce ulaştı. Bir şehitler partisi olan özgürlük hareketimiz, bu değerli yoldaşların emekleri ve yarattığı değerlerle ölümsüzlüğe ulaşmıştır. Bu yoldaşların yaşam izlerinden yürümek, onlar gibi birer Apocu olmak, biz yoldaşlarının, gençlerin, kadınların ve değerli yurtsever halkımızın en büyük sorumluluğudur.

Heval Fuat ve Heval Rıza yaşamlarıyla ve Apoculuğa bağlılıklarıyla yeni dönemin de mücadele ruhunu ve yöntemini ortaya koymuşlardır. Her zaman bir Apocu olarak mücadele etmek ve bu ilkelerle yaşamak gibi büyük bir görevi önümüze koymuşlardır. Bu temelde Heval Haki Karer, Heval Fuat ve Heval Rıza şahsında tüm mayıs ayı şehitlerimizi bir kez daha saygı, sevgi ve minnetle anıyoruz. Başta kadınlar ve gençler olmak üzere tüm halkımızı bu yoldaşları tanımaya, yarattıkları bu mirası korumak kadar büyütmeye ve yaşamaya çağırıyoruz."

**** KJK Koordinasyonu'nun PKK kurucularından Ali Haydar Kaytan (Fuat) ve Rıza Altun'un şehadetlerine ilişkin 18 Mayıs 2025 tarihinde yaptığı açıklama.***

Heval Fuat ve Heval Rıza, her zaman kadınla sosyalistçe yaşamayı esas aldılar. Çağımızın sosyalizm gerçeğini yaşayıp yaşattılar.

Zilan çizgisi

Ne kadar varız-yokuz, ne kadar köle ne kadar özgürüz, ne kadar kadın olabildik veya olamadık? Bunun temel ayraçlarından en devrimci olanıdır Zilan.

‘Kadın Rönesansı’nın kendisidir

● **Ruşen Samsat**

Zilan gerçekliğini eyleminin 29. yıldönümünde anlamak ve yeniden yeniden anlamlandırmak kadın özgürlüğünün ideolojik-felsefik-toplumsal ve etik-estetik ilkelerini anlamanın ve yaşamsallaştırmanın temel koşuludur. Zilan gerçekliği Kürt Kadın Özgürlük Hareketi’nin tarihsel-evrensel bir anlama; devrimsel çıkışının somut bir temsile ve ifadeye kavuştuğu, bir çizgi haline geldiği devrimci eylem ve duruştur. Kadın varlığı ve gerçeğine ilişkin parçalı da olsa feminist teori ve mücadele, giderek zayıflamış ve üstü örtülü de olsa tarihsel anacıl toplum merkezli direniş geleneği birçok şey söylese de; belki de en çarpıcı ve sarsıcı farkındalık yaratan bir gerçekliktir Zilan gerçekliği. Kadının özgürlük eğilimini teorik-felsefik, pratik-eylemsel düzeyde açığa çıkaran bir devrimci niteliktir.

En devrimci ayraç, bir özgürlük eğilimi

Bu tarihsel eylem ve ortaya koyduğu felsefik çerçeve, kadın tarihinde kadın varoluşu ve özgürlüğü lehine bir kırılma noktasıdır. Dolayısıyla tarihsel-evrensel çerçevede bir çıkış niteliğindedir. Bunu tarihsel ve evrensel ifadeye kavuşturan yine Rêber Apo’dur. Dar algılarımız ve farkındalığımızla -yaşadığımız objektif ve zor koşulların da etkisiyle- Zilan gerçekliğini tanımak ve tanımlamak elbette yeterli olmadı, olmamakta. Kürt kadın militanlığının 40-50 yıla varan yaşam ve savaş-mücadele deneyimi anlam gücünü geliştirmiş olsa da, Zilan gerçekliği kendi başına kadın köleliği ve özgürlüğü açısından bir felsefe taşı gibidir. Ne kadar varız-yokuz, ne kadar köle ne kadar özgürüz, ne kadar kadın olabildik veya olamadık? Bunun temel ayraçlarından belki de en devrimci olanıdır Zilan. Kadın varlığına, onun toplumsallıkla yaşamsal bağlarına, kadın olma bilinç ve duygusuna özgürlük çizgisinde bu kadar sahici, çarpıcı, sarsıcı bir şekilde sıçratma yaratan bu kadar derin tarihsel ve ideolojik-felsefik zemin oluşturan söylem ve eylem çok nadirdir.

Kadın olmak toplumsallaşmaktır

Zilan gerçekliğini salt kendi zamanının dar siyasi-askeri koşulları ve bunlara kadın cephesinden verilen devrimci bir cevap olarak ele alamayız. Kuşkusuz devrimci irade kendi zamanında kendi çözüm gücünü ve özgürlük eğilimini ve eylemini açığa çıkarır. Bu bakımdan Zilan çizgisi bir zirve olma niteliğindedir. Bununla birlikte kadın özgürlük sorunu söz konusu olduğunda; Zilan duruşu ve gerçekliği tarihsel ve evrensel bir nitelik kazanmaktadır. Bu anlamda Rêber Apo Zilan yoldaşa tanrıçalık atfetmektedir.

Tanrıçalığın toplumsal-tarihsel kökenleri ve yaratımı olarak toplumsallıkta, kültür-sanat dünyasında, üretimde, insanlığın bilinç dünyasında ortaya çıkardığı evren, doğa ve toplumsal doğa ilişki sistematiğinde yol açtığı sıçrama bir doğuş niteliğindedir. Özellikle neolitik devrimle bu doğuşun tanrıçalıkta ifadesini bulması, kuşkusuz toplumsallıktaki sıçramanın kadın öncülüğünde gelişmiş olması ile bağlantılıdır. Bütün tanrıçalık sıfatları ve sonraki tarihlerde farklı coğrafyalarda bir devamı niteliğinde anlam kazanan bu kimlik, kadın eksenli toplumsallığın yükselişinde izahını bulur. Kadın olmak eşittir toplumsallaşmak ve toplumsallaştırmaktır. Buradaki diyalektik ilişki kadın için de, toplum için de varoluşsaldır. Toplumsallaştıkça ve toplumsallığı yarattıkça kadın olunmaktadır. Tersinden de toplumsallaşma kadınla ve kadın etrafında nefes alır, gelişir. Ve bunun ilki ve orijini Mezopotamya topraklarıdır; iki nehir arası altın hilal denilen topraklardır. Bu bağ bir şekilde koparıldığında ne kadın olunur, ne de toplum. Bir cins olarak kadın vardır, bir doğa olarak toplum da vardır; ama her ikisi de sakatlanmıştır; kesinlikle krizlidir, döne döne kölelik üretir, iktidar üretir. Toplum-kadın ilişki diyalektiğinin çok daha derinliğine ele alınmasına ve aydınlatılmasına ihtiyaç vardır.

Aynı durum özgürlük sosyolojisi için de geçerlidir. Kadın varoluşu ve tarih boyunca süregelen kriz durumu çözümlenmeden, derin kölelik statüsündeki gerçekliğine karşı bilinçte, duyguda, yaşam-mücadele ve eylem pratiğinde bir red açığa çıkmadan ne toplumsal özgürlük ve ne de kadın özgürlüğü gelişemez. Burada başat ilişki kadın-toplum ilişkisidir. Kuşkusuz kadın-erkek ilişkileri bu diyalektik bağlamında bir anlam kazanmaktadır. Bütün ilişkiler ya özgürlüğe dayalı, eşitlik ölçülerinde karşılıklı toplumsallaştırıcı nitelik kazanır, ya da tersinden köleliğe, iktidara dayalı mülkleştirmeye götürür, dolayısıyla toplumsallaşmayı zedeler. Kadın-erkek ilişkilerinde en çok somutluk kazanan kölelik ilişkisi ve iktidar olgusu her iki cinsin de toplumla ilişkilerini ve bağını zedelemektedir. Esasta toplumsal doğayı çarpıklaştırmaktadır, onu alabildiğine zayıflatmaktadır. Kadın-toplum ilişki diyalektiği aynı zamanda toplumculuk olarak sosyalizmin de kilit veya merkezi kurucu diyalektiğidir.

‘Kadın Rönesansı’nın kendisi

Kadın, özgürlüğün öznesi haline gelmedikçe, gerçek anlamda bir kadın olamamaktadır. Dolayısıyla Zilan yoldaşın gerçekliğini ele aldığımızda kendi zamanında her türlü sömürgeci saldırı ve imha konseptine karşı, başta da Rêber Apo’ya karşı geliştirilen komploya karşı bir fedai eylem gerçekleştirmiştir. Kürdistan Özgürlük Hareketi’nin ilk fedai eylemi olması itibarıyla da Özgürlük Hareketi’nin fedai çizgisini ortaya çıkarmıştır. Özgürlük Hareketi içerisinde Önderlik çizgisine karşı her türlü çizgi dışı, kaynağını erkek egemenlikli zihniyetten alan iktidarcı, Önderlik karşıtı duruşa karşı militan ölçülerde bir eylem çizgisini ifade etmektedir. Fakat Zilan yoldaş fedai çizgisi ötesinde bir anlam ve varlık yaratmıştır. “Verili, köle kadın olarak ben yokum” diyor, ama kadın olarak “Ben varım” diyor. Kadın varoluşunda ve özgürlüğünde bu, kadının kendine dönüşü, kendini özgürce var etmesinin, “Kadın Rönesansı”nın kendisi olmaktadır. Zilan gerçekliği, Rêber Apo’nun sonraki yıllarda geliştirdiği yeni demokratik, ekolojik ve kadın özgürlükçü paradigmayı üzerinde inşa ettiği temel taşlardandır.

Yaşam çizgisinin temsili

Zilan yoldaşın eylem gerekçesi ve amacı göründüğünden çok daha tarihsel-evrensel bir oluşa, bir doğuşa işaret etmektedir. Birincisi; verili köle kadına karşı büyük bir öfke ve onu kendi şahsında yok etme var. Defalarca bunu asla kabul etmeyeceğini belirtmektedir. Kadının hakikat arayışında yaşam-ölüm ikilemini yerli yerine oturtmaktadır. Kadında neyin yaşam ve neyin ölüm olduğunu, arada kaybolan ayrım çizgisini yeniden tanımlıyor. Dolayısıyla kendisiyle birlikte kadını yeniden yaratan, onu ölüm çizgisinden yeniden yaşam çizgisine çeken, bunu herkese haykıran bir eylemin sahibidir. Eylemiyle, binlerce yıllık derin bir kölelik statüsüne alınmış kadının varolma sorununun, hele-hele özgürleşme sorununun ne kadar yakıcı ve zor olduğunu; hiçbir kitabın, teorik açılımın ve felsefik savların yapamayacağı kadar çıplak ve net ortaya koymaktadır. Kadın özgürlük sorununu; tarihsel-toplumsal bağlamdan koparak, çağımızın gündelik kadın-erkek ilişkileri ve gelenekselleşmiş basit davranış kalıplarını kırarak şekilsel bir “eşitlik” arayışında çözüm bulduğunu sanan her türlü kadın veya erkek yaklaşımına karşı da bir eylem niteliğindedir.

Erkekte de özgürlük arayışını derinleştirdi

Dolayısıyla ikincisi; kadın ve toplumsallık, kadın ve toplum bağını kadın olmanın vazgeçilmez bir diyalektiği olarak ortaya koymaktadır. “Halkımın özgürlük isteminin ifadesi olmak istiyorum. Emperyalizmin kadını köleleştiren politikalarına karşı, bombayı kendimde patlatarak hıncımın ve öfkemin büyüklüğünü göstermek ve Kürt kadınının dirilişinin sembolü olmak istiyorum.

...Yaşam iddiam çok büyük, anlamlı bir yaşamın ve büyük bir eylemin sahibi olmak istiyorum. Yaşamı ve insanları çok sevdiğim için bu eylemi gerçekleştirmek istiyorum” diyor Rêber Apo’ya hitaben yazdığı mektubunda. “Halkımın özgürlük isteminin ifadesi” ve “Kürt kadınının dirilişinin sembolü” olmak... Eylemiyle ortaya çıkardığı varlığını böyle tarif ediyor Zilan yoldaş. Yaşamla olan bağının ve yaşam iddiasının büyüklüğünü ifade ediyor. Bunun Kürt halkında ve Kürt militanlığında çok derin etkileri ve sonuçları olmuştur. Erkek egemenlikli zihniyette ciddi bir kırılma yaratmıştır. Hem kadında ve hem de erkekte özgürlük arayışını derinleştirmiş ve özgür yaşam iddiasını güçlendirmiştir. Toplumun ve erkeğin kadına bakışı, kadınla ilişkisi kesinlikle değişime uğramıştır. Daha fazla onu özgür yaşama çeken, özgür yaşam iradesini ve iddiasını güçlendiren, mücadeleye çeken bir gerçeklik olmuştur.

Zilan çizgisinde özgür yaşamın inşası

Zilan gerçekliğinin “Kadın Rönesansı”nda oynadığı rol Önderliğimizin “Barış ve Demokratik Toplum Çağrısı” ile birlikte daha fazla gerçek tarihsel ve evrensel anlamına kavuşacaktır. Kadın Zilan çizgisinde özgürleştikçe, demokratik toplum inşasındaki öncülük rolünü daha fazla etkili oynayacak, toplumu daha derinden değişim-dönüşüme uğratacaktır.

Zilan gerçekliğinin yaşamsallaşması demokratik toplum ve özgür yaşamın inşasıdır. Tarihi eylemler ve kişilikler kendi gerçekliğini ve toplumsallığını yaratır. Tekrar tekrar tanımlanmak, kavranmak ve yaşamsal kılınmak için var olmuşlardır. Kendilerini her çağda yaşatma gibi bir özellik taşırlar. Tarihsel gerçeklikler her zaman insanlığın hakikat ve özgür yaşam arayışını kamçılayan, ona yön veren, tekrar tekrar yaşamla, toplumla bağlarını ören göbek bağı gibidirler.

Zilan gerçekliği böylesine bir tarihsel ve evrensel gerçekliktir. Kürt kadınının en büyük onuru ve aynı zamanda tarihsel görevi Zilan gerçekliğini demokratik toplum manifestosunda dünyaya taşırmaktır. Şehadetinin 29. yıldönümünde Zilan yoldaşı büyük bir minnet, sevgi ve saygıyla anıyoruz.

Zilan fedai çizgisi ötesinde bir anlam ve varlık yaratmıştır. “Verili, köle kadın olarak ben yokum” diyor, ama kadın olarak “Ben varım” diyor. Bu, kadının kendine dönüşü, kendini özgürce var etmesi, “Kadın Rönesansı”nın kendisi olmaktadır.

Dağların sosin çiçeği...

■ *Gulan isminde karar kıldı. Yeni bir isim, yeni bir kimlik... O andan itibaren son nefesine kadar aldığı bu isme uygun yaşayacak, baharın ilk müjdecisi gibi her yere yaşam taşıracaktı.*

● **Newaya Jin***

Yerlikaya'ların fakirhanesinde mevsime denk bir bahar havası yaşanıyordu. Zarife, "Zulme karşı umut tohumu attık toprağa. Sanki o filizlendi. Adı Filiz olsun, bize umut olsun, sevinç katsın, ayakta durma gücü versin" diye kucakladı bebeğini. Filiz bebek, her anlamda kavganın ortasına doğmuştu. Kan davasından kaçmışlardı. Sürgündüler. Geldikleri bu yerde kendi anadillerini konuşmaları yasaktı. Şansı yoktu, Filiz kavgalı bir dünyada büyüyecekti. Kürt olmanın anlamıyla böyle tanışacaktı. Özgürlük ve eşitliğin yoksunluğunu henüz küçük bir çocukken tadacaktı...

İlk isyan: Örgülerime dokundurmam

Ankara'da başka bir coğrafyada yaşar gibiydiler. Yeni çelişkiler, yeni çatışmaların kapısını aralıyordu okul. O yaşına kadar birçok yer dolaşmış olsalar da, ilk kez ailesinin korunaklı kucağının dışına çıkıyordu Filiz. Her zaman temiz olan siyah önlüğü, ütülü beyaz yakalığı, annesinin küçüklüğünden beri aynı şekilde ördüğü iki uzun saç örgüsüyle dikkatleri üzerine çeken bir duruşu vardı. Öğretmeni saç örgüsünü bahane ederek Filiz'e sataşıyor örgülerini açmasını istiyordu. Annesi ve ablası nedenini anlamasalar da okulda sorun yaşamasın diye Filiz'in saçlarını örmemeye karar verdiler. Zarife kızının saçlarını yine özenle taramış, ancak bu kez örmemişti. Filiz, atkuyruğu yapılmış saçlarını görünce kızdı, öfkeyle saçlarını bozdu ve annesinden saçlarını her zamanki gibi örmesini istedi. Kendisine ait, kültürüne ait bir şeyin bu denli küçümsenmesini, diğerleriyle benzeştirme dayatmasını çocuk yüreği kaldırmıyordu. Okula yine iki örüğüyle gitti. Henüz sekiz yaşındaydı ama kendi kalmadaki ısrarı, daha o yaşlarda O'nun karakterine damgasını vurdu.

Dağlar gibi asi ve baş eğmez

Zarife, çocuklarını onların karakterini yansıtan şarkılarla büyütmüştü. Filiz'e yakıştırdığı şarkı "dağlar kızı reyhan" şarkısıydı. Kızına hep, "Fîlîza min gulîlka serê çiya ye, Sosina zozana ye" diyordu. Anasına göre Filiz bir dağ kızıydı, dağlar gibi asi ve başı eğilmezdi, dağlarda yetişen Sosin çiçeğine benziyordu. Sosin, dağların zirvelerinde yeşil bir deniz gibi uzanan zozanların (yaylaların) sulak bölgelerinde yetişir, eşsiz güzelliği ve onlarca metre uzaktan alınan kokusu ile herkesi büyülerdi. Zarife'ye göre Filiz böyle ender bir çiçek gibiydi.

Halepçe'yle gelen acı ve bilinç

1988 Mart ayında bir gün okuldan eve geldiğinde ışıldayan gözlerine büyük bir acı yerleşmiş, ruhu bedeninden çekilmiş gibiydi. Doğrudan odaya girdi ve kapıyı arkadan sürgüledi. Saatler geçmiş ama ses çıkmamıştı, akşam olduğunda yanıt vermedi. Ertesi gün oldu, kapı hala kilitliydi ve Filiz'in sessizliği sürüyordu. Okula da gitmemişti. Anne kapıya kulağını dayayıp "Kızım neyin var, kapıyı aç?" diye seslendi. Öğlen vakti Hasan işten döndüğünde şansını denedi, sonuç aynıydı. Üçüncü gün olduğunda, "Bu kızın başına kesin bir şeyler geldi de içeri kilitledi kendini" diyerek kapıya dayandılar. Bu durum böylece dört gün sürdü. Hasan kapıya dayanmış yalvar yakar Filiz'i içeriden çıkarmaya çalışıyordu. Babasının bu haline dayanamayarak kapıyı açtı ama biriken bütün öfkesiyle ailesine yüklendi: "Baba biliyor musun, dünyadan habersiz yaşamaktan daha iğrenç bir şey yok. Ve sizler benim canımı her şeyden daha çok acıtıyorsunuz. Halepçe'de ne kadar insanın öldürüldüğünden haberiniz var mı? Siz kendi milletinizden nasıl böyle uzak ve rahat olabiliyorsunuz?" Filiz ağlamıyordu, çakmak çakmak gözlerini ailesinin üzerine dikmiş öfkesini ailesinden çıkarıyordu. Saddam'ın Halepçe'de Kürtlere uyguladığı vahşeti ve neler yaşandığını anlattı. Bu, Filiz'in ilk eylemiydi.

Dağlara yolculuk ve yeniden doğuş

Tekmil Kürdistan'ın ve Bitlis'in yiğit çocukları zulme karşı başkaldırmıştı ve meçhul kılınmış yaşamlara, bilinmez adreslere ad vermeye gidiyorlardı. Şimdi onlara bir yenisi daha ekleniyordu. Sîpan Dağı'nın kızıydı Filiz. Doğduğundan bu yana, ana topraklarından koparılmış olsa da ruhunda, belleğinde geçmişin, köklerinin izi vardı. Bu izi takip ederek ulaştığı sesi dinleyerek yönünü dağlara verdiğinde hayatında yeni bir sayfa açılıyordu.

"Gulan" isminde karar kıldı. Katılımını yeni bir doğuş olarak görüyordu. İlk doğumu mayıs ayında olmuştu. Yeni bir Mayıs'tı bu O'nun için. Hem babası da hep 'Gula min' demiyor muydu kendisine. Hem yeni doğuşunu simgeleyecek hem de sevdiklerinden, geçmişinden izler taşıyacaktı. Yeni bir isim yeni bir tanım demekti, yeni bir yaşam anlamı, yeni bir kimlik. O andan itibaren son nefesine kadar aldığı bu isme uygun yaşayacak, baharın ilk müjdecisi gibi her yere yaşam taşıracaktı.

Yoldaşına siper olandı

Gulan zoru başarmanın coşkusuyla her gün yeniden tanışıyor; her bir zorlukta iradesini biliyor, üstesinden geldiği her zorluğun ardından daha da güçleniyordu. Ömrü boyunca da kolay yaşamayı seçen bir yapıda olmamıştı, ama bu dağlarda yaşama tutkuyla sarılıyor; doğaya, yoldaşlarına sevgisini cömertçe sunuyordu. Kadın yoldaşlarına karşı sevgisi sınırsız ve içtendi. Düşünce gücü yüksek, ufku genişti. Moralli katılımı, bitmeyen enerjisiyle kadın arkadaşlarını eğitiyordu.

...Mutki suyu çıldırmış gibiydi. Tehlikenin farkındaydılar. Ciğerlerine saplanan bir hançer gibi işliyordu kar suyunun soğukluğu bedenlerine. Ama suyu geçememek, ondan daha az tehlikeli değildi. Halaya durur gibi sıkı sıkı birbirlerinin kollarına kenetlenmiş ilerliyorlardı. Suyun ortalarına doğru geldiklerinde zincirin bir halkası koptu, Hevîdar suyun şiddetine dayanamayarak akıntıya kapıldı. Hevîdar'ın suya kapıldığını gören Gulan bir an bile tereddüt etmeden O'nun arkasından kendisini akıntıya bıraktı. İki yüz metre kadar akıntıyla sürüklendiler. Grup artık umutsuzluğa düşüyordu ki, Gulan'ın suyun içinden kıyıdaki bir dalı yakaladığını gördüler. Hızla oraya yöneldiler. Daha arkadaşları yardımına yetişmeden Hevîdar'ı çıkarmayı başarmıştı. "Heval Gulan sen nasıl kurtardın, yüzme biliyor muydun" diye sordular. Gulan gülerek "Yok bilmiyordum ama Hevîdar arkadaşın sayesinde öğrendim, artık hangi suya düşsem boğulmam" diye yanıtlarken yüzündeki tebessüm devam ediyordu. Gulan en tehlikeli anlarda gözünü kırpmadan göğsünü ölüme siper edip arkadaşına yoldaş olabilmeyi en yalın biçimde anlatmıştı.

En önde giden komutan

Takvimler 23 Nisan 1998'i gösteriyordu. Türk ordusu büyük bir operasyon başlatmıştı. Gecenin ilerleyen saatleriydi. Savaş uçaklarının yeri göğü inleten dalışlarıyla, kuşlar, kurtlar, böcekler, ormandaki tekmil canlılar uykularından korkuyla sıçramışlardı. Savaş uçaklarının sesiyle uykuları bölündü. Gece başlayan bombardıman, sabahın ilk saatlerinde alana yoğun asker indirmeleriyle devam etti. Karargâh, temasa giren ilk grup olmuş ve çatışma başlamıştı. Sıkı bir çatışma olunca operasyon koordinesi generaller, kobra helikopterlerini çatışma bölgesine yönelttiler. Helikopterler karargâhı yoğun şekilde bombardımana tutmuş, çatışmaya giren grubu imha etmeye çalışıyordu.

Karargâhta bir takım kadın, iki takım da erkek gücü vardı. Bir kuşatma içindeydiler. Gündüz saatlerinde bu kadar güçle bulundukları yeri terk etmeleri büyük kayıplara yol açabilir diyerek çatışmayı uzatıp geceyi beklediler. Gece bastırınca harekete geçtiler, biraz uzaklaşmışlardı ki tank pususuna takıldılar. Bir anda tankın topları yanı başlarına düştü. Pusu esnasında ve sonrasında dağılan grubun bir kısmını Gulan bir araya toplamayı başarmıştı. Bu, kadın gerillaları cesaretlendirmişti. Yerleri tespit edildiğinden yönelim daha da arttı ve bir sonraki adımda çatışmaya girdiler. Gulan, bir takımdan oluşan gücü yaralı ve şehit vermeden sıcak çatışma alanından çıkarmayı başardı. Çatışma yerinden uzaklaşıp karşı yamaçta bulunan gerilla grubunun yanına geldiklerinde artık gün doğmuş, güneş ışınları çoktan yükselmişti. Sadece o gün değil operasyon boyunca gerilla gücüne kayıp verdirmeden komutanlık edecek, bu büyük operasyonda denetimindeki gücü korumayı başaracaktı.

Zarife Ana sözünü tuttu

2002 yılı Ankara. Zarife ana, Tuzluçayır'daki evine gelen misafirleri içeri aldı. Yıllardan sonra nazlı kızından acı haberler getirildiğini henüz bilmiyordu. Nur, Zarife anaya sızılı bir yürekle bakıyor, bu kara haberi nasıl söyleyeceğini düşünüyordu. Bir anneye "Evladın artık sonsuzluğun diyarında" diye nasıl söylenirdi? "Ana, Gulan arkadaş kongre yaptıkları sırada şehit düştü" diyerek tonlarca ağırlıktaki acı haberi verdi...

Zarife ananın aklı 1993 yılına gitti. Filiz, ellerini avuçları içine almış "Ben tarihimde nokta olmaya gidiyorum, eğer tarihte bir nokta olursam sakın ağlama, bil ki kızın muradına erdi. Ama anne biliyorsun şehitlere sahip çıkılmıyor, sen sakın öyle bir şey yapma! Erken şehit düşersem her şeye rağmen cenazeme sahip çık. Söz mü anne, bana bu konuda söz veriyor musun?" demişti. Zarife ana "Söz kızım söz, söz" diye üç defa yinelemişti. Göz pınarlarına dolan yaşları ve boğazındaki düğümü bastırdı, direncini zorlayarak Nur'a "Kızım tarihte bir nokta oldu mu?" diye sordu. Nur böyle bir tepki beklemiyor olmanın şaşkınlığı içinde "Doğru Zarife ana, Gulan arkadaş tarihte bir nokta oldu" diye yanıtladı. Zarife aldığı bu cevap karşısında "O zaman ben ağlamayacağım" dedi. Biricik Sosin'ına verdiği sözü tutmuştu.

**** 17 Haziran 2002 tarihinde şehit düşen Gulan-Filiz Yerlikaya'yı anlatan, Ladin Irmak'ın kaleme aldığı biyografik roman "Her Mevsim Gulan" kitabından derlenmiştir.***

■ *Gulan her bir zorlukta iradesini biliyor, üstesinden geldiği her zorluğun ardından daha da güçleniyordu. Bu dağlarda yaşama tutkuyla sarılıyor; doğaya, yoldaşlarına sevgisini cömertçe sunuyordu.*

ABDULLAH ÖCALAN

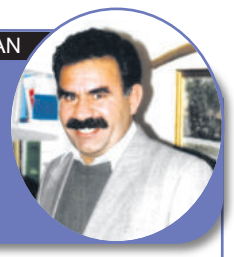

Toplumsal doğa homojenleştirilemez

Kapitalist modernite Ortadoğu toplumlarını ulus devletle sadece güçlü bir kazığa bağlamadı; etkisi Hiroşima'ya atılan atom bombasından onlarca kat daha fazla olan ulus devletçiklerle bombaladı. Denilebilir ki, binlerce yıldan beri oluşan ortak kültürel değerler son iki yüz yılın ulus devlet bombardımanıyla paramparça edildi. Hiçbir fiziki silahın gösteremeyeceği etkinlikte bir dağılma ve parçalanmaya yol açıldı. Ne devletli uygarlık sistemleri olarak, ne karşıtlarınca yaşanan komünal sistemler olarak Ortadoğu toplumları, tarihlerinin hiçbir döneminde kapitalist modernitenin hegemonyası altındaki kadar kimliklerinden ve bütünselliklerinden soyundurulmadılar, parçalanıp birbirlerine ve varoluşlarına karşı yabancılaştırılmadılar. Britanya İmparatorluğu bu en etkili sistemi (gerçek atom bombası) sadece Ortadoğu'da değil, dünyanın her tarafında uygulayarak hegemonyasını sürekli kılabildi.

Zihniyet kodlarını tekleştirme aracı

Ulus devlet tüm bilimsellik idealarına rağmen toplumsal hakikat olarak en zayıf ve olumsuz bir antitedir (varoluşsallıktır.) Esas rolü toplumsal doğanın çok zengin olan zihniyet kodlarını homojenleştirme adı altında tekleştirmedir. Tek dil, tek tarih, tek bayrak, tek millet, tek tip siyaset, tek tip yaşam, tek tip ideoloji, toplumsal doğanın homojenleştirilmesiyle iç içe yürür. Karmaşık ve farklı toplumsal yapılar basitleştirilip tek tipleştirilince, hakikat yerini değeri zayıflatılmış ve olumsuzlaştırılmış siyah-beyaz türünden bir ikileme bırakır. En tutucu, şoven, softaca, faşist görüş denilen dünya bakış açısı bu basit ikilemli yapı üzerinden gelişir.

Ulus devlet bakış açısından kutsallık atfedilen sınırlar tamamen uydurma ve küresel hegemonyanın çıkarlarınca belirlenmiştir. Son iki yüz yıldır inşa edilmeye çalışılan bölgedeki bütün sınırlar, vatanlar, milletler, orta sınıf ve bürokrasiler ulus devlet tanrısallığıyla körelmiş durumdalar... Halbuki zihni biraz hakikate açık bir kişi tüm bu gerçeklerin son iki yüz yılın hegemonik çıkarlarını meşrulaştırmaya yönelik fantastik icatlar olduğunu bilir. Türkî ve İranî ulus devlet inşaları aynı hegemonik çıkarların ürünüdür. Kapitalist modernitenin fetih damgasını taşıdıkları halde, meşruiyet krizlerini aşırı dinci ve milliyetçi ideolojilerle aşmak isterler.

Demir kafes rolü

Ortadoğu kültürünün bütünselliği kapitalist modernitenin ulus devlet parçalayıcılığıyla köklü bir çelişki içindedir. Modernite ortak yaşam gerçekliklerine dayatılan demirden kafes rolünü oynamaktadır. Şiddetin sürekli gündemde olması bu gerçeği doğrulamaktadır. Demokratik modernitenin çözümleme ve çözme gücü ulus devlet karşısında çok daha nettir. Toplumsal gerçeklikler hiçbir dönem tarihsiz olmadıkları gibi hakikatsiz de değildir. Ortadoğu'nun tarihsel bütünlük taşıyan toplumsal kültürüne dayatılan ulus devlet hegemonyacılığının antitezi ahlaki ve politik toplumdur.

a-Ulus devlet ahlaki ve politik toplumun inkarı olarak gerçekleşir. Ahlak yerine ulusal hukuk denilen güç kurallarını ikame eder. Hukuk biçimindeki güç düzenlemeleri azami gelişmesini ulus devlet çerçevesinde yaşar. Politik toplum yerine ise katı bürokratik idareyi hakim kılar. Politik toplumun inkârı somut olarak demokratik sistemin işlemeyişinde kendini gösterir. Toplumsal doğalar öz olarak ahlaki ve politiktir. Ahlaksız ve politikasız toplum ve birey düşünülemez. Toplum ahlâksız ve politikasız kılınmaya zorlanabilir. Ahlaki ve politik yetenek kötürümleştirilip rolünü oynayamayacak denli zayıf kılınabilir, ama asla yok edilemezler, yok edilmeleri ancak toplum olmaktan çıkmalarıyla mümkündür. Ahlak ve politika toplumsal hakikatin güçlü araçlarıdır. Ahlâk ve politikadan yoksunluk hakikatsizliğe yol açtığı gibi, güçlü ahlaki ve politik eylemin olduğu alanlarda hakikatin kendini ifade tarzları da güçlü, şeffaf olur. Ahlakı ve politikayı üst yapı olarak sunmak, Marksistlerin önemli yanılgılarından biridir.

Demokrasi ve ahlaki politik toplum

Ahlaki ve politik olmayan hiçbir toplum birimi ve bireyi yoktur. Her toplum birimi ve bireyi hem ahlaki hem politiktir. Demokrasi ahlaki ve politik toplumla orantılıdır. Demokrasi ahlaki ve politik toplumun işleyen halidir. Toplumsal hakikatler kendini azami olarak demokratik toplum halinde açığa vurur. Hakikatlerin bilim, felsefe ve sanat halinde ifadeleri demokratik toplumla en iyi hallerine kavuşur. Bu belirlemeler ahlaki ve politik toplumda neden hakikatin azami ifadelerine kavuştuklarını açıklamaktadır.

Ortadoğu toplumunda hala güçlü olan direniş unsurları ahlaki ve politik unsurun sanıldığı kadar zayıf olmadığını kanıtlamaktadır. Ahlaksız ve politikasız birim ve bireyler direnemez. Sadece boyun eğmeye alıştırılmışlardır.

Toplumsal olguların zenginliğini kırmak, anlam ve hakikat gücünü azaltmak sonucunu doğurur. Kültürel zenginlik ne denli homojenleştirilirse, o denli anlamından ve hakikat olarak ifade edilmesinden yoksunluk yaşanır. Demokratik toplumla işleyişine kavuşan ahlaki ve politik değerler, tersine olarak anlam zenginliği olan bir potansiyelden hakikat üretir. Sürekli hakikatle beslenen bir toplum ise ideal birey-topluluk dengesinde yaşar.

b-Ulus devletin pozitivist teolojisine karşılık ahlaki ve politik toplum bilim-bilgelik anlamında felsefeyi esas alır. Ahlaki ve politik değerler bilim ve bilgeliğe yol açarken, bilim ve bilgelik de ahlaki ve politik toplumu sürekli besler. Pozitivist bilimciliğin hızla ürettiği ulus devlet dogmaları orta çağın dini dogmalarından daha katıdır. Yol açtığı savaş ve sömürü gerçeği bu hususu açıkça kanıtlar. Tanrının dünyevileşmesinin gökselliğinden bin kat daha fazla sömürü, gözyaşı ve kan ürettiğini kim inkâr edebilir! Özellikle ulus devlet tanrısının son muhteşem iki yüz yıllık deneyimi gözler önündeyken... Neydi bu tanrının sıfatları? Sınırlar, milletler, bayraklar, marşlar, orta-sınıf ve bürokrasiler ve monolitik yurttaşlar. Bu sıfatlar altında ulus devlet tanrısı ne yaptı? Tarihte eşi görülmemiş savaşlar ve sömürüler gerçekleştirdi. Demiurg (Mimar Tanrı) olarak dünyada ulus devlet düzenini kurdu. Böylelikle putçu özellikleri en gelişkin tanrı olduğunu kanıtladı.

Ortadoğu toplumunda bütün teolojik dayatmalara rağmen, bilgelik damarları hep var olagelmiştir. Bilgeliği felsefe ve sosyolojinin bütünselliği ve yaşamla iç içe hali olarak değerlendirmek gerekir. Keramet, hikmet toplumda aranmaktadır. Ortadoğu tarihinin bu tarz yorumu önemlidir. Güncellenmesi demokratik moderniteyi daha anlaşılır kılacaktır.

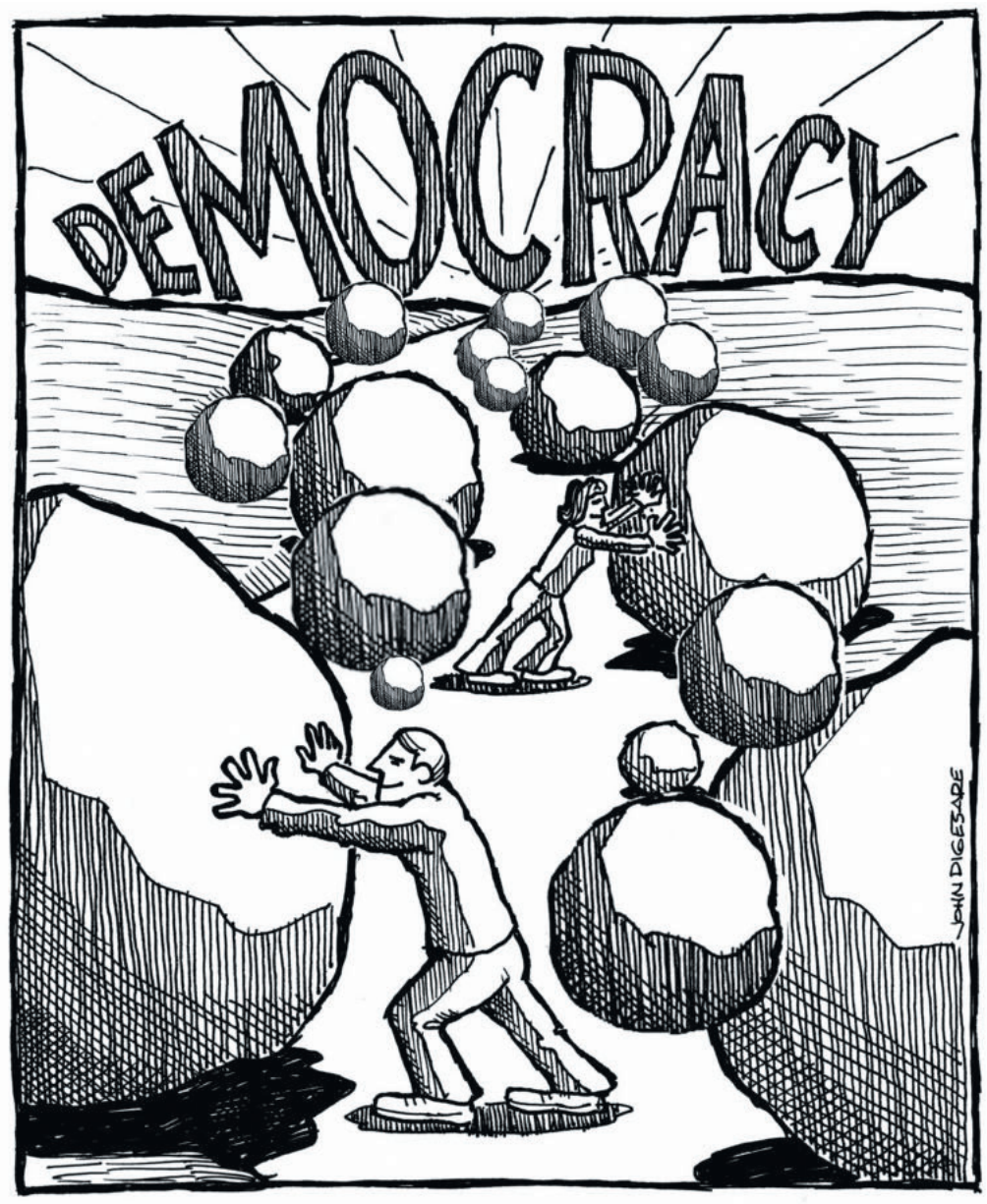

> Toplumların sürekli biçim değiştirmeleri doğaları gereğidir. Tutuculuk esas olarak form katılığında ısrardır. Özgürlük, formların ucu açıklığı ve esnekliğiyle bağlantılıdır.

Özgürlük, form açıklığı ve esneklik

c- Ahlaki ve politik toplum, ulusal toplumu inkâr etmiyor. Toplumların sürekli biçim değiştirmeleri doğaları gereğidir. Form çeşitliliği, yaşamın zenginliğidir. Karşı çıkılan, toplumsal formların kapalılığı ve katılığıdır. Tutuculuk esas olarak form kapalılığı ve katılığındaki ısrardır. Özgürlük, formların ucu açıklığı ve esnekliğiyle bağlantılıdır.

Toplumsal kimlikler ne kadar ucu açık ve esnekse, o denli farklılaşır ve dolayısıyla özgür yaşarlar. ulus devletin kimlik anlayışı tekli, ucu kapalı ve katıdır. Faşizm bu kimlik anlayışından kaynaklanır. Toplumsal kimliklerin böyle algılanışı, ulusal toplumun içinde ve dışında sürekli savaş hali olarak yaşanır. Toplumsal kimliklerin ucu açık ve esnek doğası yapay, kapalı ve katı kimlik dayatmalarıyla karşılaştıkça bu tür savaşlar kaçınılmazdır. İster dinsel ister ulusal (Her ikisinde de ucu kapalılık ve katılık kimliklerin temel özelliğidir) savaşlar olsun, bu kimlik çatışmasını ifade ederler. Ortadoğu'nun son iki yüz yılında dinsel ve ulusal kimlikli savaşların yoğun yaşanması kapitalist modernitenin dayatmak istediği kimlik anlayışıyla bağlantılıdır.

Ulus devletin tutuculuğu

Günümüz Ortadoğu'sunda dünya genelinde de olduğu gibi son iki yüz yıllık ulus devlet kimlikleri yıpranmış ve küreselleşmeyi yoğunlaştırmak isteyen kapitalizmin önünde bir engel konumuna gelmiş bulunmaktadır. Yapısal krizin temelinde ulus devletin tutucu direnci yatmaktadır. Sistemin kendi içinde yaşadığı baş çelişki budur. Bölgedeki tıkanma, sistemin Birinci ve İkinci Dünya Savaşlarındaki bunalımından daha derindir. Yapısal kriz kavramı da anlamını gerçeğin bu niteliğinden almaktadır.

O halde Ortadoğu, gerek tarihsel-toplumsal kültürün bütünlüksel gelişiminden, gerekse kapitalist modernitenin iç çelişkilerinden yansısın, kapalı ve katı ulus devlet kimliği aşılmadan, hiçbir soruna anlamlı bir çözüm bulma olasılığına sahip değildir. İkinci Dünya Savaşı sonrasında yıkılmış Avrupa için ABD tarafından verilmiş sınırlı bir yardım (Marshall Yardımı) yeniden inşaları için yeterli olduğu halde, Irak çapında küçük bir mekân için katbekat daha fazla destek sunulmasına rağmen yeniden inşa gerçekleşemiyor. Irak'ta olup bitenler aslında tüm bölge gerçeklerini yansıtmaktadır. O da kapitalist modernitenin her üç sacayağı üzerinde de iflâsını ve krizini haber vermektedir. Sonuç olarak Ortadoğu, sahip olduğu onca ulus devleti, endüstriyalizmi ve kapitalizmiyle ancak kriz ve savaş üretir.

Fakat tekrar belirtilmeli ki, yaşanan kriz ve savaşlar sadece iki yüz yıllık kapitalist modernitenin değil, aynı zamanda beş bin yıllık sınıflı-devletli uygarlığın da yapısal krizi ve savaşlarıdır. Olası çözümler bu gerçekliği esas almak durumundadır.

Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan'ın "Beşinci Kitap, Kürt Sorunu ve Demokratik Ulus Çözümü' adlı savunmalarından derlenmiştir.

> Demokratik toplumla işleyişine kavuşan ahlaki ve politik değerler, anlam zenginliği olan bir potansiyelden hakikat üretir. Sürekli hakikatle beslenen bir toplum ise ideal birey-topluluk dengesinde yaşar.

Bêyî jinan pêvajoya nû sernakeve

● Şervîn Nûdem

Rêber Apo, di peyama 8ê Adara 2025an de "Banga Aşitî û Civaka Azad" ji bo jinan wekî ronesansek pênase kiriye. Nîqaşên li ser rista tevgera azadiya jinê, ji bo serkeftina çareseriya aşitî û pêkanîna veguhertinên demokratîk ên civakî destpêkirin û didomin. Di pêvajoya nû de nûnertiya Tevgera Azadiya Jinê girîng e. Divê ev çawa be? Di masayên diyalogê de, di komîsyonên heqîqat û edaletê de, di mekanîzmayên biryardayînê de û di nivîsandina destûra bingehîn a demokratîk de beşdarbûna jinan girîng e. Çima? Gelek mînakên ji çar aliyên cîhanê nîşanî me didin... Cîhê ku vîn û perspektîfên jinan nagirin nikarin aşitiyeke civakî û mayînde ava bikin. Herêmên ku jinan di pêvajoyên diyalogê de dûr dixin, bi pirsgirêkan re rû bi rû dimînin.

NY biryara 1325 derxist

Şer û mîlîtarîzm encamên polîtîkayên desthilatdariya mêr e. Şer û pevçûn di nav civakan de birînên piralî û demdirêj vedikin. Bi taybetî jin ji êrîş, êş, koçberî û windahiyên şer bandor dibin.

Lewma jin ne tenê wekî qurbanên şer, lê wekî çalakvanên aşitiyê jî derketin pêş. Jinên ji netewên cuda ji bo aşitî û nûnertiya jinan tekoşîn kirin û di pêvajoyên polîtîk de cihê xwe girtin.

Di encama vê tekoşînê de Konseya Ewlehiyê ya Neteweyên Yekbûyî sala 2000î biryara 1325 derxist. Ev biryar:

* Misoger dike ku jin bi awayekî wekhev beşdarî pêvajoyên aştiyê bibin.
* Temsîliyeta jinan di mekanîzmayên biryardanê de tîne.
* Tedbîran ji bo pêşîgirtina li şîdeta cinsî distîne.

Ji xwe armanca biryara 1325 ew e ku jin bêtir beşdarî xebatên aştî û ewlehiyê bibin.

Li ser vê bîryarê 25 sal derbas bûye. Lê vîna jinan hîn jî nayê hesibandin û tundiya zayendperest di asta qirkirinê de wekî amûrekî şerê li dijî jinan belav dibe.

Jinan tenê %6ê peymanên aştiyê îmze kirine

Li gorî lêkolînan di navbera salên 1992 û 2019 de jin li hemû cîhanê tenê %13 beşdarî danûstandinên aşitiyê bûne. Jinan tenê %6ê peymanên aştiyê îmze kirine. Balkêşe... Cihê ku jin tevlî pêvajoyên danûstandinan bûne îhtîmala pêkhatina peymanên aşitiyê %35 zêdetir bûye.

Piştî "Çareseriyê" çi bûye

Di piraniya welatên ku şer bi rengekî fermî navbera artêşên dewletê, kom an jî tevgerên çekdarî sekinî jî, em dibînin ku tundiya vediguhere şêweyên cûda.

* Jin ji welatên wekî Kolombiya, Meksîko-Çiyapas, Fîlîpîn û Nepal rave dikin ku bi bidawîbûna şerên çekdarî re tundiya mafyayên hişbir, çeteyên fihuşê, bazirganiya jin û zarokan gihand asta herî jor.
* Ax û xweza li herêmeyên ku berê li bin parastina hêzên gerîla bûn, îro ji aliyê dewlet û şirketên navdewletî tên wêran û talan kirin.
* Ferasetên paşviro yên baviksalar, dijberiyên olperest û nijadperest ji nû ve tên zindî kirin.

Gelek jinên têkoşêr rave dikin ku piştî îmzekirina peymanên aşitiyê xeyalên wan ên edalet û azadiyê pêk nehatin. Ev rastiyan radixin ber çavan ku lihevhatinên qanûnî bi dewletan re nabin mîsogeriya mafên jin û civakê. Ji vê zêdetir, zêhniyet û rêxistinbûna civaka demokratîk stûnên sereke yên aşitî û azadiyê ne. Lewma, çiqas nûnertiya vîna jinê di qada dîplomasiyê de girîng e, ewqas jî rêxistinbûnên xweser ên jinan û têkoşînekî daîmî ji bo pêşxistina çanda demokrasî û hevjiyana azad di nav civakê de pêwîst e.

Hûnandina pergala konfederal a jinan

Yek ji cûdahiyên bingehîn navbera rewşa jinên Kurdistanê û rewşa jinan di pêvajoyên danûstandinên aşitiyê li welatên din ên cîhanê de ew e ku di 32 salên dawî de, Rêber Apo bi tevahî pêngavên xwe ji bo çareseriya siyasî û aşitî li Kurdistan û Rojhilata Navîn re ristekî stratejîk daye têkoşîna azadiya jinê.

Ji agirbesta sala 1993an vir ve, li gel her bangeke diyalogê û pêşxistina nexşerêya aşitiyê, Rêber Apo perspektîfên nû derbarê rêxistinbûn, têkoşîn û bîrdoziya azadiya jinan de aniye rojevê.

Di hevdîtineke li Îmralî di sala 2002an de Rêber Apo erkên entelektuel, polîtîk û exlaqî yên tevgera jinê bi kurtasî wekî nivîsandina dîroka jinê, pêkanîna şoreşa jinê û gihandina hevpeymana civakî ya jinan pênasekiriye. Bi pêşniyarên ji bo projeyên wekî avakirina komel, weqfê, kooperatîf, park û bajarên jinan re, Rêber Apo gavên ji bo hûnandina pergala konfederal a jinan, veguhertina demokratîk a zêhniyeta mêr û bi dawî kirina çanda tecavûz û qirkirinên li ser jin, civak û xwezayê destnîşan kir. Hêvî û pêdiviya aşitî herî zêde jin pêhesiyan. Ji Dayîkên Aşitiyê heta Înîsiyatîf, Kombûn û Konferansên Jinan a ji bo Aşitiyê di her pêvajoya dîyalogê de rêxistinbûna civakî û çalakbûna sîyasî ya jinan xurttir û berfirehtir bûye.

'Azadiya jinê bingeha hemû azadiyan e'

Tevgera Azadiya Jinên Kurdistanê him li Bakur him jî li Rojava pêşengtiya avakirina sazî û pergala xwerêveberina civakê û neteweya demokratîk kir. Her wiha sazîbûna jineolojiyê bûye rênîşanek ji bo kûrkirina zanist û parvekirina zanînên jinê. Pêkanîna pergala hevserokatiyê û nûnertiya wekhev a jinan di tevahî saziyên civakî û polîtîk de, an jî beşdarbûna wekhev a jinan ji xebatên qanûnsaz û hevpeymana civakî li Bakur û Rojhilatê Sûriyê destkeftiyên girîng ên şoreşa jinê ne. Pêwîste ku em van destkeftiyan biparêzin. Lê belê di warê gihandina civaka demokratîk de ya ku bi beşdarbûn û vîna tevahî beşên civakê xwe li ser hîmen ên demokrasiya rasterast, aboriya komînal, adaleta civakî, ekolojî û azadiya jinê xwebirêve dibe hîna kêmanî hene. Ji bo em van kêmaniyan rabikin pêwîst e ku em xwe ji fêrbûnên zêhniyeta mêr-dewletê ya ku kesayeta mirovan esîr digire, parçe dike û wekî şirikên pergala serdest bi kar tîne xilasbikin. Ronesansa jinê an jî vejîna jinê tê wateya ku em bi jinên ji tevahiya pêkhate û beşên civakê nêrînên xwe derbarê rêgezên jiyana civakî, aşitî û azadiyê li ser bingeha serwextbûna ku "azadiya jinê bingeha hemû azadiyan e" û "rêya sosyalîzmê ji azadiya jinê û demokrasiyê derbas dibe" nîqaş bikin, biryarên hevbeş bistînin û pêkbînin.

Dagirkirina xeyalan

● Berwar Pîris

Modernîteya Kapîtalîst di bin navê dijîtalbuyînê û "pêşketina" teknolojiyê de rêbazên nû yên bişaftina civakê pêşdixe. Jinên ciwan li kêleka tundiya fizîkî û derûnî êdî bi rêya medya dijîtal bi êrîşên nû re, rû bi rû dimînîn. Tundiya dijîtal xwe dispêre amûrên teknîkî yên cûrbecûr: telefon, TV, radyo û hwd. Bi rêya van amûran hewl didin ku jinên cîwan bixin bin kontrola xwe, vana piçûk bixin û venêrînekê (kontrolek) li ser jinên cîwan bidin ferz kirin. Jinên cîwan dema li ser platformên medya sanal bi yekê re têkilî datînin, teqez bi heqaret û tacîza bi dîmen-nivîskî-deng re rû bi rû dimînin. Herî zêde jî li hemberî jinên cîwan ji ber nasnameya wan û laşê wan êrişên bi vî rengî tên kirin. Em dikarin vê yekê wekî "dagirkirina xeyalan" jî bi nav bikin. Em dibe ku ne di ferqê de bin, lê belê sînor tên ava kirin. Sînorên ku ji te re dibêjin "Tu bi tenê dikarî wêneyên bi vî awayî parve bikî", "Pîvanên xweşikbûnê ev in, ger tu li gorî wan tevnegerî, dê tu ji vê torê werî qewitandin." Yanî tu dibî biyaniyek ku ji cewhera xwe re penabertiyê dikî. Ev rewş, dişibihe rewşa bazarganekî li ser bazarê. Ev yek rastiyek bi êş e, lê belê profîla înstagram carna dibe bazarek, ku em hem firoşê wê ne, hem jî amûrê ku em difiroşin bi xwe ne. Çawa ku em Kapîtalîzmê dişibihînin fîlmekê, ku hem rola derhênerekî dilîze hem jî di vî film de, rista şanogerekî/ê ser xwe de digire û bi vê awayê Dijîtal Medya jî dikeve rewşek bazirganiyê. Veşartina Rastiyê çî ye? Ji cewhera ruhekî re penabertîkirin, tê çi wateyê?. Dema em dibêjin ku xeyal jî êdî tên tecawiz kirin, desteser kirin em vê yekê dibêjin: Em bifikirin, em zilamên 50 salî ne ku li ser dijîtal-medyayê xwe li ser profîla xwe bi awayekî cûda dide nîşandan. Li ser vê profîlê ez dikarim hemû karakterên ku ez xeyal dikim bi awayekî derewîn bidim jiyîn. Ev xeyal, ev hesreta vê yekê ji çi tê? Û bêgûman ev pirs ji bo jinek ciwan jî derbasdar e. Wek jineke ciwan jî ez dikarim xwe çawa ez dixwazim wusa jî bidim nîşandan.

Du pirsên bingeh

Lêbelê di vir de 2 pirsên esasî hene: 1- Gelo xeyalê min li gorî cewhera min e? 2- Ez çima xwe ji xwe vedişêrim? 2- Ez çima kesayetiya xwe ya rastîn ji xwe nepenî dikim? "Pergala" ku em ewqas qala wê dikin, me dixe rewşek wiha ku bihêle em nirxên xwe yên herî pîroz rûpoş bikin û vana pêşkeşî mirovên ku heman rewşê dijîn, bikin. Rêber APO dibêje: "Ji bo ku rûpoşek were vekirin, pêwîst e amûrê wê yê qamûflajê were keşif kirin". Di vir de rûpoş çî ye û amûr çî ye? Gelo tesaduf e ku ez wekî jineke cîwan ku li Efrînê dijî, rojekê xortekî ji Enqerêyê li ser Înstagramê bibînim û vê yekê wekî "eşqa dîtina yekemîn" bi nav bikim? Gelo tesaduf e, ku ez wekî jineke cîwan ku li Mexmûrê jiyana xwe didomîne, xortekî ji Hewlêrê li ser Înstagramê bibînim û bêjim "Ev zilamê ji bo zewaca bes kamil e!" Wekî jinên cîwan ên ku ji malbatên şehîdan tên, wekî jinên cîwan ku xwûşkên wan jê dûr hatinxistin, wekî jinên cîwan ku li zanîngehê hevalên xwe yên jin ên herî nêz winda kirine ji ber wehşîtiya/hovîtiya dewletê, pêwîst e çavên xwe vekin. Ev bêgûman nayê wê wateyê ku herkes telefona xwe hema biavêje ser sergoyê. Lê belê hişmendî pêwîst e were avêtin. Pêngavên avêtina vê jî ma kê ji min hayîdar e? Ez ji xwe re bi tenê wêneyan dikişînim û followerên min zaten bi tenê 100 in." Ewqas jinên cîwan yên herî dawî tevlî DAEŞÊ bûne jî xwediyê 100 followeran bûn. Wan jî hema "ji xwe re wêne kişandin" û ew jî di temenê 13-19 de bûn? Erê, di vir de em bi awayekî pir şênber dibînîn kunji ber bandora pergalê, hem xwe biçûk dibîne, lê dîsa jî, herî dawî dibe qurbana xefkên tora dagirkirina xeyalan.

Aso û pênasekirina evînê

Hema bigire eşq jî hatiye tecawizkirin, hatiye binpêkirin û li ser navê wê, li beramberî wê sûcên herî mezin hatine kirin. Di rêzefîlmên Netflîxê de, ku reklamên wan li ser Înstagram tên kirin, romantîzekirina her tevgerekê, her lebatekî heta her mîmîkekê tê kirin.

Mînak çawa dibe ku wesleyê ku dayîk zarokê xwe pê têr û mezin dike ku di heman demê de pîroz e, tê seksûalîzekirin? Em bi awayekî pir zelal van tiştan dibînîn. Doh li Kurdistanê gundên me, îro jî mejiyên me tên bombebarankirin. Telefona me jî, ku em bes ferq bikin, balafira şerî ye ku topan diavêje nava dilê me. Hertim ji me re hatiye gotin ku eşq tiştekî bi tenê di navbera 2 mirovan e. Ku eşq bi tenê ji têkiliyên cinsî pêk tê, xwediyê rolan be. Helbet ku eşq pêwîst e, Heger em eşqê wisa biçûk bibînin, em ê bikaribin bibin evîndarê nirxekî? Evîndarên welatekî? An jî em eşqê dixin rewşa çûka di qefesekê de, û bêjin ku kes wekî me hez nake? "Kes" kî ye? Û "hezkirin" çî ye? Eşq, bi tenê ji 2 ferdan pêk tê? Pêwîst e ku eşq ji şîdet û kuştinê pêk bê?

Em rastiyek mezin in, hebûna me jî giranbiha

Kî/ê mezin e, kî biçûk e? Kî xwediyê rûmetekê ye, kî na? Ji bo ku em bikevin ferqa van hemû mijaran, pêwîstiyeke rastîn bi dahurandina pêwendiyên mirovan û bi giştî civakbûnê jî heye. Xeyalên "rast" an jî ên"şaş" hene gelo? Xeyalên şaş çi ne? Û ez çi xeyal dikim? Mixabin carna ev jî dibe pirsek: "Xeyalê min gelo heye?" Mirovê bê xeyal di gerdûnê de mîna sêwiyan e. Ev bêgûman nayê wê wateyê ku em dev ji her tiştî berdin. Lê belê em wekî jinên cîwan, pêwîst e êdî pirsên mezin, bi eşqeke bilind û bi armancên mezin bixin meriyetê. Mînak: "Ez wekî jineke cîwan ji Sîwerekê, Xaçortê, Nisêbînê, Geverê, Dutaxê, Lîcê û hwd.

çawa dikarim pêwendiya xwe bi rêya dijîtal-medyayê li ser esasê yekîtiya hemû jinên cîwan ên Kurdistanê ava bikim, bêyî ku bikevim xefikên veşartî? Ev mîsyona min e, ya te ye û ya me hemûyan e. Bi vî awayî ger em dijîtal-medyayê li ser esasê zanebûn, yekîtî û perwerdekirinê bikar bînîn, wê di cîh de be. Ji ber ku em xwediyê rastiyek mezin, dîrokek zêrîn in û di heman demê de jî em xwînî ne. Û hebûna me giranbiha ye. Ger em li gorî van tiştan tevbigerin, ne zilamek 60 salî, ne jî polîsek faşîst dikare me bixe bin kontrola xwe. Wê em vê carê serfiraz bin!

Dema em dibêjin ku xeyal jî êdî tên tecawiz kirin, desteser kirin em vê yekê dibêjin: Em bifikirin, em zilamên 50 salî ne ku li ser dijîtal-medyayê xwe li ser profîla xwe bi awayekî cûda dide nîşandan.

Nûrhaq Gulbahar

Dîrok û civak yekhelwestiyê ferz dike

● Nurhaq Gulbihar

Heger dîsa di vê serdema çarenûsî de em vê hevgirtina navxweyî pêk neynin, dîrok wê li ser civaka me dîsa û dubare hukmê serdest û desthilatdaran pêk bîne. Tawanbariya dîrokî yan jî serxistina dîrokê weke durêyan li pêşberî me ye. Dîtineke hevbeş a ji bo vê serdema ku em tê de dijîn ev e ku serdem û kêliyên dîrokî ne. Bi taybetî erdnîgariya Rojhilata Navîn û di nîvengê de Kurdistan, her roj heta dikare bê gotin kêlî bi kêlî di pêvajoyeke werçerxî de derbas dibe. Ev rastî di encama polîtîkayên zilhêzên kurewî û her wiha yên herêmî de derdikeve holê. Tevahî polîtîkayênên heyî xwe li ser esasê politikayên ewlekariyê bi sazûman dikin, di hêla ewlekariya xwe ya li ser politikaya ewlekariya hêzeke din bixîne, pêşbirkeke pêşxistina polîtîkayên ewlekariyê heye.

Ev rastî her diçe xetertir dibe, cîhanê tîne ber qeraxeke pir tirsnak û weke gerdelûlekê her aliyekî jî dixe nav bergeha xwe. Polîtîkayên li ser esasê ewlekariyê dinyayeke pir bê ewle ava dikin. Û ev yek weke îroniyeke trajîk derdikeve pêşberî mirovahiyê. Di dîroka mirovahiyê de ev pêvajo wê bi vî hawî cihê xwe bigre.

Banga Aştî û Civaka Demokratîk

Ji bo me Kurdan jî ku weke gel û erdnîgarî di nîvenga vê pêvajoya hesas, qirfok û dijwar de cihê xwe digrin, guhertin û veguhertinên binyadî û her wiha pêşketinên dîrokî pêş dikevin. 27'ê Sibata sala 2025'an Rêber Ocalan bangawaziyeke dîrokî kir û derbarê bidawîbûna erk, rol û misyona Tevgera PKK'ê de, peyamek da. Bandorkeriya vê bangê him li ser hêzên Kurdî pêş ket û her wiha li ser hêzên herêmî û kurewî jî bandora xwe pêk anî.

Dîtin û hewldanên guhertin û veguhertinê yên ji salên 90'î û vir ve her weke pêwistiyeke polîtîk û binyadî xwe ferz dikir lê aliyên ku ne alîgirê vê yekê bûn û her wiha sedemên navxweyî yên tevgerê jî kir ku ev pêk neyê û di encamê de komploya sala 99'an pêk were, hewldanên din ên çareseriyê neçin serî û pêvajoyeke ku bi dehan salan dirêj bike pêş ket. Lê bi bangawaziya 27'ê Sibatê ku weke nav jî weke 'Banga Aştî û Civaka Demokratîk' ji hêla Rêber Apo ve hate binavkirin, pêş ket. Bidawîkirina rê û rêbaza serdemekê, bêyî hincet ferzkirina guhertin û veguhertinê hate îlankirin. Helbet di vê bangê de xwendineke pir xurt a hişmendî û polîtîk a dîrokê, kêlî û dahatûyê hebû. Di encama vê xwendinê de ev bangewazî pêş ket. Ji ber ku xwedî paşxaneyeke xurt bû, bandora xwe jî bi qasî vê xwendinê xurt, bi bandor û karîger bû. Dîtina kêliyên azadiyê û xwe li gorî wan pêwistiyan birêxistinkirin naveroka vê bangawaziyê ye. Him ji bo hundir û him jî ji bo derve. Helbet pêwistiyên van kêliyan jî îdeolojîk, polîtîk û leşkerî ne. Bandora vê bangawaziyê rê li pêşiya gelek pêşveçûnan kir û hê wê bike jî. Yek ji van pêşketinan, pêkanîna Konferansa Yekrêzî û Yekhelwestiya Kurd a li Rojavayê Kurdistanê bû.

Dahatûya Sûriyeyê bê Kurdan ne pêkan e

Tê zanîn, 27'ê Mijdara sala 2024'an li Sûriyeyê jî guhertineke binyadî destpêkir û di encama gelek xalên navxweyî û derve de desthilatdariya dewleta Sûriyeyê guherî. Vê guhertinê bandora xwe li ser Kurdan jî kir. Pêvajoyên gelek hesas pêş ketin. Lê ruxmî hin lawazî û jidestdana jî bi giştî parastina herêmên xwe, pêkhateyên herêma Bakur û Rojhilatê Sûriyeyê pêş ket. Li gorî rewşa heyî pêşxistina dîplomasiyê, bicîhkirina hêzên leşkerî, bi tevgerkirina gel a ji bo şer, heta astekê encamek bi xwe re anî. Di encama heyî de him hêzên nû yên desthilatdariya Suriyeyê, her wiha hêzên herêmî û yên cîhanî, dîtin ku dahatûya Sûriyeyê bê Kurdan ne pêkan e. Lê di vê mijarê de pirsgirêka herî mezin a ku gelek caran di dîrokê de jî hatiye dîtin, weke aliyê Kurd bi hevbeşî, yekrêzî û di encama van de bi xurtî bi desthilatdariya nû ya Şamê re lê di rastiya xwe de bi dîzaynerê nizama nû re pêkanîna peywendiyan bi pirsgirêk bû. Aliyên cuda yên siyasî di hêla Kurd de bi taybetî di mijarên berjewendiyên neteweyî de her tim weke pirsgirêkekê xwe nîşan daye. Dîroka Kurd bi mînakên nebûna vê rastiyê dagirtiye û her wiha siyasetmedar, pêseng û rewşenbîrên Kurd weke rexne, daxwaz û her wiha bendewariyên avakirina vê yekîtiya Kurd destnîşan kirine. Ji ber ku perçebûyîn her di berjewendiya desh-latdaran de bûye û perçebûyîn her tim ji hêla desthilatdaran ve li dijî gel weke çek hatiye bikaranîn.

Rastiya parçebûyinê

Weke sosyolojiya civak û her wiha siyaseta dimeşe jî di nav gelê Kurd de parçebûyîn weke rastiyeke bivênevê derdikeve pêşberî me. Ev ji parçekirina sînoran bigre heta weke civak jî parçebûyîna di navbera dewleta serdest û alîgiriya hêzên azadîxwaz jî her bi vî hawî bûye. Ev yek jî di nav civaka Kurd de di hêla hestan de jî parçebûyîn, ji hev dûrbûyînê bi xwe re aniye.

Ji ber wê gelek caran weke gotinên qedîm ên ku di hişmendiya gelê Kurd de cihê xwe girtiye, derketiye pêş. Ya herî tê zanîn ev e ku helbestvanê nemir Cegerxwîn dibêje; 'Kurdino bibin yek, hûn nebin yek hûn ê biçin yek bi yek'." Weke heqîqeteke safî rewşê û pêwistiyê radixe pêş çavan. Jixwe weke dîrok jî encama vê yekê me weke gelê Kurd bi awayekî pir bi êş, pir belavker û karîgeriya neyînî jiya. Eşîr, herêm an jî aliyên ku serî rakirine di encama nebûna ew hêza hevgirtî ya navxweyî de belav bûne û ev bûye sedema karesat û paşxaneyên tahl ên di nav civakê de.

Lê di vê serdema ku em tê de em bi awayê herî baş bi vê rastiyê dizanin. Sedem û encamên vê yekê çawa sedsal ji destê me derxistiye û bi me daye wendakirin êdî zanîna wê li ba her kesayetekî/a me heye. Rûxmî vê zanînê heger dîsa ji ber vê yekê di vê serdema çarenûsî de em vê hevgirtina navxweyî pêk neynin, dîrok wê li ser civaka me dîsa û dubare hukmê serdest û desthilatdaran pêk bîne. Tawanbariya dîrokî yan jî serxistina dîrokê weke durêyan li pêşberî me ye.

◆ Li derdora Rojavayê Kurdistanê daneheveke Kurdistanê, hevgirtineke Kurdistanî û ceribandineke pir grîng a ji bo yekrêziya Kurd derket holê.

Konferansa Yekrêzî û Yekhelwesta Kurdî

Di encama vê durêyanê de 26'ê Nîsana îsal li bajarê Qamişloya Rojavayê Kurdistanê konferanseke pir grîng ji hêla hêz û aliyên Kurdî ve hate lidarxistin. Konferans taybet ji bo perçeyê Rojavayê Kurdistanê û her wiha Bakur û Rojhilatê Sûriyeyê bû lê daneheva ku da çêkirin ji vê mezintir bû. Li derdora Rojavayê Kurdistanê daneheveke Kurdistanê, hevgirtineke Kurdistanî û ceribandineke pir grîng a ji bo yekrêziya Kurd derket holê. Aliyên siyasî yên cuda ku li Rojavayê Kurdistanê hene, her wiha nûnerên aliyên siyasî yên Bakur û Başûrê Kurdistanê, bi awayê pêşengtîkirinê beşdariya KNK ku li ser esasê yekîtiya gelê Kurd di sala 1999'an de hate damezrandin û nûnertiya çar perçe Kurdistanê dike, wateyeke dîrokî li ser vê konferansê bar kir. Beşdariya nêzîkî 50 partiyên siyasî yên Kurd û saziyên civaka sivîl a ji bo konferansa bi navê 'Konferansa Yekrêzî û Yekhelwesta Kurdî li Rojavayê Kurdistanê' gelekî girîng bû.

Li Suriyeyê ji bo bi hêzkirina aliyê Kurdî kombûneke bi vî hawî serxistina manewiyeteke hêjayî dîtin û her wiha vegotinê ye. Konferans bi encamnameyekê bi dawî bû. Di encamnameyê de bi taybetî bi awayekî hevbeş parastina mafên Kurdan, bi parastina mafên xwe cîhgirtina di dahatûya Sûriyeyê de, bi îradeyeke hevbeş di tevahî danûstandinên hevdîtinan de cîhgirtin, bi vê yekgirtinê jî di destûra nû ya Sûriyeyê de cîhgirtin, weke xalên sereke bûn.

Konferansê manewiyata xwe ji gel girt

Lidarxistina vê konferansê bi rastî jî ji bo tevahî Kurdan, ji bo tevahî aliyên siyasî yên Kurdan cihê kêfxweşiyê bû. Pêşwaziya herî xurt û hêjayê dîtinê helbet a gel bû. Konferansê manewiyata xwe ji gel digirt lê di heman demê de, encama konferansê jî herî zêde xwe di nav gel de nîşan dida.

Pîrozbahiyên gel ên ji bo vê konferansê pêwistiya dîrokî û civakî nîşan dida. Ev pêwistî di kêliyên herî dijwar ên şer de ji hêla gel ve bi awayê herî hêjayî gotinê pêk hat. Çar perçe Kurdistan di dema pêwist de li derdora Rojava bû bazinê zindî. Bi tevahî hebûna xwe dîrokeke nû ya helwest û xîretê ji bo Kurdan nivîsandin. Li gorî vê dikare bê gotin ku gel erka xwe pêk anî û di encama vê de jî li ser tevahî aliyên siyasî ferzkirina yekrêzî û yekhelwestiya Kurd pêk tîne. Di heman demê de dîrok jî vê ferzkirinê destnîşan dike. Rûpeleke din a ku em karibin encama tevahî ji destdanên ku heta niha çêbûne sererast bikin di roja me ya îro de weke derfet derketiye pêşberî me. Zemîna çêkirina vê yeke jî ji her demê zêdetir li ber destê me heye.

Deynê me jî serkeftin e

Rojavayê Kurdistanê, tevahî Kurdistanê û bereya azadîxwazan li derdora xwe kom dike, dibe ku di nav perçeyan de yê herî piçûk be lê di wateyê de pêşengtiyê dike. Yekrêziya li her perçeyekî Kurdistanê wê rê ji bo yekrêzî û serxistina parçeyên din jî bi xwe re bîne. Dîrok vê heqîqetê ferz dike, civaka me vê ferz dike, dem şert û mercên vê ava kiriye.

Ya li ser me dimîne bi awayê herî xurt pêkanîna vê ye. Em ji bîr nekin ku em deynedarê dîrok û civaka xwe ne û deynê me jî serkeftin e. Parastina rûmeta civakî grîng e. Ev encax bi xwedî li xwe derketin, baweriya bi xwe, zanîn û pêşxistina hêza xwe pêkan e.

Aştî jiholêrakirina madeyên hişberê ye

Roza Metîna

Aştî ne tenê bêdengkirina çekan e. Aştî jiholêrakirina madeyên hişberê ya ji kolanan, zindîbûyina îradeya jinan û vegera civakê ya ji bo xwe ye. Ji ber vê yekê, têkoşîna azadiyê niha li taxan, malan, dibistanan û heta di kûrahiya hişan de jî tê meşandin.

Hevberdevka "Şiyar Be, Platforma Têkoşîna li dijî Hişbirê" Gulşen Demîr diyar kir ku fuhuş û tiryaka li Kurdistanê ji şerê taybet ne serbixwe ye û wiha dewam kir: "Dijmin êdî tenê bi çekan şer nake. Dijmin bi rêbaza rizîbûna civakê ya ji hundir ve, dûrxistina ji eslê xwe û ziwakirina damarên berxwedanê şer dike."

"Şiyar Be, Platforma Têkoşîna li dijî Hişbirê" di 26'ê Nîsanê de piştî pêvajoyek amadekariyê ku nêzîkî pênc mehan dom kir, damezrandina xwe bi daxuyaniyekê li Amedê îlan kir. Beriya deklarasyonê di 26'ê Nîsanê de jî li Amedê li dijî bikaranîna hişbirê meş hat lidarxistin. "Şiyar Be, Platforma Têkoşîna li dijî Hişbirê" ku li Amedê hat damezrandin, bi banga "Werin em vê bêdengiyê bi hev re têk bibin, werin em xwe birêxistin bikin, werin em azad bibin" ciwan, jin û raya giştî vexwend têkoşînê.

Hevberdevka "Şiyar Be, Platforma Têkoşîna li dijî Hişbirê" Gulşen Demîr têkildarî armanc û girîngiya vê platformê her wiha xebatên wê bikin û qonaxên têkoşîna li dijî hişbirê ya hevpar nirxandin kir. Gulşen Demîr got:"Her ciwanek hêzek civakî ye ku were rêxistinkirin. Taxek bê madeyên hişbirê qadeke azadiyê ye. Her perçeyekî civakê ya ji tiryakê rizgarbûyî qadeke têkoşînê ye ku mirov hêza xweparastinê lê ji nû ve bi dest dixe."

Temenê bikaranîna tiryakê bûye 9

Gulşen Demîr di destpêkê de li ser armanc û pêdiviya avakirina 'Platforma Têkoşîna Li Dijî Tiryakê' sekinî û wiha got:"Wekî 'Platforma Têkoşîna Li Dijî Tiryakê', me di 26'ê Nîsanê de piştî pêvajoyek amadekariyê ku nêzîkî pênc mehan dom kir, damezrandina xwe bi daxuyaniyekê îlan kir. Di vê pêvajoya amadekariyê de, me hewl da ku lêkolînên meydanî yên şaredariyan û rêxistinên civaka sivîl ên cûrbecûr ên li ser bikaranîna tiryakê, lêkolîn bikin. Yek ji encamên van lêkolînên meydanî, ew bû ku temenê bikaranîna tiryakê li Amed û Kurdistanê daketiye 9 salan. Ev rastiya ku nikare ji polîtîkayên şerê taybet ên li Kurdistanê serbixwe were nirxandin, hewcedariya îlankirina platforma me ya ji bo hişyarkirinê, afirand. Berî ku em platforma xwe îlan bikin, me girîng dît ku em bi her beşê re civînan li dar bixin û raman û pêşniyaran li ser vê mijarê pêşkêş bikin. Me beriya deklarasyonê di 26'ê Nîsanê de meş li dar xist. Me piştre metna deklarasyona xwe bi raya giştî re parve kir."

Hevgirtina di malbatê de girîng e

Gulşen Demîr bi lêv kir ku ji bo têkoşîna li dij tiryakê wan hevdîtinên girîng kirine û got:"Berî civînên takekesî yên bi raya giştî re, me bi rêxistinên civaka sivîl ên ji her qadên jiyanê re civîn li dar xistin û me diyar kir ku di vê mijarê de piştgiriya wan hewce dike. Bi piştgiriya saziyên me û bi xebata ku di vê wateyê de li taxan were kirin, pêkan e ku piştgiriya malbatan were bidestxistin. Yek ji sedemên sereke yên bikaranîna tiryakê nebûna hevgirtina pêwîst a di malbatê de ye. Loma pêşxistina vê hişmendiyê ya di malbat û civakê de gava herî girîng a têkoşîna li dijî bikaranîna tiryakê ye."

Kar û xebatên platformê

Gulşen Demîr di heman demê de bal bir ser xebat û projeyên xwe yên derbarê têkoşîna li dijî tirkayê de û wiha pê de çû:"Qonaxên cuda yên têkoşîna li dijî bikaranîna tiryakê hene. Ya yekem ji van qonaxan lêkolînên parastin û pêşîlêgirtinê ne. Wekî platformekê, em armanc dikin ku bi meşandina lêkolînên parastin û pêşîlêgirtinê beşdarî van lêkolînan bibin. Di vê wateyê de, pêdivî ye em bi taybetî li ser lêkolînên taxê bisekinin. Em hêvî dikin ku bi alîkariya lêkolînên perwerdehî, çand, huner û çalakiyên werzîşê yên ku li taxan werin kirin, hişmendiya jin û xortên ciwan dê pêş bikeve. Em difikirin ku projeyên wekî malên lîstikê yên zarokan ên ku li taxan werin vekirin dikarin bibin sedema veqetandina ciwan û zarokan a ji tiryakê. Bi rastî, mînakên cîhanê jî fêdeya lêkolînên wiha nîşanî me dane."

Gulşen Demîr diyar kir ku fuhuş û tiryaka li Kurdistanê ji şerê taybet ne serbixwe ye: "Yek ji şêweyên herî qirêj ên şerê taybet ê ku dewlet li Kurdistanê dimeşîne, êrîşên li ser ciwanan in, ku wan ji nasnameya wan bêpar dike û îradeya wan qels dike. Ev êrîş rasterast bi şîdeta fîzîkî nayên kirin, lê bi madeyên hişber, fihûş, girêdana dîjîtal û çanda tenê xerckirinê tê kirin. Dijmin êdî tenê bi çekan şer nake. Dijmin bi rêbaza rizîbûna civakê ya ji hundir ve, dûrxistina ji eslê xwe û ziwakirina damarên berxwedanê şer dike. Ji ber vê yekê, rola civaka sivîl divê ne tenê pêkanîna çalakiyên kêmkirina zirarê be. Di heman demê de eşkerekirina vî şerê qirêj jî girîng e. Her wiha divê pêşxistina polîtîkayên ku armanca wan avakirina jiyaneke azadîxwaz û kolektîf e jî divê esas bên girtin. Her ciwanek hêzek civakî ye ku were rêxistinkirin. Taxek bê madeyên hişbirê qadeke azadiyê ye. Her perçeyekî civakê ya ji tiryakê rizgarbûyî qadeke têkoşînê ye ku mirov hêza xweparastinê lê ji nû ve bi dest dixe."

Pêşeroja gelekî tê hedefgirtin

Gulşen Demîr bi lêv kir ku bi hedefgirtina jinan civak jî dibe hedef: "Armanca konsepta şerê taybet a dewletê ya li dijî jinan ew e ku wan bike bindest. Ji ber ku dema îradeya jinê tê şikandin, eslê civakê jî hildiweşe. Bi tiryakê tê xwestin jin nikaribin rêveberiya civakê bikin. Bi gotineke din, pêşeroja gelekî tê hedefgirtin. Ji ber vê sedemê, xebata jinan a tenê di asta 'alîkariyê' de ne çareserî ye. Jin dikarin bi avakirina qadên jiyana xwe û xwedîderketina li taxên xwe bi xwerêxistinkirina xwe vî şerî têk bibin. Rola pêşeng a jinan a di xebata li dijî tiryakê de bi rastî tê wateya hilgirtina hişmendiya azadiyê. Dema ku jin berê xwe bide hilberîn, rêxistin, huner û siyasetê, dema ji fuhuş û tiryakê dûr bikevin wê demê civak dîsa dikare siberoja xwe bigire nava destên xwe.

Aştî jiholêrakirina hişberê ye

Gulşen Demîr bal bir ser têkoşîna li taxan a girîng û wiha bi dawî kir:" Her kes xwe bi rêxistin bikin, her taxek bê parastin û her zarokek azad bijî wê demê ev ê bingeheke aştiyê ya rast ava bike. Aştî ne tenê bêdengkirina çekan e. Aştî jiholêrakirina madeyên hişberê ya ji kolanan, zindîbûyina îradeya jinan û vegera civakê ya ji bo xwe ye. Ji ber vê yekê, têkoşîna azadiyê niha li taxan, malan, dibistanan û heta di kûrahiya hişan de jî tê meşandin.

Yek ji şêweyên herî qirêj ên şerê taybet ê ku dewlet li Kurdistanê dimeşîne, êrîşên li ser ciwanan in, ku wan ji nasnameya wan bêpar dike û îradeya wan qels dike. Ev êrîş rasterast bi şîdeta fîzîkî nayên kirin, lê bi madeyên hişber, fihûş, girêdana dîjîtal û çanda tenê xerckirinê tê kirin.

Rêwiyên rêya aqil: Dûrzî

Li gor baweriya Dûrziyan jin û mêr wekhevin û mafê jinan heye ku di hemû qadên jiyanê de cîh bigirin. Di baweriya Dûrziyan de mafên jinê hatine parastin. Jin wek afirînera jiyanê û çavkaniya keda bi tengasî tê dîtin. Bêyî razîbûna jinê zewac an jî têkiliyek nayê qebûlkirin. Pir zewacî tuneye.

● **Rojbîn Denîz**

Rojhilata Navîn çi dike; malovaniya wê ya ku di dîrokê de ji bo gelên berxwedêr û afirîner, bawerî û çandan kirî ye. Ji bo nasîna gelên li vê erdnîgariyê, destpêkê xwendinên dîrokî pêwîst e. Bi sedan heta bi hezaran bawerî, çand û netew hene ku navên wan hindik hatine bihîstin an jî di bin zextên faşîzan ên demê de rastî komkujiyan hatine û bi têkçûnê re rûbirû mane. Ji bo ku mirov Rojhilata Navîn baştir nas bike û fêhm bike, divê mirov li paşeroj, îro û pêşeroja van gelên ku her yek ji wan mijarek lêkolînê ne, binihêre. Di vê nivîsa xwe de jî emê yek ji van gelan, Dûrziyan binirxînin.

Tê gotin ku Dûrzî xwedî paşerojekê ne ku bi esasî ji herêmeke Nîvgirava Sîna destpê dike, ji Misrê heta bi Çiyayên Torosê diçe. Li Sûriyeyê wek komek baweriyê ne. Têkildarî koka etnîkî ya Dûrziyan jî, heta îro agahiyek zelal û ji sedîsed rast tuneye. Piraniya agahiyên heyî, ji texmînan pêk tên û xwe dispêrin rîwayetan; lewma jî xwe nasipêre çavkaniyên berbiçav û piştraskirî.

Dûrzîtî pergalek xweser a baweriyê ye

Dûrzî, civatek ku girêdayî baskê Îsmaîliye yê Şîatiyê ye û di bin bandora ferasetek ku wek Îmamhezê Heftemîn tê zanîn de mane. Dûrzî, tînin ziman ku ji pênc pêxemberan bawer dikin; di lêkolînên giştî de tê diyarkirin ku Dûrzî, baweriya heft îmam û heft pêxemberan esas digirin. Bingeha baweriyên wan, xwe disipêrin Xelîfeyê Fatimiyan El-Hâkim Bîn Emrillah. Dûrzî, el-Hâkim ne tenê wek xelîfeyek wek rûdana Xweda ya li ser rûyê erdê dipejirînin.

Hamza bîn Alî ku alîkarê wî ye û damezrînerê pergala baweriyê tê dîtin jî, wek pêxember dibîne û herduyan wek fîgurên pîroz bi rêzdarî bibîr tînin. Dûrzîtî, pergalek xweser a baweriyê ye ku di sedsala 11. de ji baskê Îsmaîliyî yê mezheba Şiî derketiye holê ye. Dûrzî ji xwe re dibêjin “Muvahhîdûn” yanê “ehlê/a Tevhîd” (yên ku dikin yek, ji yek xweda bawer dikin). Ev civata bawerî, ji aliyê 6’emîn xelîfeyê Dewleta Fatimî Ebu Alî Mansur el-Hâkîm bi-Emrillah û wezîrê wî Hamza bîn Alî ve hatine avakirin. Li gor çend rîwayetan, ji aliyê bawermendek bi navê Hamza bîn Alî Ahmed ve, prensîbên bingehîn ên Dûrzîtiyê hatine nivîsandin. Tê gotin ku Hamza li bajarê Zozan ê li herêma Xorasana Îranê jidayîk bûye, 20 salên destpêka emrê xwe li wir derbas kiriye. Di serdema ku Xalîfetiya Fatimiyan hat avakirin de, di çaxek ku zanistî bipêş ketiye de, tê gotin ku koçî Qahireyê kiriye. Piştî demeke li qesra Fatimiyan şêwirmendî kiriye û bi saya vê erke, azadiya fêrkirina aşkera ya zanînên xwe bidest xistiye. Li hember Hamza, fîgurek girîng ê bi navê Muhammed bîn Îsmaîl Neştekîn ed-Derezî serî rakiriye. Derezî, xebatkarek li ber destê El-Hâkîm e û hewl daye ku xwe wek îmam bide îlankirin. Lê xelkê li hember vê rewşê xwe neqayîl kiriye û di raperînek ku di sala 1020’an de çêbûyî de, Derezî hatiye kuştin. Piştî ku Neştekîn ed-Derezî û alîgirên xwe hatin înfazkirin, Hamza bîn Alî hê du salên din jî baweriya xwe bipêş dixe.

Hin kes vê sazîbûnê wek tarîqat binav dikin, hinek jî wek sentezek olên yek xwedayî an jî pergalek xweser a baweriyê dibînin. Ev baweriya ku Hamza bipêş xistiye, bi mînakgirtina navê Dereziyê ku li hember wî serî rakiriye û ji aliyê xelkê ve hatiye derkirin, navê “Dûrzîtiyê” digre. Dûrzî Resâîlu’l-Hîkme jî wek pirtûka pîroz qebûl dikin. Ev pirtûk bi taybetî jî, li ser aliyê ehlaqî û polîtîk ê civakê disekine. Li gor baweriya Dûrzî, di bingeha hemû yasa û prensîban de, ehlaqa civakî cîh digire.

Perçe bike û birêve bibe

Bi Yekemîn Şerê Cîhanê re li herêma Levantê dest bi xêzkirina sînorên çêker ên Wilayeta Şamê ku di Erebî de wek "Bîlâdu’ş-Şâm" an jî "El-Maşrîk" tê zanîn, kirin. Van sînoran, rêveberiyên mandatê ku Brîtanya û Fransayê ji bo berjewendiyên xwe yên aborî û siyasî li herêmê peyda bikin pêk anîne, digirt nav xwe.

Di vê çarçoveyê de sînorên Sûriye, Lubnan û Filîstînê ji nû ve hatin diyarkirin. Di vê pêvajoyê de gelek milet û komên baweriyê yên weki Kurd, Dûrzî, Ermen, Cihû, Suryanî, Rûm, Çerkez, Nusayrî (Elewî), Marunî û gelek ên din, bi sînorên çêker hatine perçekirin û bi piranî ew kirine xeleka herî lawaz a sîstemê. Yek ji civatên ku para xwe ji van perçekirinan stendine jî, Dûrzî ne. Bi sînorên çêker, li Rojhilata Navîn û dîasporayê belav bûne. Îro tê payîn ku li gîştiyê dinyayê di navbera milyonek û du milyon de Dûrzî hene. 700 an jî 800 hezar ji vana, li bajarên Sûriyeyê, yên wekî Suweyda û Dera (Cebel el-Dûrz) yanê li herêmên nêzî sînorê Îsraîlê dijîn. Nêzî 250-300 hezar ji vana, li Çiyayên Şûfê yên li Lubnanê, 30-40 hezar li derdora Ammana Urdûnê, 100-150 hezar jî, li Îsraîlê dijîn. Yên mayî jî, li welatên cur bi cur ên Rojhilata Navîn û li dîasporayê belawela dijîn. Lê ev hejmar, tenê yên ku tên payîn in; ji ber ku heta niha Dûrzî bi awayek taybet li gor nasnameya xwe nehatine jimartin.

Aqilê mirov û yê gerdûnê wekhev e

Dûrzî, civakek ku ji derve re girtî ye. Ji nasnameya wan a etnîkî zêdetir, nasnameya wan a baweriyê derdikeve pêş. Di sîstemên baweriya wan de kamilbûna rêberên baweriya wan, xwedî girîngiyek mezin e. Ev qonax, ne asteke ku herkes bikaribe bigihêje ye; pêvajoya perwerdeyek dirêj û tecrubeyek girîng pêwîst dike. Bi van aliyên xwe Dûrzî dişibin baweriya Êzidiyan. Agahiyên têkildarî baweriyê, wek raz tên veşartin. Bi tevahî xwe dispêrin felsefeyek Batinî. Nêrîna wan a li dinyayê, felsefeya nirxandina wan a jiyanê, wek yê Elewiyan e. Gelek dişibin hemû tevgerên Batinî. Zanatî-aqil, gotin, nefs, paşeroj û pêşeroj. Di baweriya Dûrzî de ev pênc têgih di heman demê de wek nêzîkatiyek felsefî ya ku pênc pêxemberan temsîl dike, tê qebûlkirin. Di nav van doktrînan de ya herî bingehîn û herî girîng, aqil e. Dûrzî di koka her tiştî de li aqil digerin û xwe wek ‘rêwiyên rêya aqil” pênase dikin. Piştî aqil; gotin, nefs, paşeroj û pêşeroj tên. Felsefeya Dûrzî, li ser van pênc bingehan têşe digire. Mirov pêwîst e ku aqilê xwe bikarbîne û nefs û ajoyên xwe bike bin kontrola xwe. Dişibe hêmana “bi destê xwe, zimanê xwe, pişta xwe bikaribe” ya ku di baweriya Elewiyan de girîngiya tevgera ehlaqî û kontrola cewherî destnîşan dike. Dûrzî aqilê mirov û aqilê gerdûnê wekhev dibînin. Aqil ne tenê ji bo fikirînê, di heman demê de awayek tevgera li ser bingeha metoda rast e jî. Xebat û hewldan, wek pêkanîna metodê tê nirxandin. Ev jî wek encamek xwezayî ya lêgerîna daîmî ya mirov û civakê tê dîtin. Zanatî û metod, di baweriya Dûrzî de çavkaniya qudret û rêbertiyê ye. Bi vê yekê re, di baweriya Dûrzî de wateyên ku ruyê erdê ji bo rengên kokê diyar kirine jî hene. Kesk; aqil û zanatî, sor; nefs, zer; gotin, şîn; dersên ku ji tecrubeyên jiyanê hatine girtin, sembolîze dike. Spî jî tê wateya "Ez heqîqet im, di rêya heqîqetê de bi evînê dimeşim.” Her wiha Dûrzî, stêrkê wek sembol qebûl dikin.

Di Dûrziyan de cihê jinê

Li gor baweriya Dûrziyan jin û mêr wekhev in û mafê jinan heye ku di hemû qadên jiyanê de cîh bigirin. Di baweriya Dûrziyan de mafên jinê hatine parastin. Jin wek afirînera jiyanê û çavkaniya keda bi tengasî tê dîtin. Bêyî razîbûna jinê, zewac an jî têkiliyek bi mêran re nayê qebûlkirin. Pir zewacî tuneye. Piştî ku hevdu berdan, ew jin û mêr êdî nikarin bên ba hev. Lewma jî beriya ku hevdu berdin, divê hemû hûrguliyan bi baldarî bifikirin û biryar bidin. Ji bo jinebiyan, qadên bi navê "Betîl Metaq" (mala şikestî) yên jiyanê tên avakirin. Lê bi giştî civaka Dûrzî jinên li van malan dijîn, biçûk dibînin. Jinên Dûrzî vê rewşê aydê çanda Dûrzî nabînin û li hember vê têdikoşin. Tevgerên jinan, li hember nêzîkatiyên ku jinan biçûk dibînin, di têkoşîneke hevpar de birêxistin bûne. Di dîrokê de navên jinên ku derketine pêş tunene. Lê li herêmên ku Dûrzî lê dijîn, bi taybetî jî li Suweydayê, gelek kevirên ku tiştên aydê jinan li serê hatine xêzkirin, hene. Ev xêz îro wek pîroz tên dîtin.

Jinên Dûrzî xwe nanixumînin û xwedî taybetmendiyek sekuler in. Jin bawer dikin ku şerîayên (zagonen,rêgezên) olî nikare bi Îslamiyetê ve bê girêdan. Dûrzî ji jinan re dibêjin "Mîna Humeyra ya ku jina Muhammed e bin.” Humeyra, jinek porê wê sor û serê wê vekirî bû. Lewma ji bo jinên Dûrzî wek mînakek tê qebûlkirin. Ji jinên hîzarkirî (nixumandî) hez nakin.

Xweseriyek nefermî îlan kirin

Yekem civata ku li hember Xelîfetiya Misrê, Împaratoriya Osmaniyan, dagirkirina Fransayê û dawiyê jî Rejîma Beasê liberxwe nedaye, civata Dûrzî ye. Herêmên ku lê jiyîne, veguherîne navendên berxwedanê. Kêm carek ala xwe nîşan didin; gava ku ala xwe bilind bikin, ev tê wateya pêwîst e herkes ji bo şer amade bin. Bi kurtasî Dûrzî, wek civatek şervan tên zanîn. Zilma Osmaniyan qebûl nekirin û di wê serdemê de xweseriyek nefermî îlan kirin. Di navbera salên 1921-1936’an de gava ku Sûriye di bin mandetiya Fransayê de bû Dûrziyan li çiyayên Cebel el Dûrzî federasyonek ava kir û avahiyek xweser pêk anîn. Piştî Fransayê li Sûriyeyê desthilatiya rejîma Beasê destpê kir. Dûrziyan destpêkê li hember wan helwestek gumanbar nîşan dan. Lê piştî ku polîtîkaya Hafiz Esad a zext û desthilatiyê ya li ser gelan û baweriyan dît, li gor Kurdan, Elewiyan û Îsmaîliyan helwestek zelaltir û hişktir nîşan dan û bîrdoziya Beasê bi awayek aşkera red kirin. →

Kolektîva Kezî û

I. festîvala navneteweyî ya fîlmên jinê

● Dêrsim Zêrevan

Di bin dirûşma “Narîna wê ji azadiyê ye, çîroka wê ji berxwedanê ye” em wekî KEZÎ kolektîfa jinên sînemager dest bi yekemîn festîvala navneteweyî ya fîlmên jinê dikin. Em bi kelecana vê ezmûna yekemîn e ku bi pêşengiya jinên Kurd tê kirin û wê li Rojavayê Kurdistanê pêk were. Di nava guhertin û veguhertina li Rojhilata Navîn de, di nava gefên şer û şoreşa Kurdistanê de em hewl didin festîvala jinê pêk bînin. Wê teqez pêk were. Bi vê festîvalê re em ê ji seranserê cîhanê li hev kom bibin û hevdu hembêz bikin. Her jineke ku berê xwe dide vê erdnîgariyê mîna berê xwe bide diyarê evînê, bi hesret û hêviya dîdariya evînê bi rê dikevin.

Derwêş û dostê rêwîtiya jiyana min

Gava ku gulên pembe hevalên min bûn, çawa ji dilê min dihat ez dikeniyam û dilîstim. Sînor ji rev û hilperka min re nebû. Derwêş û dostê rêwîtiya jiyana min Xelîl Dax bi çav û hestên xwe ev kêlî, ev serdem dîtibû û anîbû ziman. Di şiverêyeke li nava geliyên Ava Zê, di bin tava havînê de û bi barên giran ku em ji çêkirina fîlmê FIRMÊZKÊN AVA ZÊ vedigeriyan, bê taqet ketibûn. Lêvên me bi hev ve mabûn ji tîna, gewriya me ziha bibû. Surprîza dîtina kaniya aveke cemidî ji wê west û xwêdanê ti şop nehiştibûn. Siya darên berû û çinaran, hinek nan û tûzika deviya kaniyê, tiştekî me bi ser nexistiba nemabû.

Piştî bêhnvedanê, me kulmê xwe tije av dikir û diavête hev, bi jina ya ku bi min bû. Xelîl li lîstoka me dinêrî, yan li paşeroja me dinêrî; mîna dengê falciyekî ji xwe bawer ev gotin ji nava lêvê wî derketin: 'Wê rojek were hûn ê dîroka sînema jinê binivîsin'. Jin a bi min re dil û mejiyê wê têrê nekir, ku xwe bide ber vî barî û çirûska asoyê jiyana xwe vemirand û bû kujerê rêwîtiya xwe. Ew gotin hîna wekî guharekî di guhê min de ye û her cara ku ez fincana qehwa xwe diqûlibînim li fala xwe nanêrim, ji ber ku ji zû de fala jiyana min hatibû xêz kirin û di paşeroja min de çi hatibû gotin pêk hat.

Di cîhana sînema de jin

Bi van jinên ku em li hev kom bûne di bin banê KOLEKTÎVA KEZÎ de, bê ku hinasekê bigirin, bi merdî ku her yek ji wan karê pênc kesan dike, xwe ji dil û can didin kar da ku bibin parçeyekî ji gotinekê, nameyekê û wesiyetekê ku wê çiqas bi hêz bibin da ku her serpêhatî û çîrokeke jiyana jinan bikin fîlmek. Fîlmek ango dozek, hesabxwestineke ji pergala desthilatê, ji zayendparêziyê ye.

Fîlmeke, lê em dibêjin ku mafê kesî nîne ku îradeya jinan biçewisîne, wê ji nedîtî ve bên. Fîlmeke, bi rêya wê em diyar dikin bê mebesta me ji jiyanê çi ye. Em çawa hez dikin bijîn. Fîlmeke felsefe, zanistî û erka me ya xwedîderketina me ya li mîrateya me ya dîrokî, civakî û siruştî ye. Ji bo wê em ê fîlman çêbikin. Ji xwe hûnandina hunerê herî zêde li jinan tê.

Festîval wê li Qamişloyê pêk were û ji 25'ê Gulanê heta 31'ê Gulanê dewam bike. Di serî de ji Kurdistanê, Rojhilata Navîn û ji welatên cîhanê wê mirovên cuda li vir kom bibin. Kombûn ne tenê ew e ku em ê li fîlmên hev temaşe bikin, bidin temaşe kirin û belav bibin. Ji wê zêdetir di cîhana sînema de jin dikarin bibin xwedî nasnameyeke çawa, wê nîqaşa wê bê kirin.

Pêla sînemayeke çawa ji bo fîlmên jinê?

Bêyî ku jin bikevin bin minetî û rehma vê sektora ku bi destê zilam dizîvire û feraseta zayîndperest ku zagona xwe ferz dike, li ser şêweyê çêkirina jinan ji projeyên xwe re, çareseriyên alternatîf wê çi be? Bi hevgirtin û rêxistiniyeke çawa dikarin di vê qadê de li ser linga bisekinin. Ya ku di fîlmên xwe de diyar bikin, resendiya koka xwe ye. Dayik, mak a ku lê vegere, ya ku ji suriştê jiyan veja ye. Lewra armanca me ew e, jiyana îro ku sexte ye û ne hêjayî jinê ye, lê layiq wê hatiye dîtin, em ê bi yek ruh û ramanî di rûyê wê de bisekinin.

Ji bo rasteqîna jiyana jinê diyar bikin di derbarê wê de em ê gelek guftigoyan bimeşînin. Pêla sînemayeke çawa ji bo fîlmên jinê, bi kîjan rêbazê vebêjî, em wekî sînemager dikarin çi bişopînin, zaniyariya wê rave bikin.

Di cîhana sînemayê de di bin sîwaneke yekgirtî ku em bi her awayî palpiştiyê ji hev re bikin, derfetên çêkirina sînema ji jina re biafirînin. Ne wisa be pergal bi hemû derfetên xwe yên madî û manewî li pişta zilam disekine di vê qadê de.

Pêwîstî bi rêxistiniyeke hevpar a jinan heye

Pergala kapîtal heya jê tê dixwaze vê qadê li jinê teng bike. Jinê weke hebûneke cihgir li qada karê fikrî, çêkerî, derhêneriyê dibîne. Di dirêjahiya dîroka vî karî de jin timî bi kar aniye û huner û jîriya wan jî xistiye bin xizmeta berjewendiyên xwe. Jinên ku xwestine li vê qadê bibin xwedî cihekî, gelek zor û zehmetî kişandine. Ji bo em karibin li vê qadê cih bigirin û bi hêza xwe berheman biafirînin, bêyî ku bikevin bin siya kesî, pêwîstî bi rêxistiniyeke hevpar a jinan heye. Weke jinên ku li her qada têkoşînê xwe ispat kirine, li qada sînemayê jî em dixwazin bi erka pêşengiyê rabin, hêz û ezmûna xwe bi pêş ve bibin.

Em vê festîvalê diyarî şehîdan dikin

Festîval bi navê şehîd Nûjiyan tê lidarxistin. Nûjiyan hem şoreşgerek bû ku li hemberî her şêwe dagirkeriyê û dijminê jinê rabû; ji dewleta Tirk heta bi DAÎŞ'ê û xiyaneta Kurdan ku bi destê wan Şengal hate firotin, têkoşîn meşand. Hem jî weke rojnamevanekê herî zêde serpêhatiyên jinan tomar dikir. Ji aliyê mejiyê şer ê mêr ve hedef hat girtin û hate qetilkirin. Her wiha Nûjiyan jineke hunermend bû ku di çêkirina fîlmê jina têkoşer Sakîne Cansiz de yê bi navê ‘JIYANA MIN HER ŞER BÛ’ û di fîlmê ‘RÛPELÊN SOR’ de weke lîstikvana sereke cih girt. Ev festîval berhema hemû jinên ku têkoşîn kirine û şehîd bûne. Em vê festîvalê diyarî wan dikin.

Ji bo me bextewariyeke gelekî cuda ye ku xewn û xeyalên jinên ku gelek hesret di dilê wan de maye û xewn û xeyalên xwe bikin yek. Gelek jin di vê pergala zilamsalar de bûn qurban. Gelek ji wan bêyî ku kes dengê wan bibihîze bedena xwe dan ber agir û xwe kirin xwelî, gelek jê ji ber zilmê bi gelek hincetên cuda bi destê kujerên diyar, bûn qurbanî. Dayikxwedavendên ku em îro bi mîrateya wan bi anûr dijîn û berxwedêrê azadiyê ku şoreşeke Kurdistanî sosyalîst û enternasyonalî jiyan, ku heya mirovahî hebe wê bi mîrateya wan serbilind bin.

Şerê navxweyî yê Sûriyeyê û Dûrzî

Çirûska yekem a şerê navxweyî yê li Sûriyeyê, li Derayê derket. Dera wek navenda serhildanê ye. Protestoyên destpêkê bi awayek xwînî hatin çewisandin, lê dîsa jî di demeke kin de li tevahiya welat belav bûn û hîmên rejîmê hejandin. Di vê pêvajoyê de Dûrziyan xweseriya xwe parastin û dest ji hedefên xwe yên jiyana xweser bernedan. Di serdema şerê navxweyî de gelek Dûrzî bi darê zorê kirin leşker. Piştre êrîşên DAÎŞ’ê destpê kirin. Di van êrîşên ku ji aliyê başûr ve hatin de bi sedan Dûrzî hatin qetilkirin; komkujiyên komî çêbûn. Li ser vê yekê Dûrziyan li hember DAÎŞ’ê yekîneyên xwe yên parastina cewherî ava kirin. Polîtîkayên Şîîkirinê yên Îranê jî red kirin. Di sala 2023’yan de Dûrziyan ji nû ve li hember rejîmê serî rakir û careke din daxwaza xweseriyê kirin. Lê rejîmê wek hergavîn vê daxwazê red kir. Li ser vê yekê Dûrziyan xweseriyek ne fermî îlan kir.

Gava ku rejîma Esad hilweşiya, Dûrziyan wek ku di guhertinên berê yên rejîman de kirin, dîsa pêvajoyê bi baldarî şopandin. Bermayiyên DAÎŞ’ê, HTŞ û komên çete yên SMO’yê şopandin. Lê di demeke kin de dîtin ku ev kom dê demokrasiyê neynin Sûriyeyê û mafên gelan û baweriyan nedin wan, li hember vana jî helwestek aşkera nîşan dan.

DAÎŞ û Helwesta Dûrziyan

Komên çekdar ên ku bi polîtîkayên dagirkerî û kedxwariyê kişandin Sûriyeyê û berjewendiyên serdemî yên dewletên wek Tirkiyeyê, herêm ber bi krîz û tevliheviyek kûrtir ve kişandin. Li Sûriyeyê 13 salên şer li paş man. Vê pêvajoyê di aliyê gelên Sûriyeyê de jî dîmenek nû derxistiye holê. Gel, civatên baweriyan û avabûnên çandî yên ku destpêkê bê rêxistin û parastin bûn, bi demê re di mijara xwe parastin û berdewamkirina hebûna xwe de bûn xwedî tecrube û di aliyê birêxistinbûnê de gav avêtin. Di vê çarçoveyê de divê mirov Durziyan jî binirxîne.

Dibe ku Durzî hê tam nebûne xwedî avabûnek birêxistin. Lê bi tecrubeyên xwe yên dîrokî û cesareta ku ji paradîgmaya bi pêşengiya Kurdan li Bakur û Rojhilatê Sûriyeyê ava bûye, ya demokratîk, ekolojîk û azadiya jinê dixwaze girtine, seknek zêdetir bi biryar û bi hêz nîşan didin. Durziyan dem bi dem bi HTŞ (Heyet Tahrir el-Şam) re hinek hevdîtin û peymanên sînordar kiribin jî, HTŞ’ê ji ber feraseta xwe ya ku çavkaniya xwe ji DAÎŞ’ê digre, helwesta xwe ya qirkirinê domandiye. Piştî Elewiyan vê carê jî li hember Durziyan polîtîkayek qirkirina sîstematîk hatiye meşandin. Hewldanên Durziyan ku ji bo pêşeroja Sûriyeyê çêbûne, hatine piştguhkirin; di polîtîkayên dagirkirin, tecawiz û talanê de hatiye îsrarkirin.

Li gor hinek çavkaniyên herêmî, hejmara kesên di komkujiyên li hember Elewiyan pêk hatine de mirine, gihîştiye 50 hezarî. Di serdema dawî de jî li hember Durziyan li deverên gundewar ên Şamê yên wekî Cemendan, Dera, Eşrefiye, Sahnaya û Suweydayê êrîş çêbûne û ji 50’yî zêdetir Durzî hatine qetilkirin. Dîsa jî şervanên Durzî, êrîşên bermayiyên DAÎŞ’ê ango komên çete yên HTŞ û SMO’yê têk birine û berxwedanek bêhempa nîşan dane.

Bihara gelan hê nû destpê dike

Îro Durzî, ji bo ku li Sûriyeyek demokratîk a wek modela li Bakur û Rojhilatê Sûriyeyê xweseriya xwe biparêzin, helwestek bi biryar nîşan didin. Helwesta jinên ku di dema rejîma Beasê de li kuçeyan bi çalakiyên xwe balê dikişandin a di vê mijarê de jî zelal e. Jinên Durzî di meclîsên leşkerî û rêveberiyên herêmî de zêdetir cîh digirin. Bi vî awayî jî, ji bo ku Sûriye li Rojhilata Navîn bibe welatek ku pêşengiya demokrasiyê dike, rolek girîng dilîzin.

Durzî, dilsoziya xwe ya bi çiyayan, avabûna civakî, çanda xwe û baweriyên xwe re, didomînin. Bi vê sekna xwe jî, li kêleka Kurdan, Nusayriyan û Elewiyan disekinin, Sûriyeyek ku dê bi feraseta şerîet û cîhadîst bê rêvebirin, bi aşkerayî red dikin. Di vê wateyê de em bêjin ku “Li Sûriyeyê bihara gelan hê nû destpê dike” ewê nebe gotinek mezin. Bi aqilê hevpar, têkoşîna civaka demokratîk a li hember bermayiyên DAÎŞ’ê û avabûnên bi vî rengî tê meşandin, li hemû eniyan didome. Lewma jî piştevaniya gelên herêmê, ji hemû serdeman zêdetir xwedî girîngiyekê ye.

> “Dilnizmî, dilgermî, sekina Apoyî û di her karekê de pêşengtî kirin, hin taybetmendiyên Aryen Arê bûn ku dihişt di dilê hevalên xwe de cih bigire. Xwedî ked bû, bi keda xwe jiyan ava dikir, hevaltî û heskirin dida avakirin.”

Aryen Arê

têkoşera Rojhelatê Kurdistan ê

Di sala 1999’an, bi dîlgirtina Rêber Apo re ku rê li serhildanên girseyî yên li Îran û Rojhelatê Kurdistanê vekir, nasîna Aryen Arê ya ji Tevgera Apoyî re hîn zêdetir pêş ket.

● **Berjîn Tekoşer**

Jina rû biken a Rojhelatê Kurdistan ê. Bi dilgermî û kena ku xwe li bîbilkên çavên wê alane, li asoyên dûr dinêre... Li welatê rojê, li dengê berxwedana ku bi dengê Viyan ê nerm û xweş olan dide, bi rengê Şîrîn banga serî rakirinê dide û bi kenê bi dehan şêre jinên Rojhelat şîarên “Jin Jiyan Azadî” diqêre û her jinekê vedixwîne govenda têkoşînê. Her wekî navê xwe Arî bû! Têkoşer û jîr bû! Ew Aryen Arê, jina rû biken a bajarê Selmasê bû. Vaye, dîsan kenê xwe li rûyê wê alaye û bi dengê berz û nerm li hevalên xwe, jiyanê dinêre û weke ku bêje; ‘Ez rengê hêviyê me ku bi dengê kena xwe li çavên min xistiye, we dikim mêvan. Bibin hevrê û biherikin ku ji mêjdeye wiha bi coş û reqsa azadiyê nekelîbûm.’

Di temenek biçûk de bû xwedî têkoşînek mezin

Zeyneb Eyverî bi nas nav Aryen Arê, Fermandara nemir a Hêzên Parastina Jinên Rojhelatê Kurdistan HPJ’ ê. Aryen Arê di sala 1985’an li gundê Aşnakê ya ser bi bajarê Selmasê tê dinyayê. Ew di nav malbatek welatparêz de mezin dibe û hîn di temenê xwe yê biçûk de Tevgera Azadiyê nas dike. Li gel naskirina Tevgera Azadiyê, Aryen Arê hîn di temenek biçûk de rastiya dewleta Îran ê, zilma li ser gelê Kurd jî nas dike û li pey lêgerîna azadiyê de diherike. Bi taybetî rewşa ku çi di civakê de û çi jî ji ber polîtîkayên taybet ên rejîma Îranê ku jin rojane pê re rûbirû ne, bala Aryen Arê dikşîne û dixwaze çarenûsa ku danîne pêş jinê biguherîne û bixwe pêşeroj û çarenûsa xwe diyar bike.

Di sala 1999’an, bi dîlgirtina Rêber Apo re ku rê li serhildanên girseyî yên li Îran û Rojhelatê Kurdistanê vekir, nasîna Aryen Arê ya ji Tevgera Apoyî re hîn zêdetir pêş ket. Wekî her ciwaneke Rojhelat, dîlgirtina Rêberê gelê Kurd di wê de jî hejandinek mezin çê dike û ji wê rojê de hîn zêde li ser ramanên Rêber apo diponije û dixwaze rastî û felsefeya azadiyê fêm bike.

Ev lêgerîna Aryen Arê hîn di temenê biçûk de destpê dike û heya sala 2006’an dewam dike; ev lêgerîn wê ber bi yegane rêya ku ji mêjdebû di hişê wê de deng dida, dibe. Aryen Arê di nav lêgerînek wiha de, di sala 2006’an de biryara beştarbûna nav refên gerîlayên azadiyê dide; ew bera xwe dide çiyayên azad, xwe bi awayê herî baş perwerde û birêxistin dike. Li gel lêgerînên xwe, asta xwe ya siyasî, rêxistinî û leşkerî digihîne asta herî berz û hewl dide ji daxwazên jinên Îran û Rojhelatê Kurdistanê re bibe bersiv. Helbet ev hewldana wê ya bê hemta dihêle ku di demek kin de xwe ji her hêlê de perwerde bike û pêş bixîne.

Ew her tim bi erk û berpirsyarî nêz dibe

Aryen Arê li gelek qadên cuda xebat û têkoşînê dide meşandin û bi erk û berpirsyartiya ku di qada leşkerî de girt ser xwe, wek Fermandarek nimûne ya HPJ’ê di qada leşkerî de rol list. Li gelek qadên cuda yên wek Şaho û Urmiyê gerîlatî kir, wek fermandarek nimûne tevî hemû kar û xebatên têkoşînê dibe û bi sekin, nêzîkatî û beştariya xwe ya xebatê jî, ji hevalên xwe re pêşegtiyê dike. Fermandara HPJ’ê Aryen Arê, her wiha wek Endama Konseya Leşkerî ya HPJ’ê di perwerde kirina hêzên leşkerî de jî xwedî rolek sereke bû.

Dilnizmî, dilgermî, sekina Apoyî û di her karekê de pêşengtî kirin, hin taybetmendiyên Aryen Arê bûn ku dihişt di dilê hevalên xwe de cih bigire. Xwedî ked bû, bi keda xwe jiyan ava dikir, hevaltî û heskirin dida avakirin. Ji ber wê, ger mirov bêje ew sembola hevaltiya rast û kedê bû, di cih deye. Aryen Arê fêr bû ku hertiştekê bi kedê ava bike. Jê re zehmet bikêşe, ava bike û wek darekê ku heya kulîlk bide, av bide û mezin bike.

Armanca avakirina şoreşa mezin a jinê

Aryen Arê sekinandin çiye nedizanî! Her kêliyek dagirtî, bi wate û bi coş dibihorand. Bi taybetî coşa şoreşa jinê; nexawim têkoşîna ku roj bi roj li Rojhelatê Kurdistanê mezin dibû ew bi kelecanê dixist û dixwest bi xebata xwe di serî de zîhniyeta felsefeya azad, rêxistinbûna jinê jî pêş bixîne, mezin bike.

Ji bo ku bikare ji daxwazên jinên Îran û Rojhelatê Kurdistanê re bibe bersiv, yekemîn gav di xwe de da destpêkirin û li hemberî zîhniyeta desthilatdar şoreşa mezin di xwe de da destpêkirin. Bi perwerde û sekna xwe ya Apoyî hewl dida hevalên xwe yên jin jî perwerde bike û arasteyê vê heqîqeta mezin bike daku ji şoreşa mezin a jinên Rojhelat re amade bike. Ew di wê baweriyê debû ku encax mirov destpêkê di xwe de şoreşê pêk bîne, ewcar dikare bibe xwedî hêza birêxistinkirina civaka xwe jî. Ji ber wê bû ku hemû hewldanên wê di vê çerçoveyê de pêş diketin.

Aryen Arê her tim hewl dida şêwazê şer û jiyana gerîlayê modernîteya demokratîk ava bike, jiyan bike û bide jiyan kirin. Aryen bi van hemû taybetmendiyên xwe karî bibe Aryena tevahiya gelê Rojhelatê Kurdistanê ku di oxira pêşerojên azad de giyan feda dikirin.

Her kêlî bi têkoşînê watedar dikir

Ew ê di hevpeyvîneke xwe de bigota; ‘ger ez jiyan bikim, ez dixwazim bi wate jiyan bikim. Ger ez bikarim jiyan bikim, ez jiyanek xweşik dixwazim.’ Ev du peyv rastiya vê şoreşgera mezin ku ka çawan di her kêliyekê de jiyan watedar kir û wisa jiya, radixe ber çav an. Armanca wê jiyanek xweşik, watedar û bi têkoşîn bû. Wisa jî jiyan kir û da jiyan kirin. Wate bi hebûna xwe, her kêliya têkoşîna xwe bar kir û zanî ka li pey çiye û çi dixwaze. Ev e rastiya Aryena Rojhelatê Kurdistanê ku divê her jinek Rojhelatê Kurdistanê hîs bike, têbigihije, bijî û bide jiyankirin.

Aryen Arê di hevpeyvînek xwe de behsa komploya 15’ê Sibatê dike ku çendî bandor li ser kiriye wiha dibêje; “Dema ku komplo rû da ez ciwan bûm. Bi belavbûna nûçeya dîlgirtina Rêber Apo, jin û ciwanên Rojhelatê Kurdistanê bi destgirtina pankart û şîarên ‘Bijî Rêber Apo’, daketin qadan. Jin û ciwan bi yek deng û hevgirtinê li dijî komploya 15’ê Sibatê serî hildan û ev bû noqteyek girîng di dîroka têkoşîna gelê Rojhelatê Kurdistanê de.”

Arîn her wiha behsa jinên Rojhelatê Kurdistanê dike ku ka çawa ji raman û felsefeya Rêber Apo bandor bûn û dibêje: “Birêxistinbûna jinên Rojhelatê kurdistanê wek YJRK, KJAR û her wiha HPJ bersiva herî bi hêz ji komploya 15’ê Sibatê re bû. HPJ hêza parastina jinê a li dijî pergala mêr-dewletê ye. Ev mezinbûna têkoşîna jinê jî bi saya xebat û têkoşîna Rêber Apo bû.”

Ji nû de avakirina jiyan ê

Endama Fermandariya Hêzên Parastina Jinên Rojhilatê Kurdistanê HPJ’ê Aryen Arê, di bernameyek Aryen tv de behsa şehîdên meha hezîranê; nexasim Zilan, Zeyneb Kinaci û Zîlan Pepûle û bandora wan a li ser têkoşîna jinên Rojhelat dike û wiha pêde diçe: “Meha Hezîranê ji bo Tevgera Apoyî û ji bo tevahiya gelên Kurdistanê xwedî wateye. 30’ê Hezîran bi şoreşgeriya Zîlanan, ji Dêrsim heta Merîwanê, ev roj bûye navê fedayîtî û qehremaniyê. Di şexsê van şehîdên pîroz de Apogeriya heqîqî derket pêş û bi hemû kiryarên xwe ve nûnertiya fikir û felsefeya Rêber Apo kirin. Ev her du şehîdên Tevgera Jin di dîroka azadiya jinê de bûn ronahî û rê nîşan ji jinên Kurd re. Ji bo vê jî em di salvegera şehadeta van hevalan de soza xwe ya têkoşîn û tolgirtinê dubare dikin û di şexsê wan hevalan de hemû şehîdên şoreşê bi rêzdarî bibîr tînin.”

Aryen Arê di beşek din a nirxandina xwe de jî wiha dibêje; “Li Rojhilatê Kurdistanê rastiya fedaîtî û berxwedanê di şexsê Zîlan Pepûle û şehîdên ku di şopa wê de meşiyan de digihîje wateya xwe ya rastîn. Şehîd Zîlan Pepûle tu carî pergala dagirkeriya Îranê qebûl nekir û li hemberî wî her tim şer û têkoşîn kir. Ji bo ku ferasetê wan a dagirker û serdestiya zilam hilweşîne li Merîwanê û tevahiya Rojhilatê Kurdistanê têkoşiya. Berxwedana wê ya li hember teslîmiyetê û li hember dagirkeriya Îran ê, bû pîvan û xeta şoreşgeriya jinê li Rojhilatê Kurdistan ê.”

Aryen Arê ji destpêka beştariya xwe ya nav têkoşina azadiyê û heya kêliya ku giyana xwe ji dest da; hewl da her kêliya jiyana xwe bi têkoşîn û xebatê bar bike. Ew di dîroka 3’ê Kanûna 2023’an, dema ku li ser erk û berpirsyariya xwe bû, tevî hevalê xwe Êrîş Berxwedan di encama êrîşek hevayî ya artêşa dagirker a dewleta Tirkiyê de şehîd ketin. Fermandar Aryen Arê di van salên têkoşîna xwe de tişta ku bi hemû hevalên xwe fêr kir ew bû ku çawa her kêliyek ji têkoşîna azadiyê bi wate jiyan bikin, xwe birêxistin bikin û bi awakirina zîhniyetek rast a kes, xwe bigihînin civakek birêxistinkirî. Ev rastî û heqîqeta jina jîr a Rojhelatê Kurdistanê bû deng, reng û ahenga xebat û têkoşînek demdirêj a jinan li Îran û Rojhelatê Kurdistan ê. Jiyanek bi wate ku li pey xwe jiyanên nû ku ji nû de dipişkivin ava kir û her roj mezintir dibe.

Eksilmeyeceğiz çoğalacağız

Anahtar; sorunları da çözümleri de birlikte ele alabilmek. Özgürlük bir ayrıcalık değil. 'Bir kişi bile eksilmesin' dememizin sebebi de bu aslında.

● **Aylin Acar**

Arjantin'de 2015 yılında 14 yaşında hamile bir kız çocuğunun öldürülmesi ardından patlak veren toplumsal öfke, kadına yönelik şiddeti görünür kılmada bir dönüm noktası oldu. Kadın gazetecilerden oluşan bir grubun "#NiUna-Menos-Bir kişi daha eksilmeyeceğiz" çağrısıyla 3 Haziran'da ülke genelinde düzenlenen eylemlere bir milyondan kişi katıldı. Eylemler, yeni bir hareketin daha doğrusu akımın doğuşuna ebelik etti. Bunu, 2017 yılında "Me Too" hareketi, 2019 yılında "Las Tesis" hareketi izledi. Bugün hala dünya genelinde oldukça etkili olan "Ni Una Menos" hareketi, sadece kadın katliamlarına karşı bir tepki hareketi olmakla sınırlı kalmadı. Örneğin hareket 8 Mart'ı antikapitalist, antipatriyarkal ve enternasyonalist mücadele günü ilan etti. Bir yıl sonra, 2016'da İtalya'da kadına yönelik şiddete karşı aynı adla bir hareket örgütlendi. Blog sayfalarındaki tarifle Hareket, "Non Una Di Meno, 2016 yılından bu yana içinde yaşadığımız toplumda ataerkil düzenin büründüğü tüm yüzlere, toplumsal cinsiyet temelli her türlü şiddete karşı mücadele ediyor." İtalya'nın tüm şehirlerinde otonom, esnek bir örgütlenme esprisiyle özellikle genç kadınlarda karşılığı oldukça fazla olan Non Una Di Meno Hareketi, kendisini aynı zamanda enternasyonalist, savaş karşıtı bir hareket olarak tanımlıyor. Dolayısıyla sadece İtalya'daki erkek şiddeti değil, kadın özgürlüğü ve yeni bir yaşam arayışının da güçlü bir adresi Non Una Di Meno. Hareketin üyelerinden Elisa'nın dediği gibi, "Bir kişi daha eksilmesin" demekle birlikte birlikte çoğalmanın izini sürüyorlar. Hareketin kuruluş yıldönümü vesilesiyle Non Una Di Meno üyelerinden Elisa, Gaia ve Laura ile konuştuk.

Non Uno Di Meno'nun kuruluş amacıyla başlayalım isterseniz...

Elisa: Hareketimizin adı "Non Una di Meno", Güney Amerika, Abya Yala'da yaygın olan Arjantinli feminist hareket "Ni Una Menos"tan geliyor. Arjantin'de yaşananlardan ve Arjantinli feminist hareketten ilham aldık. İtalya'da bu isim "Non Una di Meno" olarak tercüme edilmiştir. "Non Una Di Meno" sloganı tam da anlamını bulduğu üzere, bir kadının daha eksilmemesi, artık bir kadının daha erkek şiddetiyle hayatının son bulmaması demek. Kadınlar hala çok yaygın olarak erkekler, eşleri, babaları, aile üyeleri ya da yakınları tarafından katlediliyor. Arjantin'de, İtalya'da ya da dünyanın herhangi bir yerinde kadın katliamlarının son bulması, acı hissederek duyduğumuz isimlerin sayılmaması anlamına geliyor. İtalya'da, kadın cinayetlerini ve trans cinayetlerini izleyen, bu konuda veri toplayan ve ataerkil şiddet nedeniyle öldürülen kişilerin isimlerini kaydeden bir sistemimiz var.

Peki Arjantin'deki hareketle organik bağınız var mı?

Laura: 'Non Una Di Meno' hareketi ile 'Ni Una Menos' hareketi arasında organik, örgütsel bir bağ yok. Ancak her iki hareket arasında bireysel ve kolektif ilişkiler bulunuyor. Ve Arjantin'deki kadınların yazıları ve eylemleri bizim için ilham kaynağı olmaya devam ediyor. Özellikle Buenos Aires ve diğer şehirlerdeki gösteriler bizim için yol gösterici. Bazı yoldaşlarımız uzun süre Arjantin'de bulundu, bazıları ise oradan buraya geldi. Arjantinli feministlerin analizlerini takip etmeye, tartışmalarını okumaya ve onların güçlü eylemlerinden güç almaya devam ediyoruz.

Nasıl bir yapıya sahip Non Una Di Meno hareketi?

Elisa: Hareket, İtalya'da yaklaşık on yıldır varlığını sürdürüyor ve bölgesel-yerel ağlar, inisiyatifler halinde organize oluyor. Yani, birçok şehir, kasaba ve küçük yerel deneyimler bir parçası. Bu yapı, bölgesel ve ulusal düzeyde bütünleşen bir hareket oluşturuyor. Biz tek bir dernek, ya da resmi bir örgüt değiliz. Amacımız, olabildiğince akışkan ve kapsayıcı bir hareket olmak, belirli bir yaş grubu veya bölgeyle sınırlanmamak. Çeşitlilikleri bir araya getirerek, sadece kadınlarla ilgili belli başlı meseleleri değil, tüm toplumu ilgilendiren sorunları ele alan daha kapsayıcı bir hareket oluşturmak amacımız.

Son yıllarda başta Roma olmak üzere ses getiren eylemler ve protestolar gerçekleşti. Ancak kadın hareketlerinin -sizin de hedef olarak söylediğiniz gibi-daha geniş örgütlenmesi açısından bu yeterli mi? Değilse ne yapılmalı?

Gaia: Evet çok sayıda eylem ve etkinlik gerçekleştirildi. Özellikle her yıl 25 Kasım'da büyük gösteriler düzenleniyor. 2024 25 Kasım'ı öncesinde genç bir kadının öldürülmesi ardından Roma'da 500 bini bulan kişi sokaklara döküldü. Ayrıca feminist grevler gibi yeni yöntemler geliştiriyoruz. 8 Mart'ta düzenlenen grevleri de klasik işçi grevi formatından çıkarıp kadını odak alan bir yaklaşımla yeniden şekillendiriyoruz. Örneğin 8 Mart'ta "şekerleme eylemi" (Şekerleme yapmak deyimine de atıfla dinlenme hakkı) yapmak gibi... Kadınlar aşırı iş yükü ve toplumun aralıksız beklentileriyle sürekli baskı altında. Dışarda çalışmak, aynı zamanda eve döndüğümüzde bizi bekleyen ayrı bir işi yükü ile karşı karşıya kadınlar. Bu görünmeyen bir iş yükü. Buradan bakıldığında sadece politik taleplerle değil politize olmamış kadınları da bir araya getirmeyi başarabildik. Ama hala aşmamız gereken sınırlar var. Ev işçileri, göçmen kadınlar ve diğer küçük topluluklarla daha güçlü bağlar kurmamız gerekiyor. Ülkemize yeni gelen göçmen kadınlar dil problemi yaşıyor ve onları dinlemek, onların sorunlarını dillendirmeye daha ağırlık vermemiz gerekiyor.

Dünya artık bir göç dünyası, Avrupa'da farklı coğrafyalardan gelmiş çok sayıda göçmen kadın var. Kadın hareketlerinin eksik kalan yanı ne?

Laura: Feminist mücadele antikapitalist olduğu kadar ırkçılık karşıtı bir mücadele olmazsa eksik kalır. Farklılıklarımızı koruyarak ortak bir mücadele hala en temel sorunlarımızdan biri. Ne yazık ki hala büyük ölçüde beyaz ve orta sınıf bir feminist hareketin varlığından bahsetmek mümkün. Çeşitliliği artırmak ve kadınlar olarak sınırları her anlamda aşmak gerekiyor. Farklı feminist perspektiflerle bir araya gelmekten korkmamalıyız. Tartışmalar, çelişkiler, çatışmalar ve yeni fikirlerle değişime açık olmalıyız. Farklı coğrafyalardan ve kültürlerden kadınlarla bir araya gelerek hareketimizi dönüştürebiliriz.

Kürt Kadın Hareketi'nin aslında sınırları aşmak olarak da tanımlayabileceğimiz kadın konfederalizmi önermesini nasıl buluyorsunuz?

Gaia: Her iki soruya ortak bir yanıt verirsem, Avrupa'da geniş bir kadın hareketleri ağı olsa da yeni bir sistem inşa etmede zorlanıyoruz. Feminist hareketler genellikle mevcut hakları savunmak gibi bir pozisyonla sınırlı kalıyor. Ancak biz sadece haklarımızı korumak için değil, yeni bir dünya inşa etmek için de mücadele etmeliyiz. Kadınların ve tüm ezilen grupların ortak bir paydada buluşacağı, konfederal bir kadın dayanışma ağı kurmayı biz de benimsiyoruz.

Elisa: En önemli unsur bağlantı ve dayanışmadır. Sorunların sadece bireysel olmadığını, bunların sistemik olduğunu fark etmeliyiz. Geçici çözümler yerine, kapitalizmin ve patriyarkanın hepimize uyguladığı baskıyı anlamalıyız. Avrupa'daki diğer feminist hareketlerle ve dünyanın diğer bölgelerindeki kadınlarla dayanışma içinde olmalı, ortak bir gelecek kurmalıyız.

Anahtar; sorunlarımızı da çözümlerimizi de bağ içinde ele alabilmek. Siyaset ve özgürlük sanatı da böyle bir bağı kurmaktan geçiyor. Çünkü artık sorunlarım sadece benim sorunlarım değil. Güvencesiz çalışma, benim tercihlerimden kaynaklı değil. Kira maliyetinin yüksek olması da öyle. Bunlar yapısal sorunlar. O halde yapılması gereken birleşmek, kapitalizmin hepimiz üzerinde hangi baskıları uyguladığını deşifre etmek ve anahtarı bulmak.

Dolayısıyla kadınların yaşam ve özgürlük mücadelesi içinde dayanışmanın, bazen anlamını yitirmiş bir kelime gibi gelse de kız kardeşliğin temel bir ilke olduğuna inanıyorum. Kendimizi tanımak, birleşmek, çok farklı gibi görünen, farklı yaşam koşullarına sahip ama aynı baskı çekirdeğine sahip kadınlara ulaşabilmek, farklı bir yaşamı inşa etmenin ilk adımları gibi geliyor. Özgürlük sadece benim için bir ayrıcalık değil, mücadelemiz sadece bireysel özgürlükler için değil, herkes için daha güzel daha adil bir yaşamı inşa etmek üzerine olmalı. "Bir kişi bile eksilmesin" dememizin sebebi de bu aslında.

Farklılıkları bir araya getirmeyi başaran bir yolu birlikte inşa etmenin formülü ne?

Elisa: Sınırlara meydan okumak, tüm diğer deneyimlerle alışverişten başlayarak kendimizi dönüşüme uğratmak, dayanışmanın kahramanları olmamız gerektiğine inanıyoruz. Yani kendimizi başka coğrafyalardaki savaşlar ve soykırımlara uğrayan kadınlardan da sorumlu görmekten söz ediyoruz. Örneğin Rojava'daki kadın mücadelesi gibi... Deneyimlerin izini sürmek istiyoruz. Ve evet, kadın hareketlerinin sadece savunmacı pozisyondan çıkıp uluslararası düzeyde yeni bir sistem inşasına yönelecek etkinliği yakalaması gerekir.

Şu anda Avrupa, ABD ve Güney Amerika'da, özellikle Arjantin'de, faşizmin ve baskıcı politikaların yükselişine tanık oluyoruz. Bu, insanlarda savunmacı bir refleks yaratıyor. Kazandığımız hakları korumaya çalışıyoruz ama öbür yandan daha geniş bir vizyon geliştirmekte zorlanıyoruz. Yerel ve uluslararası dayanışmayı yeniden canlandırmak, yeni bir geleceği birlikte inşa etmek için elzem. Sistemin tüm yönelimine rağmen yine de yeni bir yaşamın inşası için umut büyük.

Hareket, bölgesel-yerel ağlar, inisiyatifler halinde organize oluyor. Amacımız, çeşitlilikleri biraraya getirerek akışkan ve kapsayıcı bir hareket olmak.

Kendini örgütleme en büyük savunmadır

● PAJK Koordinasyonu

Erkek karşı devriminin kurumlaşması ve kadın statüsünün oluşumu kadınlar üzerinde yürütülen bir dizi operasyonla gerçekleşmiştir. Rêber Apo esasta 4 büyük operasyondan bahseder. Bunlar: "kadını ilk ev kölesi haline getirmek, seks aracı kılmak, ücretsiz, karşılıksız emekçi haline getirilmek, en ince meta, metaların kraliçesi kılmak." Bu statünün inşasının yöntem ve araçları günümüze kadar da yürürlükte olan kadına yönelik şiddettir. Kadınların mücadelesi ile çeşitleri ve tanımları genişleyerek BM'nin belgelerine de giren bu şiddet biçimleri süreklileşen tarzda kadınların mevcut statüde tutulmasının garantisidir. Şiddet sadece kadınların baskı altına alınmasını, bazı işlere zorlanmaları, kısıtlanmaları anlamına gelmez.

Her kadın çocukluğundan itibaren, genç kadınlık döneminde ve yaşamının bir döneminde mutlaka bu şiddet yöntemlerinden birkaçına maruz kalmaktadır. Recm, tecavüz, hunharca öldürme, dövme biçiminde somutlaşan cinayet ve fiziki şiddet esasta bir kadına ya da bir grup kadına uygulanarak tüm kadınların tehdit edilip korkutulması eylemleridir. Bu şiddet biçimlerinin bıraktığı izler bedenen, ruhen, duygusal ve düşünsel olarak sakatlanmalara, yaralanmalara yol açar. Özgürleşmeye adım attığımızda ayağımıza dolanan geri, geleneksel özelliklerimiz bir yanıyla bu şiddetin şekillendirdiği kişiliğin yaşamımıza yansıma biçimidir.

Şiddetin görünmeyen yüzü daha yaygın

Kadına yönelik her türlü şiddet kadınların tepkilerine ve eylemlerine yol açıyor. Ancak bu gücü, örgütlenmeyi ve imkanı bulmayan milyonlarca kadın şiddete katlanmaya devam ediyor. Şiddetin görünmeyen yüzü daha yaygın ve derindir. Çoğunlukla rakamlara yansıyan polis, devlet kayıtlarına yansıyan ya da kadın hareketlerinin çabalarıyla açığa çıkan vakalardır.

Dile gelmeyen, görünmeyenler ise intiharla, sessizlikle, delilikle, travmatik durumlarla ya da katlanmakla, şiddete uğramamak için kendinden tavizler vererek görünmez kılınmaktadır. Kadın kırımını protesto eylemlerinde yankılanan "bir kişi daha eksilmek istemiyoruz, ölmek istemiyoruz, katil sensin, tecavüzcü sensin" sloganları ve tecavüz suçlularını serbest bırakan mahkemeleri ateşe veren Meksikalı kadınların eyleminde olduğu gibi dünyanın her yerinde kadın kırımı karşısında mahkeme, polis, siyasetçileri sorumluluğa, suçları engellemeye, suçluları cezalandırmaya çağrılar oldu. Erkeklerden kadın ve çocuklardan ellerini çekmeleri istendi. Ancak sorun daha derin, şiddet örgütlü ve kurumsal, ordular ve silahlar büyük oranda devletlerin ve erkeklerin tekelindeyken bu eylemler ve çağrılar katilin insafa gelmesini bekleme ya da deşifre edilmesini aşan boyutlara ulaşamaz. Şiddetin kaynağı olan kurumlardan onu önlemeleri beklenemez. Bu nedenle kadın devriminin temel gündemlerinden birini öz savunma oluşturmalıdır. Öz savunmasızlık en küçük özgürlük adımlarından hukuksal alandaki haklara, devrim değerindeki başarılara kadar elde edilen her kazanımın risk altında olmasıdır.

Pontia, İştar ve Sitiya Nisra'nın mirası

Toplumsallığın kurucusu olmaları düşünüldüğünde kadınların savunma sistemlerinin bilgisinden yoksun olmaları düşünülemez. En eski tanrıça heykellerinden biri olan Çatalhöyük'ün Pontia'sının elinin altındaki iki kaplan, aynı zamanda savaş tanrıçası olarak bilinen İştar'ın aslanın sırtındaki heykelleri ve savaş baltasının sahibi olması bunun arkeolojik ve mitolojik kanıtlarıdır. Dahiyane savaş stratejisi ile düşmanlarını yenen Semiramis, Roma'ya karşı savaşında esir düşen Zennube savaşçı kraliçelerdir. Savaşçı Amazonlar en fazla bilinen örneklerdendir. Kadın tarihi araştırmalarında her geçen gün haklarında yeni bulgu ve belgelere ulaştığımız nice kadın kahraman ve örgütlü kadın savaşçıların varlığı kadınların öz savunma sistemlerinin tarihsel dayanaklarını oluşturur. Kabile ve aşiretlerin direnişlerine önderlik eden kadın komutanların izlerine başta Kürdistan ve Ortadoğu olmak üzere, Afrika'da, Latin Amerika'da ve daha birçok kültürde rastlanır. Bu tarihsel hafızayı koruyan Êzidi kadınlar kendilerini DAİŞ zulmünden kurtaran gerillaları, kendi savaş tanrıçaları Sitiya Nisra'nın ordusu ile özdeşleştirmişlerdir.

Wen-Do, Roze Zora, Gulabiler örnekleri

Kadınların topraklarını, halklarını savunmak için ulusal kurtuluş hareketlerinde, faşizme karşı cephelerde, sömürgeciliğe karşı savaşlarda, gerilla hareketlerindeki katılımları ve gösterdikleri kahramanlıklar bu geleneğin sürdürülmesidir. Avrupa ve Kuzey Amerika'da 1970'lerde ortaya çıkan ve bir kısmı gizli örgütlenen feminist öz savunma örgütleri Wen-Do, Rote (Kızıl) Zora ile fuhuş ve porno sektörlerine yönelmiş, taciz ve tecavüzcü erkekleri cezalandırmış, kadınlara bireysel öz savunma teknikleri öğretmişlerdir. Afganistan'da RAWA Taliban'a karşı, Hindistan'da Gulabiler Çetesi şiddet uygulayan erkeklere karşı öz savunma temelinde örgütlenmişlerdir. Tarihsel deneyimler ve bu örgütlenmelerdeki rolleri ve potansiyelleri gösteriyor ki aslında kadınlar savunmasız kurbanlar olmayı kabul etmemişlerdir.

Ancak öz savunma sistemleri kırılmış, bunun bilgisinden, araç ve yöntemlerinden, örgütlenmesinden yoksun bırakılmışlardır. Erkekler ve devletlerin ortaklaştığı militarizm yükseldikçe bu alandaki boşluk derinleşmiş ve kadınlar daha fazla şiddete maruz bırakılmışlardır.

Öz savunma bir varoluş sorunudur

21. yüzyılda öz savunma başta kadınlar olmak üzere kapitalist kudurganlığın hedefindeki her kesim için hayati bir ihtiyaca dönüştü. On yıl kadar önce kadınların silahlanıp savaşmasını militarizm ile özdeşleştirip eleştirenler dahi artık bireysel ve örgütlü öz savunmanın gereğini dillendirmekteler. Bu bilincin gelişmesinde hareketimizin de çok önemli bir etkisi vardır.

Öz savunma geniş manada kendini, değerlerini, onurunu, kazanımlarını savunmaya dayanır. Bu yönüyle kadın devrimi açısından varoluşsal bir konudur. Devletler ve erkekler kullandıkları fiziki, psikolojik, cinsel, ekonomik, sözlü şiddet yöntemleriyle kadınları savunmasız yakalamaya, savunmasız bırakmaya odaklanır. Kadınlara ataerkilliği, erkek egemenliğini, faşizmi kavratırken, onlara karşı kendini savunabilme stratejilerinin öğretilmesi kelimenin gerçek anlamıyla hayatidir. Bireysel savunmadan örgütlü savunmaya, legal olabileceği gibi illegal olanına, ordulaşma temelinde olabileceği gibi küçük öz savunma birimlerine kadar geniş bir yelpazede düşünmeye, örgütlenmeye ve eyleme geçmeye ihtiyaç vardır.

Şiddete karşı koyacak iradenin ve örgütlenmenin geliştirilmesi kadın kimliğinin özgürlük temelindeki inşasının temellerini oluşturur. Kürdistan Kadın Özgürlük Hareketi deneyiminde özgür düşünce, eylem ve özgün örgütlenmenin ilk adımının kadın ordulaşması ile atılması bu yüzyılın öncü kadın partisi haline gelmede doğru noktadan başlangıç yapmayı sağladı. Sadece kendini savunan, saldırılara karşı koyabilen değil, komutanlaşan kadın önderler açığa çıkarabilen bir deneyim oluştu.

Kördüğüm çözüldü

Kadın savunma gücü kadınların bir araya gelerek askeri konularda yetkinleşmesi olarak görülemez. Bu açıdan ordu kurmak bir adımken asıl önemli olan onun savaşçısı ve komutanı olabilecek kadınların ortaya çıkmasıdır. Kadın komutan ya da savaşçının eğitimi geleneksel ve modernist binlerce düğümün çözülmesiyle gerçekleşen üst düzeyde kadın özgürleşmesini gerektirir. Önderliğin "Zilan komutan ben onun emir eriyim," sözleriye tanımladığı Zeynep Kınacı, Fikri Baygeldi arkadaşın komutanım dediği Sema Yüce, teslimiyeti kabul etmeyerek sonuna kadar direnen Bêrîtan arkadaş, onlarca savaşta yüzlerce gerillaya başarıyla komuta eden Hanım Yaverkaya, Sozdar Xelila, Hozan Mizgîn, Suna Çiçek, Delal Amed, Çiçek Kiçî, Rojîn Gevda, Armanc Goçkar, Berçem Cîlo, Çiçek Kurtalan, Têkoşîn Batman, Gulçiya Gabar, Leyla Amed ve daha sayılabilecek nice komutan kadının özgürlük düzeyini yükseltmek kadar yaşam ve eylemleri ile egemen erkekliğin yıkımını sağladılar. Kadının öz savunma gücünü açığa çıkarmada Kürdistan kadın özgürlük hareketi olarak dayandığımız miras, edindiğimiz deneyim tüm dünya kadınları adına çok değerli bir kazanımdır.

Kendini örgütleme en büyük savunmadır

Hiçbir kadının örgütsüz kalmaması, yaşamın her alanına kadının söz, karar ve iradesini yansıtan özgün-özerk kadın sistemimiz, kadın partisi ve öz savunma sistemini kurarak ektiğimiz tohumun fidana dönüşmesidir. Tohumdan fidana dönüşme bir aşama olsa da hala kırılgan ve tehlikelerle karşı karşıyadır. Kadınların örgütlenmesi, siyasette ve diplomaside temsiliyet kazanması, öz savunmada kurumlaşmaları, kültür-sanat örgütlenmesi, basın-yayın organlarına kavuşması, akademilerini oluşturmaları devrimsel gelişmelerdir. Ancak devrimimizin kadınların yaşamını değiştirme, kadın erkek ilişkilerini dönüştürme, aileyi demokratikleştirme, kadın özgürlüğü kaynaklı toplumsal sorunları çözmede kat etmesi gereken mesafeler vardır. Oluşturduğumuz kurumlar toplumsal alanın tümünü kapsayacak düzeye kavuşabilmiş değildir. Sürekli savaş, çatışma, tutuklamaların olduğu bir zeminde alternatif sistemi inşa etmenin zorluklarını da yaşamaktayız.

Kurumlarımız kapatılmakta, çalışanları tutuklanmakta, devrimci öncülerimiz katledilmekte, savaş gerçekliğinde birçok sosyal çalışma yarıda kalabilmekte, toplumsal sorunlar daha da ağırlaşabilmektedir. Bu durum kimi zaman boşlukların oluşmasına yol açabiliyor ve boşluk oluşan her alana erkek egemenliği sızarak kazanımlarımızı ortadan kaldırabilmektedir. İster dağda ister zindanda isterse toplumsal alanda kadın örgütlülüğünün zayıfladığı her alan bir kadın kırımı alanına dönüşme potansiyelindedir. Bu da devrimin inşasını ataerkil geleneklerin, kapitalist kültürün saldırılarına karşı koyabilecek bir eksende geliştirmeyi zorunlu kılmaktadır.

***PAJK'ın 'Kadın Devrimi' belgesinden derlenmiştir.**

Öz savunma geniş manada kendini, değerlerini, onurunu, kazanımlarını savunmaya dayanır. Bu yönüyle kadın devrimi açısından varoluşsal bir konudur.

Brezilya'da öncü bir feminist:

Marielle Franco

"Bizi gömdüklerini sanıyorlardı, ama biz sadece tohumduk"

Fidan Yıldırım

Marielle Franco (doğduğu zamanki adı: Marielle Francisco da Silva), Brezilyalı bir politikacı, sosyolog, feminist, sosyalist ve insan hakları aktivistiydi. 27 Temmuz 1979'da Brezilya'nın Rio de Janeiro şehrinde doğdu ve hayatının çoğunu burada geçirdi. Şehrin kuzeyindeki bir gecekondu mahallesi olan Maré'de büyüdü.

1990 yılında daha 11 yaşındayken ailesine katkıda bulunmak için çalışmaya başladı. Bir kızkardeşi vardı. 1998 yılında, 19 yaşındayken ilk ve tek çocuğu olan kızını dünyaya getirdi. Asgari ücretli bir okul öncesi öğretmen olarak çalışıp çocuğunu, babasının desteği olmadan, tek başına büyüttü.

Sosyal bilimler bölümünde okudu

2000 yılında üniversiteye girmek için çalışmalara başlayan Marielle Franco, aynı yıl bir arkadaşının serseri bir kurşunla hayatını kaybetmesi üzerine insan hakları aktivisti oldu. İşçi sınıfından gelen Marielle Franco, Lula'nın devlet Başkanlığı döneminde, federal hükümetin dezavantajlı gençlerin, çoğunlukla da siyahların üniversiteye girebilmelerini sağlamak amacıyla kurduğu burs programlarından yararlandı. 2002 yılında, Rio de Janeiro Papalık Katolik Üniversitesi'ne burslu olarak girip sosyal bilimler bölümünde okudu. Sınıfında yalnızca iki siyahi kadın vardı.

Bu durumun, köleliğin 1888 yılında kaldırıldığı Brezilya'da hala ırkçılık ve önyargıların sürmesinin bir sonucu olduğunu savundu. Okuluna devam ederken aynı zamanda hem çalışıyor hem de kızına bakıyordu. Ardından Fluminense Federal Üniversitesi'nden kamu yönetimi alanında yüksek lisans derecesi aldı. "UPP: Favela'nın Üç Harfe İndirilmesi" başlıklı yüksek lisans tezinde, kolluk kuvvetlerinin Rio favelalarının (gecekondu mahalleleri) kontrolünü çetelerden geri alma programını inceledi.

Sivil toplum örgütlerinde çalıştı

Marielle Franco, 2006 yılında, Sosyalizm ve Özgürlük Partisi (PSOL) üyesi olarak Rio eyaletinden aday olan Marcelo Freixo'nun yasama meclisi seçim kampanyasında onun yanında yer aldı. 2007 yılından itibaren eyalet temsilcisi Marcelo Freixo için danışman olarak çalışan Franco, eyalet meclisinin İnsan Hakları ve Vatandaşlık Savunma Komitesi'nin koordinatörlüğünü yaptı. Bununla birlikte Brezilya Vakfı, Maré Dayanışma Çalışmaları ve Eylem Merkezi de dahil çeşitli sivil toplum örgütlerinde çalıştı. Marielle Franco, 2016'da belediye seçimlerinde Rio de Janeiro belediye meclisi üyeliği için aday oldu. Siyahi bir kadın ve favelalardan gelen bekar bir anne olarak kendisini yoksul siyahi kadınların ve yoksul mahallelerden gelen insanların temsilcisi ve savunucusu olarak konumlandırdı. Özellikle favelalardaki güvenlik konularıyla ilgilendi. 1.500'den fazla aday arasında beşinci en yüksek oyu alarak temsilcilerden biri olmaya hak kazandı. 2007 yılından beri üyesi olduğu Sosyalizm ve Özgürlük Partisi listesinden seçime girmişti. Ocak 2017'de başladığı Belediye Meclisi'ndeki görevine suikastle katledildiği güne kadar devam etti.

Hak savunuculuğu için çalışmalar yürüttü

Belediye meclisi üyesi olarak kadınlara yönelik şiddete karşı mücadele etti; toplumsal cinsiyet, üreme haklarının korunması ve favelalardaki insanların, kadınların ve LGBT bireylerin haklarının savunulması doğrultusunda çalışmalar yürüttü. Yine, ırkçılığa karşı mücadelesini sürdürdü. Kadın Savunma Komisyonu başkanlığını yaptı. Rio de Janeiro Lezbiyen Cephesi ile birlikte çalışmalar yürüttü. Görev yaptığı on beş ayda on altı yasa önerdi; bunlardan ikisi kabul edildi. Marielle Franco, polis vahşeti ve yargısız infazlara karşı çıkmanın yanı sıra, Brezilya devlet Başkanı Michel Temer'in Şubat 2018'de Rio de Janeiro eyaletinde gerçekleştirdiği federal müdahaleyi de eleştiriyordu. Bu müdahaleyle ordu polis operasyonlarına konuşlandırılmıştı.

Rio'daki ilerici hareketin aktif figürlerinden biri olan Marielle Franco, hem yürüttüğü çalışmaları ve hem de biseksüelliğini kınayan aşırı sağcı çevrelerin ve favelalarda faaliyet gösteren çok sayıda silahlı grubun hedefi haline geldi.

Öldürüldüğünde 38 yaşındaydı

Marielle Franco, Rio de Janeiro'daki polis şiddetine karşı 13 Mart 2018'de Twitter hesabından bir mesaj paylaştı. Şöyle yazıyordu: "Polise atfedilebilecek bir genç adam cinayeti daha. Matheus Melo öldürüldüğünde kiliseden ayrılıyordu. Bu savaşın bitmesi için daha kaç kişinin ölmesi gerekecek?" Marielle Franco bu paylaşımın ertesi günü, 14 Mart 2018'de "Genç Siyah Kadınlar (Güç) Yapılarını Harekete Geçiriyor" başlıklı bir yuvarlak masa toplantısına katıldı. Toplantıdan ayrılmasının üzerinden daha iki saat geçmemişken, şoförünün kullandığı araç ile giderlerken, içinde iki kişinin bulunduğu bir arabadan üzerlerine ateş açıldı. Sıkılan dokuz kurşundan dördü Marielle Franco'ya isabet etti. Başından ve boynundan aldığı kurşunlarla şoförü ile beraber yaşamını yitirirken, arka koltukta olan kendi basın görevlisi ise yaralanarak kurtuldu. Marielle Franco öldürüldüğünde 38 yaşındaydı.

Marielle Franco'nun ölümüne yol açan saldırının bir suikast olduğuna dair güçlü emareler vardı. Kullanılan kurşunlar federal polis tarafından alınan kurşunlardandı.

'Bir başka şehit' olarak onurlandırıldı

Marielle Franco'nun katledilmesi üzerine Brezilya genelinde binlerce kişi sokaklara çıkarak koordineli protestolar gerçekleştirdi. Dünyada da bu cinayete karşı sesler yükseldi. Uluslararası Af Örgütü ve İnsan Hakları İzleme Örgütü cinayeti kınadı. ABD'de siyah feminist akademisyenler bir bildiri yayınlayarak, Marielle Franco'yu "Siyah Yaşamlar Hareketi" için 'bir başka şehit' olarak onurlandırdı. Brezilya'daki siyasi çevreler, eski Başkan Jair Bolsonaro hariç, bu cinayeti kınadılar. 2022 yılında,

Brezilya Başkanı Luiz Inácio Lula, Marielle Franco'nun kızkardeşi Anielle Franco'nun Irk Eşitliği Bakanı olarak atanacağını duyurdu.

Ocak 2019'da cinayet şüphelisi olarak iki kişi hakkında tutuklama emri çıkarıldı. Her ikisi de 2000'li yılların başında eski Başkan Jair Bolsonaro'nun oğlundan onursal ödüller almışlardı. Mart 2019'da polis, bir sivil milisle bağlantılı olduğu iddia edilen eski askeri polis üyesi iki şüpheliyi tutukladı; her ikisinin de eski Başkan Jair Bolsonaro ile fotoğrafları vardı ve birisi de komşusuydu.

'Biz sadece tohumduk'

31 Ekim 2024'te bir mahkeme, eski polis memurları Ronnie Lessa ve Élcio Vieira de Queiroz'u Franco suikastinden dolayı sırasıyla 59 ve 78 yıl hapis cezasına çarptırdı.

Marielle Franco yaşarken, "Bizi gömdüklerini sanıyorlardı, ama biz sadece tohumduk" derdi, bugün onun anısı çeşitli biçimlerde yaşatılmaya devam ediyor. Kenya'nın başkenti Nairobi'de, genç Kenyalı sanatçılar "Marielle Portreleri: Kenya ve Brezilya Arasında Köprüler Oluşturmak" başlıklı bir sanat atölyesi düzenlediler ve sanat eserleri 10 Kasım 2018'de Rio de Janeiro'daki Maré Müzesi'nde sergilendi.

2019 yazında Paris'te, Gare de l'Est tren istasyonunun yakınında Marielle Franco halk bahçesi açıldı.

Heykeli Rio de Janeiro'da bir eylem meydanına dikildi

27 Temmuz 2022'de, halktan toplanan bağışlarla yaptırılan bir heykeli Rio de Janeiro'daki protestoların merkezi olan bir meydana dikildi.

Uluslararası Af Örgütü, insan hakları için yazan ve hayatını kaybedenler için başlattığı bir kampanyada Marielle Franco'nun adına da yer verdi.

Uluslararası feminist bir dernek olan Kadın Hakları Kalkınma Derneği, çevrimiçi bir anma yazısında, kadınlar için çalışan 400'den fazla insan hakları savunucusu arasında Marielle Franco'yu da saydı. Mart 2020'de Globoplay tarafından, "Marielle-O Documentário" adlı bir belgesel dizisi yayınlandı. vDebian Stable tabanlı bir Linux dağıtımı olan antiX'in 19. sürümü Marielle Franco adını taşımaktadır.

Berlin-Kreuzberg'de bir "Marielle Franco" duvar resmi bulunmaktadır.

AYLIK ☐ 3 €

ABONE FORMU

12 AYLIK ☐ 30 €

İsim: .....
Adres: .....
Tel no: .....
Banka adı: .....
Hesap No: .....
Blz:.....

TARİH: .....
ABONE: .....
İMZA: .....
YAPAN: .....

NEWAYA JIN
Konto Sahibi: Stg Onderzoeks Centrum v.
Hollanda İçi Banka İsmi: ING
Hollanda İçi Konto No: 8525445
Hollanda IBAN: NL54 INGB0008525445

Hollanda Dışı Konto No:
IBAN: NL54 INGB0008525445 BIC: INGBNL2A

TEL NO: 0031 647 74 09 17
e-mail: newayajin.abo1@gmail.com

Giden gitmiş, niye ağlıyoruz?

Biri hayata veda ettiğinde, ailesinin acısını paylaşmak için taziyeye gideriz. Bu, hepimizin toplumsal bir görevidir. Amacımız, yaşanan kaybın acısını bir nebze olsun hafifletmek, ailenin üzüntüsüne ortak olmak, kederi paylaşarak dayanışmayı güçlendirmektir. Bu ağırlık ruhumuza çöker, gözlerimizde acının yükünü taşır ve ağlarız. Duygular kabardıkça gözyaşlarımızı ağıtlarla harmanlarız. Kimimiz kontrolünü kaybedip hıçkırıklara boğulur. Böyle anlarda bazılarımız da fitneye, fesada soyunur. Güya, “Hepimiz biraz kendimiz için ağlıyoruz." Yani hayata veda edenin şahsında kendi cenazemizi hayal ederek, henüz ölmemiş ama ölmüş benliğimize ağlarız. Peki, bunca gözyaşı dökmemizde ölenin hiç mi payı yok? Bunu ben iddia etmedim. Ama yıllardır duyarım: “Ölü evinde herkes kendi ölümüne ağlar.” Laf aramızda, bu söze uzun yıllar inandım. “Aslında hepimiz biraz kendimiz için üzülüp ağlıyoruz,” derdim. Hani, “Ölenin ölümünde kendi yansımana bakmak” diye bir felsefe var ya, işte öyle bir şey... Herkesin söylediği bu genellemeye katılır, bunu dillendirmeyi bir düşünsel marifet sayardım. Peki şimdi? Artık öyle düşünmüyorum. Zaten en başından beri bu söz bana hep biraz şaibeli gelmiştir. Evet, faniyiz. Bunu kabul ediyorum. Zaten başka çaremiz de yok. Varsa ölümsüzlük otunu bulan, beri gelsin...

Sendeki diğer yarıyı kim tamamlayacak?

Asıl mesele şu: Rahmetlinin tabutuna bakıp kendi tabutsuzluğumuza ağlamak bana pek mantıklı gelmiyor. Hatta bunu, hayatını kaybedenin anısına saygısızlık olarak görüyorum. Hayatını kaybedeni düşünerek ağlarken, nasıl olur da aynı anda kendimiz için de ağlıyoruz? Size de bu bir çelişki gibi gelmiyor mu? Gerçekten kendi ölümünüze mi ağlıyorsunuz? Bence bir kez daha düşünün.

Ben kendi boyutumda düşündüm. Yalan olmasın, çok derinlemesine araştırmadım ama bana kalırsa biz, ne biri bu hayata veda etti diye ağlıyoruz ne de onun şahsında kendi ölümümüze. Hakikatte biz, hayata veda edenin kendisiyle birlikte götürdüğü anılara, yaşanmışlıklara ağlıyoruz. Çünkü giden, ortak geçmişimizin bir kısmını da yanında götürür. Hayatta bize dair ne varsa artık yarımdır. Giden, bizdeki bütünlüğü, tam olanı, son nefesiyle birlikte rüzgâra savurmuştur. O anılar artık yoktur. Bizim cenazede ağladığımız şey, rüzgâra karışan anılarımızın yarısıdır. İyisiyle kötüsüyle yaşanmışlıkların bir bölümü hayattan silinmiştir. Oysa “Bu hayatta hiçbir şey kaybolmaz” diyorlar. Evet, ama nerede o anları anımsatacak kişi? Yaşanılanlara kim şahitlik edecek? Anıyı ete kemiğe kim büründürecek? Sendeki diğer yarıyı kim tamamlayacak?

Anılar, fiziksel varlığımıza anlam katar

Aslında temel mesele şu: Evet, bir varlık olarak buradayız. Ölen de biz değiliz, bu açık. Ama bilinmek, fark edilmek, idrak edilmek, tamamıyla bir başkasıyla kurduğumuz bağlardan, ortak anılardan geçer. Çevremizdeki insanlarla oluşturduğumuz anılar, fiziksel varlığımıza anlam katar; bizi görünür kılar. Birbirimizde varlık kazanırız. Bu varlık; ruhsal, düşünsel, bilinçli bir varlık. Bu yüzden etrafımızdan biri hayata veda ettiğinde, uzaklara gittiğinde, terk ettiğimizde ya da terk edildiğimizde, o bilinç, o farkındalık hali bir nevi buharlaşır. İçinizden bazı sesleri duyar gibiyim.

Sevgili Okuyucu: Her anı, güzel değildir. Bazı anılar vardır ki acı verir, utandırır, dehşete düşürür. “Aman, bırak gitsin o şerefsizin anısı!” diyebilirsiniz. Sizi suçlayamam, hatta hak da veririm. Gerekirse ben de “Cehennemde zebaniler salise başı öpsün seni!” bedduasını yaparım. Bazı anıların buharlaşmasında hiç sakınca yok. Bu konuda hemfikiriz. Düşünün, ne siz beni tanıyorsunuz ne ben sizi. Ama bir düşünce, bir duygu ortaklığımız var. Bu yazıyla birbirimize ruhsal, düşünsel olarak dokunuyoruz. O yüzden STAR korusun, sizden biri eksilirse, ben eksik kalırım. Birbirimizi tanımıyor olmamız, birbirimizi etkilemediğimiz anlamına gelmez. Şu an birbirimizde bir farkındalık oluşturuyoruz. Hayatı birlikte anlamlandırıyoruz. Üstelik hep birlikte...

Evrenselliğe tutunuyoruz

Dikkat edin, bu farkındalıkta evrensel bir taraf var. Biz bu evrenselliğe bilinçli olarak tutunuyoruz. Ve bu bir tercihtir, hem de özgür bir tercih.

Mesela biz, “Şehitler ölmez” diyoruz. Ama biliyoruz ki her insan fanidir, değil mi? Peki, burada ölmeyen nedir? Şehidi ölümsüz kılan nedir? Düşünün... Ben kendi cephemden şöyle cevaplıyorum: Anılarıdır. Hep demez miyiz, “Anılarını yaşatacağız!” diye... Gideni yaşatmak, hele ki insanlığın özgürlüğüne baş koymuş bir sosyalist devrimcinin anısını yaşatmak, onun mücadelesini sürdürmek ne demektir? O anıları yaşamsal kılmak demektir. Eğer onu yaşatmak istiyorsak, geride bıraktığı anıları canlı tutmak istiyorsak, amaçlarını tamamlamalıyız. Yoksa sadece ağlamak, yalnızca acılarımızı hafifletmeye yarar ki bizim böyle bir lüksümüz yok.

		5				3		
			8		9			
2		4				9		5
		1		7		8		
5								1
8	7		5		1		6	9
			6	8	5			
6		9		1		5		3
				2				

4	2						3	5
9								7
		3	8	9	7	2		
	4						5	
		7				1		
			2		5			
7				3				6
2	6						4	8

bulmaca

Hazırlayan: SOZDAR DERSİM

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1							■								
2							■		■						
3			■		■					■		■			
4					■								■		
5		■		■				■		■	■	■			
6	■				■							■		■	
7															■
8			■			■			■					■	
9						■	■		■			■			
10			■							■					
11					■					■			■		
12				■				■			■				
13										■	■				
14					■		■	■	■		■		■		
15		■									■				■

Soldan sağa:

1- Ayrılık acısı / daha sonra, **2-** hukuk ve adalet işlerini gören kuruluş / kısırlık, verimsizlik, **3-** bir nota / havanların bazı özelliklerine sahip kısa namlulu top / etrafı sularla kaplı kara parçası, **4-** soğukla sıcak arası / incelik / mağara, **5-** toprak damlarda yeri bastırmak için gezdirilen taş silindir / kimliği bilinemeyen gök cismi, **6-** yalan, uydurma anlamında argo sözcük / yer bilimi uzmanı , **7-** yönetmenliğini Eva Husson'un üstlendiği, DAİŞ'e karşı savaşan Kürt ve Ezidi kadınları konu edinen filmin adı, **8-** genişlik / bir bağlaç / kent, şehir / toplumun en küçük birimi, **9-** beslenme ihtiyacını hayvansal gıdalardan sağlamamayı ilke edinen yaşam biçimi / anka'nın ünsüzleri / Kürdistan'ın büyük şehirlerinden biri, **10-** baba / bir dönem Asur Devleti'ne başkentlik yapmış Dicle Nehri'nin doğu yakasında bulunan bir Antik Çağ şehri / içine kapanık, psikolojik sorunları olan kimse, **11-** parıldayan / ayak direme / zirkonyum'un simgesi / bir nota,
12- yankı / üzme, sıkıntı verme / işaret / dogma, **13-** aritmetik,cebir,geometri gibi sayı ve ölçü temeline dayanarak niceliklerin özelliklerini inceleyen bilimlerin ortak adı / danslı ve özel kıyafetli gece eğlencesi, **14-** kopek yavrusu / türkü, **15-** en iyisi,en güzeli, en üstünü / Kürtçe'de nohut.

Yukarıdan Aşağıya:

1- kısırlaştırılmış erkek / bir sözü tam olarak ve açıkça söylememek, **2-** örnek alınan, en çok hayranlık duyulan kimse / ayçiçeği, **3-** klor'un simgesi / kalori / bir eserde sık sık tekrarlanan süsleyici öge, **4-** riziko / bir tatlı çeşidi / yaşlı, kart, **5-** dünyanın uydusu / kötü, çirkin / ilaç, **6-** bir dilde yeni sözcükler kullanma / düzene uygun olan, **7-** herhangi bir konuda güzeli çirkinden ayırma yetisi / özenli, düzgün, **8-** kesintisi yapılmamış para / hamur açmakta kullanılan değnek, **9-** gizli tutulan, hafi / Kısaca Avrupa Türkiyeli İşçiler Konfederasyonu, **10-** Arapça'da hayır / saz şairi / rahatlama duygusu belirten bir söz, **11-** Kürdistan'da bir şehir / karbon, hidrojen ve oksijenden oluşan basit şeker, **12-** şaşma anlatan bir söz / bir renk / sekilik, **13-** fakat, lakin / dünyevi karşıtı / sodyum'un simgesi, **14-** şiirde uyaktan sonra tekrarlanan, aynı harflerden oluşan kelime veya ek / asma için ayrılmış toprak, **15-** etil alkol / hastalığa sebep olan etkenleri zararsız duruma getirmek için vücudun çıkarttığı madde.

242. Sayının Bulmaca Çözümü

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	S	Ü	M	E	Y	R	A	Ç	A	K	I	R	■	Ö	F
2	E	T	A	N	O	L	■	■	N	L	■	N	E	R	E
3	R	O	K	A	■	■	H	A	K	İ	K	A	R	E	R
4	E	P	E	Y	■	Y	A	L	A	M	A	■	A	N	İ
5	D	İ	Ş	İ	■	A	P	A	R	A	T	■	T	■	B
6	U	K	■	■	A	R	I	Z	A	■	O	D	■	D	O
7	B	■	K	A	Z	A	R	A	■	K	■	O	N	A	T
8	E	L	E	M	E	■	H	■	K	U	■	L	A	M	■
9	R	A	D	A	R	■	U	R	A	R	T	U	■	A	N
10	A	M	E	■	İ	S	P	İ	R	T	O	■	A	D	İ
11	N	İ	R	X	■	M	U	H	T	A	R	İ	Y	E	T
12	A	N	■	A	K	O	R	T	■	Y	E	L	E	M	E
13	■	A	N	L	A	K	■	E	K	■	■	■	T	E	K
14	■	N	A	■	Z	İ	K	R	E	T	M	E	■	K	İ
15	I	T	R	İ	■	N	U	■	L	A	N	S	E	■	M

Tüm vücudu çalıştıran spor

Yüzme

Yüzme vücut için en etkili sporlardan biri. En önemli özelliği; vücudun sağ sol, üst alt ayrımı olmaksızın baştan aşağıya kadar tüm kaslarını çalıştırmasıdır. Sadece kol değil, gövde ve bacak kaslarınız dahil tüm kasları iki taraflı eşit kuvvetlendirir, dayanıklılığı geliştirir. Bu nedenle yüzme "tam vücut direnci egzersizi" olarak da tanımlanır. Yüzmek ayrıca diz ve ayak bilekleri gibi ağırlık taşıyan eklemlerimizin üzerindeki baskıyı azaltır. Çünkü suyun kaldırma kuvveti sayesinde uzuvlarımızı ve eklemlerimizi daha kolay hareket ettirebiliriz.

◗ Yüzmeye başlamadan önce doktor onayı alınması şartıyla iltihaplı romatizmal hastalıklar, kireçlenme, omuz sorunları, kalp ve damar hastalıkları, diyabet, nörolojik hastalıklarında yüzmenin tedaviye destek verdiği bilinmektedir. Osteoartrit gibi eklem sorunu olan kişilerde eklem ağrıları ve eklem sertliğini azaltmaya yardımcı olabilir. Araştırmalar, düzenli yüzen MS hastalarında yüksek oranda ağrı hafiflemesinin sağlandığını göstermektedir.

◗ Yüzme nefesinizin bedeninizle uyum sağlamaya çalıştığı bir spordur. Yüzme ile akciğerlerinizin kapasitesini genişletirken nefesinizi kontrol etmeyi de öğrenebilirsiniz.

◗ Yüzmenin zihin sağlığına da olumlu etkileri bilinir. Araştırmalara göre, demans sorunu olan kişilerin su içi egzersizler yapmaları sonrası kısmen iyileşme görülmüştür.

◗ Hamilelik döneminde de yüzmeye devam edilmesi önerilir. Annenin gebelikte yüzmesi bebeğin beyin gelişimi için önemli kabul edilir. Riskli gebelikler hariç, gebeliğin ilk gününden son gününe kadar yapılabilir.

◗ Yüzme güvenilir bir egzersiz olmasına karşın diğer egzersizlerde olduğu gibi yüzme de bazı riskleri barındırır. Özellikle omuz ve bel ile ilgili kas iskelet sorunları ve tıbbi hastalıkların varlığında mutlaka doktora başvurulmalıdır. Özellikle havuzda yüzme klordan dolayı sedef hastalığını kötü etkileyebilir ve ciltte tahrişe neden olabilir.

Krup nedir?

Akut laringeotrakeobronşit ya da diğer adıyla Krup hastalığı en çok kış ve ilkbahar aylarında görülür. Sıklıkla 6 ay ile 3 yaş arası çocuklarda ilkbahar ve sonbahar aylarında yaygın olarak rastlanır. Bulaşıcı üst solunum yolu enfeksiyonları arasında bulunur. Özellikle öksürme ve hapşırma burada önemli bulaş sebebidir.

Öksürme ve hapşırma sonrası damlacık yolu ya da elle temas sonrası kapılabilir. Hastalığa neden olan virüsler soğuk algınlığı ile aynı şekilde yayılır.

Bulaşıcı bir hastalık

Krup hastalığının en yaygın nedeni parainfluenza virüsüdür. Diğer nedenler arasında influenza A ve B, kızamık, adenovirüs ve solunum sinsitiyal virüsü olarak da bilinen RSV virüsü yer almaktadır. Bulaşıcı bir hastalık olduğu için hastalıkla enfekte kişilerin öksürme ve hapşırma sonrası saçılan damlacıklar ile bu virüs başkalarına da bulaşabilir.

Nefes darlığı ile karıştırmayın

Krup hastalığı, şişmiş ses tellerine bağlı olarak seste belirgin değişmelere, nefes darlığına ve havlar gibi çıkan öksürük belirtisine neden olur. Şiddetli ve sesli öksürük, ateş, burun tıkanması, yutkunamama, halsizlik, suratta gri ya da mavimsi renk değişimi görülebilir. Krup hastalığı genellikle kendinden geçen bir hastalıktır. Bu süreci hızlandırmak için oda nemlendiriciler kullanarak çocuğun kolay nefes almasını kolaylaştırmak, ses telleri ve öksürüğün yumuşaması için ılık sıvılar vermek ve istirahat etmesini sağlamak tedavi sürecine yardımcı olacaktır. Birkaç gün içerisinde iyileşme sağlanmadığı takdirde tedavi gerektirebilmektedir. Hastalığın seyrine göre tıbbi müdahale ile oksijen desteği, glukokortikoid, buhar tedavisi verilebilmektedir. Kruptan korunmak için; çocuklara sık sık sabunla el yıkama alışkanlığı kazandırmak, öksürmesi ve hapşırması durumunda ağzını kapatmayı öğretmek, kapalı ortamları sürekli havalandırmak, kuru hava öksürük nöbetlerini tetikleyeceği için gerekirse cihaz aracılığıyla çocuğun bulunduğu mekanın nem oranını kontrol etmek gerekir.

Karakafes otu

Karakafes otu, bilinen diğer adıyla mayasıl otu veya bilimsel adıyla Symphytum officinale, hodangiller (Boraginaceae) familyasına aittir. yüksekliği 1-2 metreye kadar ulaşabilen dik, çok yıllık bir bitkidir. Yunanca ''birlikte büyümek'' anlamına gelen ve ''Symphuo'' kelimesinden türemiştir. 2000 yılı aşkın süredir kemik kırıkları, eklem iltihapları, yaralar, hematomlar ve tromboflebit gibi çeşitli hastalıkların tedavisinde kullanılmaktadır. Balgam söktürücüdür. Ağız, dil ve boğaz iltihaplarında faydalıdır. Kökler ilk veya son baharda sökülür. İyice yıkanıp temizlendikten sonra bir gün güneş daha sonra gölgeli bir ortamda günde en az 3-4 defa karıştırmak süreti ile kurutulmasını sağlamalıdır. Veya Kökleri ipe dizerek aynı şekilde bir gün güneşte daha sonra havalı gölgelik bir ortamda kurutulmalıdır.

Danışmadan kullanmayın

Karakafes otu tüketirken dikkatli olmak gerekir çünkü aşırı miktarda veya yanlış kullanıldığında karaciğer hasarına neden olabilecek alkaloidler içerir. Her zaman bir sağlık hekimi veya bitki uzmanı ile danışıldıktan sonra kullanılmalıdır.

Göz seğirmesi magnezyum eksikliğine işaret

Göz kapak kaslarının istemsiz şekilde tekrarlayan kasılmaları ile ortaya çıkan bir durumdur. Genellikle gözün yorulmasına neden olan uzun süre ekrana bakma, uykusuzluk, göz kuruluğu, stres, fazla kafein tüketimi, elektrolitler, B12 vitamini, D vitamini veya magnezyum eksikliği ve bazı ilaçların kullanımı sonucu ortaya çıkan kas kasılmasıdır. Magnezyum içeriği yüksek besinler tüketmek veya gerektiğinde doktor önerisiyle magnezyum takviyesi kullanmak durumu hafifletebilir. Magnezyum, kas ve sinir hücrelerinin işlevini destekleyerek istemsiz kas kasılmalarını azaltmaya yardımcı olur. Ancak parkinson, MS hastalığı, tourette ve distoni gibi beyin motor sinirlerini etkileyen nörolojik hastalıkların bir yan etkisi olabileceğinden, kendiliğinden geçmeyen bir göz kapağı seğirmesi ciddi bir nörolojik duruma işaret edebilir.

Bir hekime başvurmak en doğrusudur. Göz seğirmesi iki haftadan uzun sürmüşse, göz kapağınızı açmanızı zorlaştıracak kadar şiddetliyle bir hekime başvurmanız gerekir.

YEMEK TARİFİ

Terbiyeli ısırgan otu çorbası

Hazırlanışı

Aşurelik buğdayı bir gün önceden suya basın. İki litre su ile birlikte yumuşayana kadar pişirin. Yıkanmış ve çok ince doğranmış taze ısırgan yapraklarını pişmekte olan buğdaya ekleyin. Birlikte 30 dakika daha pişirin. Yoğurt, un ve yumurtayı ayrı bir kapta iyice çırpın. Karışımı çorbaya ekleyip kaynatın. 10 dakika kısık ateşte dinlendirdiğiniz çorbayı sıcak olarak servis edin.

Malzemeler

* 500 gram ısırgan otu
* 200 gram buğday (önceden ıslatılmış)
* 1 kilogram yoğurt
* 1 adet yumurta
* 2 yemek kaşığı un
* 4 yemek kaşığı zeytinyağı

Afiyet olsun...

www.newayajin.net - facebook: Newaya Jin - X: @Newayajin05

newaya Jin

HAZİRAN 2025

Kadın Araştırma ve İletişim Vakfı-NEWA (Stichting Vrouwen Onderzoeks-en Communicatiecentrum NEWA)
Tel: 0031 647 74 09 17 / e-mail: newayajin2005@gmail.com
Web sitesi: www.newayajin.net

19.ZÎLAN

Festîvala Jinan
Frauen Festival

BI JIN JIYAN AZADÎ DESTKEFTIYÊN JINÊ BIPARÊZE

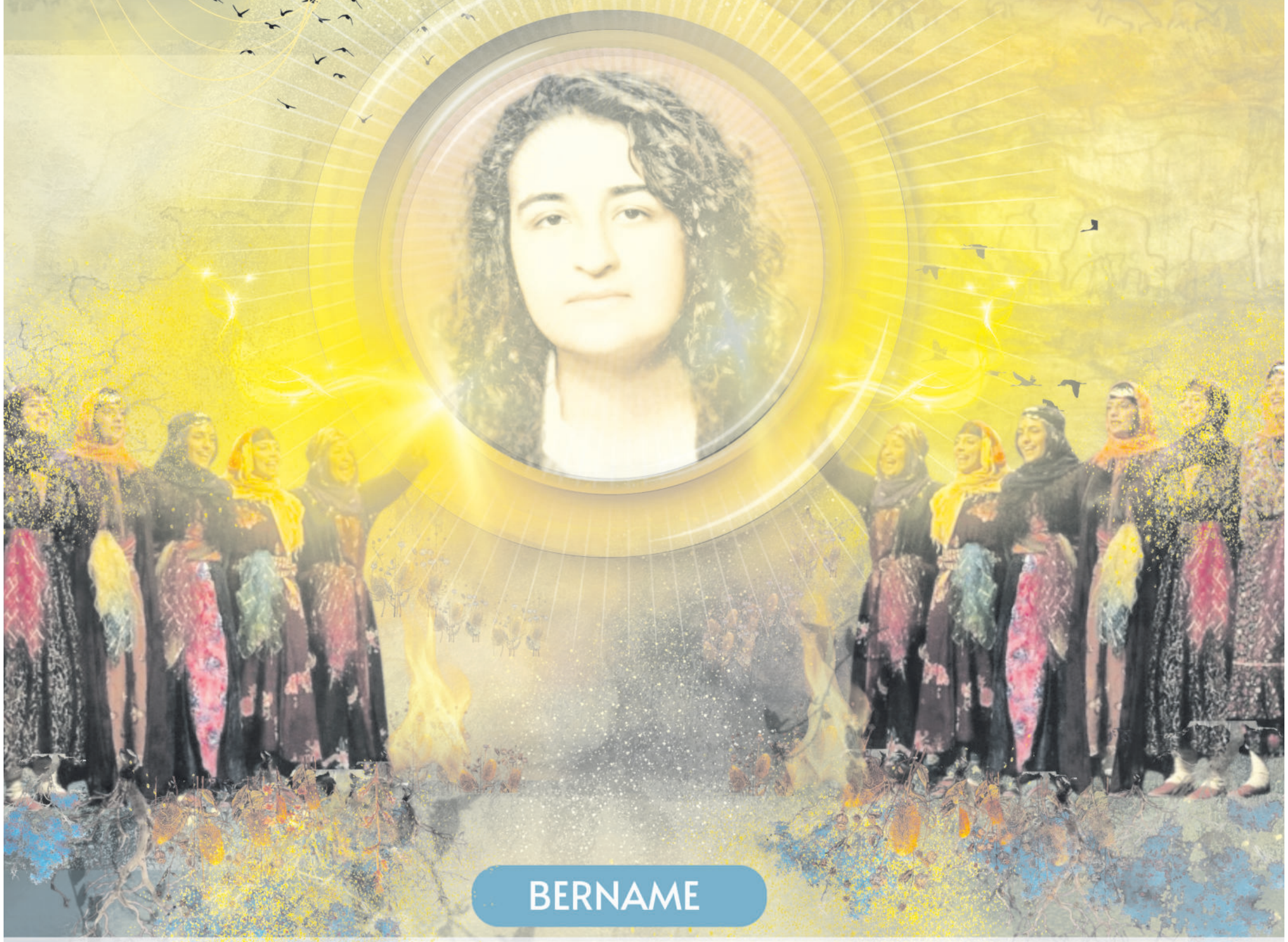

BERNAME

- CHOPY
- BARAN BOZYEL
- BERFİN MAMEDOVA
- BINEVŞ CIZIRÎ

HÛNERA MIZGİN

- SOSIN
- NÛARÎN
- ÖZGÜR IŞIK
- ZÎNE BOTANÎ
- GOVEND DENGBÊJ Û ERBANE

Ostermann-Arena Sportpark
Leverkusen Bismarkstraße 125
51373 LEVERKUSEN

21.06.2025 — 10:00

YJK-Elmanya